

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Olomouc 2013

Tomáš BARTÁK

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Zavádění systému managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci dle normy OHSAS

Magisterská diplomová práce

Studijní program: N6107 – Humanitní studia

Autor: Bc. Tomáš Barták

Vedoucí práce: Ing. Martin Drastich, Ph.D., MBA

Olomouc 2013

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2011/2012

Studijní program: Humanitní studia
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Filozofie - Aplikovaná ekonomická studia (FI-AE)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Bc. BARTÁK Tomáš	Lipová 182, Lipová	F110657

TÉMA ČESKY:

Zavádění systému managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

NÁZEV ANGLICKY:

Implementing an occupational health and safety (OH&S) management system

VEDOUcí PRÁCE:

Ing. Martin Drastich, Ph.D., MBA – KAE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Úvod

TEORETICKÁ ČÁST

1. Bezpečnostní management

- Definice bezpečnostního managementu
- Metody výzkumu a aplikace poznatků bezpečnostního a krizového managementu
- Krizový plán
- Havarijní plán
- Havárie

2. Systémy managementu

- Management jakosti (QMS – Quality Management System)
- Environmentální management (EMS – Environmental Management System)
- Systémový přístup k BOZP (OHSAS – Occupational Health and Safety Management System)
- Systém řízení bezpečnosti informací (ISMS – Information Security Management System)

3. Legislativa, normy, standardy

- Kriteriaální norma – ČSN OHSAS 18001:2008
- Související normy a specifikace
- Související právní předpisy – Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Charakteristika zkoumané organizace

- Historie firmy
- Charakteristika a její výrobní činnost

5. Systém managementu BOZP

- Úvodní přezkoumání
- Identifikace nebezpečím posuzování rizika a určení způsobu řízení
- Implementace a provoz
- Zdroje, úlohy, odpovědnost, povinnost a pravomoc
- Havarijní připravenost a reakce
- Kontrola
- Měření a monitorování výkonnosti
- Hodnocení souladu s normou

6. Zavedení a certifikace

- Kompetence, odpovědnost, pravomoc
- Nápravná a preventivní opatření
- Odborná způsobilost, povědomí u zaměstnanců
- Trvalé zlepšování v oblasti BOZP

Závěr

Seznam použité literatury

Seznam příloh

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Dandová, E. a kol.: *Bezpečnost práce - nedílná součást života: učební manuál / zpracoval kolektiv autorů ČMKOS a ASO*. Praha: ČMKOS, 2008, 172 s. ISBN 978-80-903917-9-6

Drastich, M.: *Systém managementu bezpečnosti informací*. Praha: Grada, 2011, 126 s. ISBN 978-80-247-4251-9

Jařabáč, K.: *Krok za krokem v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci s poznatky z praxe*. Ostrava: Montanex, 2009, 86 s. ISBN 978-80-7225-303-6

Lukáš, L. a kol.: *Bezpečnostní technologie, systémy a management I*. Zlín: VeRBuM, 2011, 316 s. ISBN 978-80-87500-05-7

Procházková, D.: *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011, 301 s. ISBN 978-80-01-04843-6

Smetana, M.: *Havarijní plánování: varování, evakuace, poplachové plány, povodňové plány*. Brno: Computer Press, 2010, 166 s. ISBN 978-80-251-2989-0

Šenk, Z.: *1309 testových otázek BOZP : jedinečný zdroj informací pro OZO BOZP*. Olomouc: ANAG, 2011, 415 s. ISBN 978-80-7263-647-1

Šenk, Z.: *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: prakticky a přehledně podle normy ČSN OHSAS 18001:2008*. Olomouc: ANAG, 2009, 279 s. ISBN 978-80-7263-551-1

Veber, J. a kol.: *Management kvality, environmentu a bezpečnosti práce: legislativa, systémy, metody, praxe*. Praha: Management Press, 2010, 359 s. ISBN 978-80-7261-210-9

Veber, J.; Pincová, E.: *Management bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Professional Publishing, 2008, 149 s. ISBN 978-80-86946-46-7

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „*Zavádění systému managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci dle normy OHSAS*“ vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedl jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis

Olomouc 2013

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Poděkování

Za cenné rady, připomínky a pomoc při vypracování této diplomové práce bych rád poděkoval vedoucímu své práce Ing. Martinu Drastichovi, Ph.D., MBA.

Za umožnění účasti na zavádění systému managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci dle normy OHSAS bych rád poděkoval společnosti Hanácké železářny a pérovny, a.s., především Ing. Petru Vaňkovi (generální ředitel), Ing. Janu Chudobovi (ředitel jakosti) a Josefu Všetickovi (specialista BOZP a PO).

Mé poděkování rovněž patří všem mým blízkým, přátelům a známým za velkou psychickou i fyzickou podporu.

Obsah

Úvod	9
1. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci	11
1.1 Národní úkoly a povinnosti v oblasti BOZP	12
1.2 Implementace BOZP	13
1.3 Odpovědnost za oblast BOZP	14
1.4 Kontrolní činnost v oblasti BOZP	15
1.5 Další informace související s BOZP	17
2. Legislativa, normy, standardy	18
2.1 Přehled nejdůležitějších právních předpisů v oblasti BOZP	18
2.2 Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů	19
2.2.1 Povinnosti zaměstnavatele v oblasti BOZP stanovené zákoníkem práce	23
2.3 Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky BOZP	24
2.3.1 Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí.....	26
2.3.2 Osobní ochranné pracovní prostředky.....	27
2.3.3 Odborná způsobilost v BOZP.....	27
2.4 Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.....	28
3. ČSN – Česká technická norma	29
3.1 ČSN OHSAS 18001	31
3.1.1 Význam normy	32
3.1.2 Shrnutí.....	33
3.2 ČSN OHSAS 18002	34
3.2.1 Certifikace OHSAS 18001	35
4. Analýza úrazovosti	36
5. Implementace SM BOZP dle normy OHSAS	39
5.1 Představení zkoumané organizace	39
5.2 Zavádění SM BOZP dle normy OHSAS.....	41

5.2.1	Systémový přístup k řízení	42
5.3	Etapy zavádění SM BOZP v HŽP, a.s.	44
5.3.1	Vstupní posouzení stavu	45
6.	Aplikace požadavků ČSN OHSAS 18001:2008	47
6.1	Závěry a doporučení.....	75
7.	Certifikace ČSN OHSAS 18001:2008.....	78
7.1	Přínosy certifikace dle ČSN OHSAS 18001:2008	80
Závěr	82
Shrnutí	84
Bibliografie	85
Seznam použitých zkratk	88
Seznam obrázků	89
Seznam grafů	89
Seznam schémat	89
Seznam tabulek	89
Seznam příloh	90

Úvod

Tématem této diplomové práce je *Zavádění systému managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci dle normy OHSAS*. Proč bylo zvoleno právě toto téma? V současné době se objevuje stále více požadavků, které jsou na dodavatele kladeny ze strany jejich klientů. Pro zajištění bezproblémové spolupráce musí organizace poskytnout jasný důkaz o plnění předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Jedná se zejména o ty případy, kdy se dodavatel pohybuje v prostoru, který je řízen jeho klientem (stavebnictví, strojírenství, aj.) Rovněž dozor inspekčních orgánů je v těchto oblastech stále intenzivnější. Implementace požadavků dle normy OHSAS 18001 v systému managementu organizace vytvoří předpoklady pro plnění příslušných předpisů a následná certifikace je zárukou hladké spolupráce mezi organizací a jejím klientem.

Chránit zdraví a životy zaměstnanců a zajistit jim vyhovující pracovní prostředí a pracovní podmínky patří k základním povinnostem každého zaměstnavatele.¹ Splnění této povinnosti lze dosáhnout implementací komplexního systémového přístupu k řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen BOZP). Dobře implementovaný a funkční systém přináší nejen potenciál výrazného snížení pracovních rizik, omezení výskytu pracovních úrazů a nemocí z povolání, minimalizaci nákladů spojených s nehodami na pracovišti a snížení pravděpodobnosti postihu za porušení právních předpisů, ale též zvýšení prestiže a lepší uplatnění podniku ve stále neúprosnějším konkurenčním prostředí v rámci ČR i EU.

Systém managementu BOZP (dále jen HSMS/SM BOZP) je nedílnou součástí řízení podniku jako celku a tvoří spolu se systémy managementu kvality (QMS – Quality Management System) a environmentálního managementu (EMS – Environmental Management System), případně dalšími, integrovaný systém managementu podniku (ISŘ).

Cílem diplomové práce je informovat o stavu implementace SM BOZP ve vybraném podniku. V teoretické části je popsán SM BOZP. Smyslem tohoto systému je řídit rizika v oblasti BOZP. Pozornost je dále věnována příslušné legislativě, standardům

¹ Povinnosti a odpovědnost zaměstnavatele zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci je zakotvena v zákoníku práce a v zákonech, kterými se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění BOZP při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy. Na ustanovení zákoníku práce navazují prováděcí a další související předpisy. Viz Zákon č. 262/2006 Sb.

a normám souvisejícím s problematikou BOZP. Zvláštní pozornost je věnována normě OHSAS 18001, která specifikuje základní požadavky, které musí organizace splnit pro získání požadovaného certifikátu. Tato diplomová práce je zaměřena na implementaci SM BOZP v konkrétním podniku. Cílem vybraného podniku² je implementovat efektivní SM BOZP, udržovat jej a zlepšovat, připravit se na externí audit pro účely certifikace podle používaných mezinárodně uznávaných standardů. Zaměření diplomové práce vychází z principů SM BOZP obsažených v mezinárodně uznávaných standardech BS OHSAS 18001:2007 a OHSAS 18002:2000.

Praktická část této práce vychází především ze spolupráce s vybraným podnikem. Je analyzován celý proces implementace SM BOZP dle normy OHSAS, a to na základě příslušných interních dokumentů a také na základě osobní komunikace. Jsou vyslovena případná doporučení, dochází k pomoci s vypracováním konkrétních požadavků normy. Praktická aplikace normy v organizaci jasně ukazuje, jak jsou její teoretické požadavky implementovány do praxe. Zároveň dává odpověď na otázku: Jaké kroky je třeba podniknout, aby organizace získala požadovaný certifikát?

Všechny kroky praktické části diplomové práce budou provedeny s cílem odpovědět na základní výzkumnou otázku, zda je organizace schopna zavést a udržet SM BOZP dle normy OHSAS? Tedy dát pravdivostní hodnotu hypotéze: *Organizace je (není) schopna splnit požadavky na SM BOZP dle normy OHSAS.*

Proces implementace SM BOZP dle normy OHSAS je poměrně složitý. Existuje spousta návodů, jak jej úspěšně zvládnout (relevantní literatura, specializované organizace). Tato práce si neklade ambice obsáhnout celou problematiku BOZP – to ani není možné. Cílem je dokumentovat na vybraném podniku způsob, jakým jsou potřebné znalosti uvedeny do praxe jednotlivých systémů řízení. Je skromným přáním autora, aby tato práce našla uplatnění také ve vybraném podniku. Aby se stala příručkou, která bude sloužit managementu a zaměstnancům organizace jako určitý vhled do problematiky OHSAS.

² V textu diplomové práce jsou používány pojmy podnik/firma a organizace/společnost. Podnik je subjekt, v němž dochází k přeměně zdrojů (vstupů) ve statky (výstupy). Obchodní firma (dále jen firma) je název, pod kterým je podnik zapsán do obchodního rejstříku. Organizace je formální skupina lidí se společnými cíli. Obchodní společnost (dále jen společnost) je právnická osoba založená za účelem podnikání.

1. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Vstupem České republiky do Evropské unie došlo ke změně v řadě oblastí. Stranou nezůstala ani oblast bezpečnosti práce. České firmy³ byly nuceny důsledněji zabezpečovat všechny povinnosti v oblasti BOZP. Bylo třeba zdůraznit především některé povinnosti vůči zaměstnancům, např. adekvátní zhodnocení pracovních podmínek z hlediska BOZP a jejich následná úprava, která musí korespondovat s platnými právními předpisy ČR, včetně směrnic EU. Na základě těchto předpisů jsou všechny organizace povinny neustále pečovat o oblast BOZP na svých pracovištích.

Na poli BOZP platí více než v jiných oblastech, že praxe je důležitější než teorie - není důležitý popis jednotlivých prvků, ale především způsob, jakým jsou potřebné znalosti uvedeny do praxe jednotlivých systémů řízení. *„BOZP je součástí celkové / integrální / komplexní / celistvé bezpečnosti, tj. není zvláštní disciplínou, což je v souladu se současnou platnou českou legislativou.“⁴*

Tato integrální bezpečnost zahrnuje celou řadu vědních oborů a disciplín jako jsou bezpečnost práce, hygiena práce a pracovní prostředí, ochrana životního prostředí a ekologie, požární ochrana a podstatná mezioborová vědní disciplína ergonomie.⁵

Je třeba si uvědomit, že výklad BOZP je podstatně širší a přesahuje hranice naší země. Výchozím požadavkem je rámcová směrnice EU z roku 1989 (č. 89/391/EHS)⁶ o zavádění opatření směřujících ke zvyšování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, která charakterizuje systém BOZP v zemích EU. Tato směrnice požaduje, *„aby zaměstnavatel vyhodnotil, co při práci pracovníky ohrožuje, popř. může ohrožovat bezpečnost a zdraví pracovníků. Dále, aby zaměstnavatel zajistil, aby se všem pracovníkům dostalo jak odpovídajících informací o bezpečnosti a ochraně zdraví, tak příslušného bezpečnostního a zdravotního výcviku. Veškerá školení týkající se bezpečnosti práce musí probíhat v pracovní době. Dále je zde jasně stanoveno, že finanční náklady na bezpečnost, hygienu a ochranu zdraví při práci nesmí nést zaměstnanec.“⁷*

³ Výše zmíněný rozdíl podnik/firma.

⁴ PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011. Str. 194.

⁵ Tamtéž. Str. 195. Pojem ergonomie pochází z anglického „ergonomics“, které vzniklo spojením řeckých slov „ergon“ – práce, pracovní síla a „nomos“ – řád, pořádek, zákon. Předmětem ergonomie je studium vztahů mezi člověkem, pracovním prostředkem a pracovním prostředím.

⁶ Směrnice Rady ze dne 12. června 1989. EUR-Lex - 31989L0391 – CS.

⁷ JAŘABÁČ, K. *Krok za krokem v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci s poznatky z praxe*. Ostrava: Montanex, 2009. Str. 6-7.

1.1 Národní úkoly a povinnosti v oblasti BOZP

Jak bylo výše řečeno, po vstupu ČR do EU bylo nutno harmonizovat úkoly a cíle BOZP s požadavky EU a postupně je implementovat do SM BOZP organizací. Základem všech opatření vedoucích k ochraně zdraví a bezpečnosti práce je v zemích EU princip **stálého zlepšování** (continuous improvement). Směrnice EU obsahující pravidla BOZP mají zajistit prevenci úrazů a nemocí z povolání a přispívat k rozvoji pracovního prostředí. Rámcová směrnice č. 89/391/EHS je důležitá především pro zavedení opatření ke zlepšení podmínek BOZP. Obsahuje klíčové body, kterými jsou:⁸

- prevence (prevention),
- neustálé zlepšování (continuous improvement),
- zdraví a bezpečí (health & safety),
- odpovědnost zaměstnavatele (employer's responsibility),
- účast zaměstnanců na zajišťování bezpečnosti (employee's participation of safeguard).

Nejdůležitějším ustanovením dané směrnice je požadavek, že „**zaměstnavatel má povinnost zajistit bezpečnost a ochranu zdraví pracovníků** v každém ohledu ve vztahu k práci. Odpovědností členských států je pak vydávat obecné předpisy a nařízení, ale nepřebírat odpovědnost za zaměstnavatele.“ Způsob, jakým mají zaměstnavatelé zajistit BOZP, rozpracovávají podrobnější směrnice a nařízení.

Nepostradatelným nástrojem pro zkvalitňování BOZP v ČR je **Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci**.⁹ Národní politika BOZP deklaruje „*vůli nejvyšších orgánů státu zajistit odpovídající podmínky pro zachování maximální kapacity pracovní síly v rámci udržitelného ekonomického a sociálního rozvoje tak, aby byla zajištěna co nejvyšší výkonnost ekonomiky a současně bylo naplněno ústavní právo upravené v článku 28 Listiny základních práv a svobod, tj. uspokojivé pracovní podmínky.*“¹⁰ Tímto dokumentem naplňuje ČR usnesení Rady EU z června 2007 o nové strategii EU pro oblast BOZP. Na základě této strategie jsou členské státy vyzvány, aby uskutečňovaly jednotné vnitrostátní strategie v oblasti BOZP za účelem snížení počtu pracovních úra-

⁸ PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011. Str. 198-199.

⁹ Přijata dne 23. 7. 2008. Na tuto politiku navazuje *Národní akční program BOZP*, který je krátkodobým programovým dokumentem Rady vlády pro BOZP.

¹⁰ Kolektiv autorů ČMKOS a ASO. *Bezpečnost práce – nedílná součást života*. Praha: ČMKOS, 2008. Str. 135-142.

zů a nemocí z povolání - zejména v těch odvětvích, která vykazují jejich nadprůměrný počet.¹¹

Národní politika zdůrazňuje především význam ochrany zdraví při práci, stanovuje strategické cíle národní politiky v oblasti BOZP, včetně nástrojů pro jejich realizaci. Současně přejímá ambiciózní cíl strategie Evropského společenství, který se týká snižování pracovní úrazovosti, a to o 25 % během pěti let.¹² S ohledem na evropskou legislativu pro oblast BOZP a také s ohledem na kulturně ekonomické aspekty ČR byly určeny priority pro tvorbu národní politiky BOZP, kterými jsou:¹³

- prevence, tvorba a podpora preventivních opatření,
- zajištění stability práva v oblasti BOZP,
- podpora vzdělávání a znalostí souvisejících s BOZP včetně osvěty a propagace,
- podpora tvorby bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí,
- podpora bezpečného a zdraví neohrožujícího chování,
- omezení počtu pracovních úrazů a nemocí spojených s výkonem práce.

1.2 Implementace BOZP

Oblast BOZP by měla být zahrnuta do systému řízení organizace na všech jeho úrovních, tj. do komplexního systému řízení bezpečnosti dané organizace. Odborníci pro BOZP v ČR doporučují pozvolnější postup zavádění a k podpoře BOZP na pracovištích doporučují následující kroky:¹⁴

- zavést v podniku efektivní systém řízení bezpečnosti zahrnující BOZP, tj. začlenit oblast řízení bezpečnosti práce, ochrany zdraví a ochrany životního prostředí do stávajícího systému řízení podniku,
- minimalizovat rizika poškození zdraví zaměstnanců a ztrát na životech,
- minimalizovat ztráty organizace v důsledku výskytu nouzových situací,

¹¹ Tamtéž. Mezi tato „nebezpečná“ odvětví patří např. hutnictví, strojírenství, stavebnictví atd.

¹² Strategie Evropského společenství pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2007-2012, přijatá EU ke zlepšení kvality a produktivity práce.

¹³ Kolektiv autorů ČMKOS a ASO. *Bezpečnost práce – nedílná součást života*. Praha: ČMKOS, 2008. Str. 135-142. In: PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011. Str. 198-199.

¹⁴ Kolektiv autorů VÚBP. *Encyklopedie BOZP* [online]. VÚBP [cit. 2009-11-12]. Dostupné z: <<http://web.vubppraha.cz/wiki/index.php?title=Ergonomie&oldid=12350>>. In: PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011. Str. 202-203.

- dosáhnout stavu, kdy BOZP a ochrana životního prostředí bude v rámci provozu organizace zajištěna v souladu s předpisy,
- dosáhnout vyšší úrovně BOZP v rámci celé organizace, zapojením všech zaměstnanců při plnění závazků stanovených v politice BOZP a cílech a tím docílit větší ochrany zdraví.

1.3 Odpovědnost za oblast BOZP

Za účelem prosazování příslušné legislativy v praxi jsou v každém členském státě EU zřízeny zvláštní instituce – u nás Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce (dříve Inspektoráty bezpečnosti práce). Tyto instituce zajišťují implementaci a dodržování evropského práva v této oblasti. Oblastní inspektoráty práce prověřují, zda zaměstnavatel dodržuje platné předpisy BOZP, a to tak, aby nedocházelo k pracovním úrazům. Dále kontrolují a zjišťují, zda je prováděna **prevence rizik** v rámci bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovištích.

Hlavním úkolem při zajišťování BOZP je „omezovat rizika ohrožující životy a zdraví zaměstnanců při práci“.¹⁵ Povinnosti a odpovědnost zaměstnavatele uplatňovat BOZP je zakotvena v zákoníku práce a dále v zákonech, kterým se upravují další požadavky BOZP v pracovněprávních vztazích a o zajištění BOZP při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy. Na příslušná ustanovení zákoníku práce navazují prováděcí a další související předpisy (viz následující kapitola).

Oblast BOZP je v současné době stále více akcentována. Dle autorů publikace¹⁶ si dnes velká část zaměstnavatelů již uvědomuje, že dobré a zdraví neohrožující podmínky jsou jedním z předpokladů konkurenceschopnosti, ale také předpokladem spokojenosti zaměstnanců, která se pak odráží v kvalitě práce. Řada podniků se zapojila do preventivních programů „Bezpečný podnik“, „Správná praxe“, „Podnik podporující zdraví“ atd. BOZP je také prioritou odborových organizací. Pro oblast BOZP jsou důležité především dva aspekty, a to odpovědnost zaměstnavatele a jeho následná opatření v oblasti **prevence rizik**.¹⁷ Nutno dodat, že v dnešním pojetí se na zajišťování BOZP mu-

¹⁵ PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011. Str. 194.

¹⁶ Kolektiv autorů ČMKOS a ASO. *Bezpečnost práce – nedílná součást života*. Praha: ČMKOS, 2008. Str. 7.

¹⁷ VÚBP. *Správná praxe pro malé a střední podniky. Úvod do bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2009. CD ROM.

sí podílet všechny zúčastněné strany, tj. zaměstnavatelé, zaměstnanci, kontraktoři (smluvní strany), návštěvníci apod.

1.4 Kontrolní činnost v oblasti BOZP

Kontrolní činnost v oblasti BOZP vykonávají tyto orgány a instituce:

- Státní úřad inspekce práce – zákon č. 251/2005 Sb.
- Český báňský úřad – zákon č. 44/1988 Sb. a zákon č. 61/1988 Sb.
- Krajské hygienické stanice – zákon č. 258/2000 Sb. a sada dalších zákonů
- Odborové organizace – zákon č. 262/2000 Sb.

Pro účely této práce bude blíže specifikován pouze nejdůležitější orgán, a to **Státní úřad inspekce práce** (dále jen SÚIP).¹⁸ SÚIP vykonává svou činnosti v souladu se zákonem č. 251/2005 Sb. Tímto zákonem je vymezena působnost SÚIP – viz § 3 zákona:

(1) Úřady a inspektoráty kontrolují dodržování povinností vyplývajících z

a) právních předpisů, z nichž vznikají zaměstnancům, příslušnému odborovému orgánu nebo radě zaměstnanců nebo zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci¹⁹ práva nebo povinnosti v pracovněprávních vztazích, včetně právních předpisů o odměňování zaměstnanců, náhradě mzdy nebo platu a náhradě výdajů zaměstnancům, s výjimkou právních předpisů o zaměstnanosti a právních předpisů o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů,

b) právních předpisů stanovících pracovní dobu a dobu odpočinku,

c) právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce,

d) právních předpisů k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a právních předpisů o bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení,

e) právních předpisů o zaměstnávání zaměstnankyň, mladistvých zaměstnanců²⁰, zaměstnanců pečujících o děti, jakož i zaměstnanců, kteří prokázali, že převážně sami dlouhodobě pečují o fyzickou osobu, která se podle zvláštního právního předpisu

¹⁸ Blíže k dalším orgánům: Kolektiv autorů ČMKOS a ASO. *Bezpečnost práce – nedílná součást života*. Str. 47-50.

¹⁹ § 18 odst. 1 zákoníku práce (ZP)

²⁰ § 274 odst. 2 zákoníku práce

považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost)²¹,

f) právních předpisů upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětmi.²²

(2) Úřady a inspektoráty rovněž kontrolují dodržování

a) kolektivních smluv²³ v částech, ve kterých jsou upraveny individuální pracovní práva zaměstnanců vyplývajících z právních předpisů, jakož i vnitřních předpisů podle § 305 zákoníku práce,

b) vnitřních předpisů vydaných podle zákoníku práce²⁴, jestliže zakládají práva zaměstnanců.

(3) Úřad a inspektoráty vykonávají kontrolu také v případech stanovených zvláštním právním předpisem.²⁵

K zabezpečení konkrétních úkolů podle daných kritérií zpracovává SÚIP roční program kontrolních akcí, který dále projednává s vyššími odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů a předkládá jej ke schválení Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR (dále jen MPSV). Schválený program je nedílnou součástí programu činnosti systému orgánů inspekce práce. V návaznosti na něj zpracovávají své vlastní programy i příslušné oblastní inspektoráty práce.²⁶

Zaměření plánovaných kontrolních akcí vychází z poznatků předchozí kontrolní činnosti, a to zejména:²⁷

- z počtu podnětů a z oblastí, na které poukazovaly, a z obsahu, který kontrolní činnosti potvrdila,
- z vytipovaných oblastí, které nejvíce zatěžují pracovní proces zaměstnanců,
- z rizikových pracovních činností,
- z rizikovosti strojů a zařízení,

²¹ § 8 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

²² § 11 odst. 2 zákoníku práce, § 121-124 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

²³ § 20 zákoníku práce

²⁴ § 305 zákoníku práce

²⁵ Zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ Příslušný Oblastní inspektorát práce – pro Olomoucký kraj je to **OIP Ostrava** (tel.: 950 143 711).

²⁷ Kolektiv autorů ČMKOS a ASO. *Bezpečnost práce – nedílná součást života*. Str. 47-48.

- z ukazatelů pracovní úrazovosti (počtu úrazů, četnosti úrazů, průměrného procenta pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy),
- z opakování pracovních úrazů ze stejných zdrojů a příčin,
- z rizik ohrožení veřejnosti.²⁸

1.5 Další informace související s BOZP

Evropská unie založila v roce 1996 *Evropskou agenturu pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci*, se sídlem v Bilbao.²⁹ Politika EU definuje 8 prioritních úkolů v oblasti BOZP: ochrana zdraví při práci – především požadavky ergonomie; legislativa; preventivní systémy; organizace práce; chemická rizika; nejistota práce (pracovní doba, pracovní zátěž); ozdravné programy; nemoci z povolání.³⁰

Česká republika se v oblasti BOZP opírá především o výše zmíněný dokument „Národní politika BOZP“ z roku 2008, který vychází z článku 28 Listiny základních práv a svobod, upravujícího uspokojivé pracovní podmínky. Patří sem i omezení všech negativních jevů souvisejících s prací, a to včetně šikany, stresu, obtěžování, nerovného zacházení a diskriminace na pracovišti, dětské práce, přetěžování žen atd. Programovým dokumentem Rady vlády pro BOZP je „Národní akční program v oblasti BOZP“. Tento dokument pokrývá: právní oblast; ekonomické nástroje; informační systém; výzkum a vývoj; výchovu a vzdělávání; poradenství; osvětu a propagaci; posuzování a vynucování pravidel při dodržování zásad BOZP; zahraniční a mezinárodní spolupráci.³¹

Další výklad BOZP vychází především ze znalosti zkoumané problematiky a z příslušných odborných publikací upravujících tuto oblast. Je připojen přehled nejdůležitějších právních předpisů v oblasti BOZP, včetně analýzy tří zákonů, a to zákoníku práce (zákon č. 262/2006 Sb.), zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (zákon č. 309/2006 Sb.) a zákona o veřejném zdraví (zákon č. 258/2000 Sb.), které jsou důležité pro porozumění problematice BOZP.

²⁸ Zprávy o činnosti SÚIP najdete na www.suip.cz.

²⁹ Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (The European Agency for Safety and Health at Work - OSHA) je speciální agentura Evropské unie, která vznikla v roce 1996 a sídlí ve španělském městě Bilbao. V čele OSHA je výkonný ředitel, který je volen vždy na 5 let. Současným ředitelem je finský odborník Jukka Takala. Podrobněji: [<https://osha.europa.eu/>](https://osha.europa.eu/).

³⁰ V EU je politika v oblasti BOZP založena na článku 137 Smlouvy o založení EU. Do praxe je zaváděna prostřednictvím tzv. rámcové směrnice (89/391/EHS), která stanovuje obecné zásady BOZP. Kromě toho existují zvláštní právní předpisy, které se týkají speciálních témat, jako jsou např. rizika, chemické látky, ochrana před hlukem atd.

³¹ PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011. Str. 227.

2. Legislativa, normy, standardy

2.1 Přehled nejdůležitějších právních předpisů v oblasti BOZP

Na úvod této kapitoly je třeba konstatovat, že zejména u tuzemských zaměstnavatelů, ale i zaměstnanců, se za předpis k zajištění BOZP považuje pouze úzká část vydávaných právních předpisů, ačkoliv předpisů souvisejících s touto problematikou je ve skutečnosti celá řada. Právní vymezení pojmu bylo nakonec specifikováno zákoníkem práce.

V ustanovení § 349 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., ve znění p. p. se píše: „*Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.*“

Dané právní vymezení dokumentuje značný záběr celé oblasti BOZP. Proto se stává, že zaměstnavatelé často zapomínají na celou řadu předpisů, které jsou pro uvedenou činnost či pracoviště důležité. Není cílem této práce podat úplný výčet předpisů souvisejících s problematikou BOZP.³² Bude zde uvedena pouze charakteristika těch nejdůležitějších právních předpisů:

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů³³,
- zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a kterým se upravují požadavky na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³² Je nutné si uvědomit, že přehled nejdůležitějších právních předpisů je zpracován k určitému datu, a proto je nutné posuzovat aktuálnost platné právní úpravy. Podrobněji: Kolektiv autorů ČMKOS a ASO. *Bezpečnost práce – nedílná součást života*. Praha: ČMKOS, 2008. Str. 13-28.

³³ Od 1. 1. 2012 je v platnosti nová úprava zákoníku práce označovaná jako „velká novela“ zákoníku práce č. 365/2011 Sb. S velkou novelizací se měnily také jiné související zákony:

- zákon o Úřadu práce České republiky č. 73/2011 Sb.; zákon o inspekci práce č. 251/2005 Sb.
- zákon č. 187/1995 Sb., o nemocenském pojištění, č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

2.2 Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákoník práce prošel dlouhým vývojem. Snaha vytvořit samostatný právní předpis, který by řešil některé povinnosti obecně bez ohledu na zaměstnavatele či jiné právnické a fyzické osoby, vyvrcholila v roce 2006, kdy vyšly dvě důležité zákonné normy – zákon č. 262/2006 Sb. a zákon č. 309/2006 Sb.

V zákoníku práce jsou vymezeny povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance v oblasti bezpečnosti práce. Zaměstnavatel je dle něho povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců s ohledem na všechna možná rizika. Zákoník práce určuje, na koho se povinnost vztahuje a kdo za plnění úkolů plynoucích z odpovědnosti zaměstnavatele odpovídá. Tyto základní principy mají obrovský význam v praxi, neboť v okamžiku, kdy vznikne škoda, ať na straně zaměstnavatele či zaměstnance, dochází k posouzení toho, zda a jak byly dodrženy všechny zásady BOZP. Porušení základních principů BOZP bývá v praxi nejčastější příčinou vzniku škody, ať na jedné či druhé straně pracovněprávního vztahu. Nejzávažnější důsledky má nedodržení zásad BOZP v případech vzniku **pracovních úrazů a nemocí z povolání**. V těchto situacích se zkoumá, které zásady BOZP byly porušeny, do jaké míry a kterým účastníkem pracovněprávního vztahu (viz kapitola 4). Ustanovení zákoníku práce je proto třeba chápat ve smyslu prevence, jejímž cílem je chránit zdraví zaměstnanců.³⁴

Zaměstnavatel je povinen vytvářet podmínky pro bezpečné, nezávadné a zdraví neohrožující pracovní prostředí. K tomu účelu musí přijmout vhodný systém řízení BOZP a také vhodná opatření k **prevenci rizik**. Prevencí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních předpisů k zajištění BOZP a z opatření zaměstnavatele, jejichž cílem je předcházet rizikům, nebo je minimalizovat. Proces optimalizace rizika se nazývá **řízení rizik** a jeho cílem je minimální narušení bezpečnosti a zdraví pracovníků.³⁵ Provádění úkolů v prevenci rizik je náplní činnosti odborně způsobilých zaměstnanců nebo odborně způsobilých osob (OZO).³⁶

³⁴ PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011. Str. 203.

³⁵ Tamtéž. Str. 207-212.

³⁶ Odborný pracovník pro bezpečnost práce má dnes několik používaných označení. Nejvíce se používají označení – bezpečnostní technik, technik pro bezpečnost práce, osoba odborně způsobilá v BOZP, odborně způsobilá osoba v prevenci rizik, specialista v BOZP, certifikovaný specialista BOZP, poradce BOZP, odborně-technický pracovník pro BOZP, osoba odborně způsobilá pro úkoly v prevenci rizik atd. Odborného pracovníka pro bezpečnost práce lze nazvat jakkoliv, avšak kvalifikace musí být v souladu se zákonem. V této práci bude použito označení specialista BOZP.

K předpisům upravujícím oblast BOZP patří zákony, nařízení vlády, vyhlášky, směrnice a normy. V zákoníku práce a v postupně vycházejících nařízeních vlády jsou implementována všechna podstatná ustanovení směrnice EU pro oblast BOZP.³⁷

S oblastí BOZP souvisí následující ustanovení stávajícího znění zákoníku práce:³⁸

Předmět úpravy a vymezení pracovněprávních vztahů:

- § 2 odst. 6 – zákaz práce fyzických osob do věku 15 let nebo starších 15 let do skončení povinné školní docházky

Účastníci pracovněprávních vztahů

- § 6 - zaměstnanec
- § 7 - zaměstnavatel
- § 11 odst. 4 – vysvětlení pojmu „vedoucí zaměstnanec“

Základní zásady pracovněprávních vztahů

- § 13 – základní zásady
- § 15 – odborové organizace

Právní úkony

- § 19 – právní úkony

Postup před vznikem pracovního poměru

- § 31 – povinné informace při sjednávání pracovního poměru
- § 32 – vstupní lékařská prohlídka

Pracovní poměr, pracovní smlouva a vznik pracovního poměru

- § 37 odst. 5 – seznámení zaměstnance s pracovním řádem a právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP při nástupu do práce

Změny pracovního poměru

- § 41 odst. 1 – převedení na jinou práci
- § 45 – převedení na jinou práci na základě žádosti zaměstnance

Skončení pracovního poměru

- § 52 – výpověď daná zaměstnavatelem
- § 56 – okamžitě zrušení pracovního poměru zaměstnancem
- § 67 – odstupné

³⁷ Viz směrnice č. 89/391/EHS.

³⁸ Kolektiv autorů ČMKOS a ASO. *Bezpečnost práce – nedílná součást života*. Str. 28-32.

Dohoda o pracích konaných mimo pracovní poměr

- § 77 – společná ustanovení týkající se dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr

Pracovní doba a doba odpočinku

- § 78 – obecná ustanovení o pracovní době
- § 79 – stanovená týdenní pracovní doba
- § 88-89 – přestávka v práci a bezpečnostní přestávka
- § 90 – nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směny
- § 92 – nepřetržitý odpočinek v týdnu
- § 93 – práce přesčas
- § 94 – noční práce
- § 95 – pracovní pohotovost

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

- § 101 – předcházení ohrožení života a zdraví při práci
- § 102 – prevence rizik
- § 103 – povinnosti zaměstnavatele
- § 104 – osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje
- § 105 – povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání
- § 106 – práva a povinnosti zaměstnance
- § 107 – další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- § 108 – účast zaměstnanců na řešení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- § 117 – mzda a příspěvek ve ztíženém pracovním prostředí
- § 128 – příspěvek za práci ve ztíženém pracovním prostředí

Pracovní podmínky zaměstnanců

- § 224 – vytváření pracovních podmínek

Zvláštní pracovní podmínky některých zaměstnanců

- § 238 – pracovní podmínky zaměstnankyň
- § 239-241 – pracovní podmínky zaměstnankyň, zaměstnankyň – matek, zaměstnanců pečujících o dítě a o jiné fyzické osoby
- § 243-247 – pracovní podmínky mladistvých zaměstnanců

Společná ustanovení o odpovědnosti za škodu

- § 273 – plnění pracovních úkolů
- § 274 – přímá souvislost s plněním pracovních úkolů

Informování, projednání v pracovněprávním vztahu a oprávnění odborové organizace, rada zaměstnanců a zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

- § 276-277 – základní ustanovení
- § 278-280 – informování a projednávání
- § 281-285 – rada zaměstnanců a zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- § 286-287 – působnost odborových organizací v pracovněprávních vztazích v jednání za zaměstnance a informování a projednávání

Společná ustanovení

- § 300 – množství práce a pracovní tempo
- § 301-304 – základní povinnosti zaměstnanců a vedoucích zaměstnanců vyplývající z pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, zvláštní povinnosti některých zaměstnanců a výkon jiné výdělečné činnosti
- § 305 – vnitřní předpis
- § 306 – pracovní řád
- § 308-309 – agenturní zaměstnávání
- § 320-323 – oprávnění odborových organizací, organizací zaměstnavatelů, kontrola v pracovněprávních vztazích
- § 347-349 – výklad některých pojmů (ohrožení nemocí z povolání, předpisy a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

Přechodná a závěrečná ustanovení

- § 364 – náhrada škody z pracovního úrazu v době před nabytím účinnosti právní úpravy úrazového pojištění
- § 365-393 – odpovědnost zaměstnavatele za škodu při pracovních úrazech a nemocích z povolání
- § 394 – použití prováděcích právních předpisů

2.2.1 Povinnosti zaměstnavatele v oblasti BOZP stanovené zákoníkem práce

Zaměstnavatel je povinen:³⁹

- nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti,
- informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena, přičemž kategorizaci prací upravuje zvláštní právní předpis,
- sdělit zaměstnancům, které zdravotnické zařízení jim poskytuje závodní preventivní péči a jakým druhům očkování a jakým lékařským prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit,
- zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci,
- zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích stanoveného zvláštními právními předpisy atd.

Se všemi povinnostmi v oblasti BOZP je třeba seznámit zaměstnance před zahájením práce, která patří do náplně jeho činnosti. Zaměstnavatel je dále povinen zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce a které se vztahují k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti.

Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání budou rozebrány dále (viz kapitola 4).⁴⁰

³⁹ Jsou zde zmíněny pouze autorem vybrané povinnosti zaměstnavatele. Podrobněji: PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011. Str. 216-218.

⁴⁰ Za **pracovní úraz** se dle zákoníku práce považuje: poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením vnějších vlivů nebo vlastní tělesné síly při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkol. **Smrtelným pracovním úrazem** pro účely hlášení úrazu je takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky zaměstnanec zemřel nejpozději do 1 roku.

2.3 Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky BOZP

Jak bylo výše řečeno, v roce 2006 došlo k vytvoření samostatné právní normy – zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Tato samostatná právní úprava obsahuje některá obecná či technická ustanovení, která byla převzata z někdejšího zákoníku práce.

V rámci zpracování návrhu zákona byla do jeho znění navíc zakomponována „problematika dalších úkolů zadavatele stavby, jejího zhotovitele, popřípadě fyzické osoby, která se podílí na zhotovení stavby, a koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi. Byl to již třetí pokus, jak celou tuto problematiku zakomponovat do našeho právního řádu a tím naplnit direktivu EU. Předchozí dva pokusy upravit tuto záležitost samostatným zákonem či novelou stavebního zákona se ukázaly jako neprůchodné.“⁴¹

Zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je velmi důležitým právním dokumentem pro oblast BOZP, a to zejména díky tomu, že se zaměřuje na zajištění oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – při činnosti a poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy – a rovněž stanovuje podmínky odborné a zvláštní odborné způsobilosti.

Nejdůležitější ustanovení uvedeného právního předpisu:⁴²

Hlava I – Požadavky na pracoviště, pracovní prostředí, výrobní a pracovní prostředky a zařízení, organizaci práce a pracovní postupy a bezpečnostní značky

- § 1 – úvodní ustanovení
- § 2 – požadavky na pracoviště a pracovní prostředí
- § 3 – požadavky na pracoviště a pracovní prostředí na staveništi
- § 4 – požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení
- § 5 – požadavky na organizaci práce a pracovní postupy
- § 6 – bezpečnostní značky, značení a signály

Hlava II – Předcházení ohrožení života a zdraví

- § 7 – rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma
- § 8 – zákaz výkonu některých prací

⁴¹ Kolektiv autorů ČMKOS a ASO. *Bezpečnost práce – nedílná součást života*. Str. 32.

⁴² Kolektiv autorů ČMKOS a ASO. *Bezpečnost práce – nedílná součást života*. Str. 32-33.

Hlava III – Odborná způsobilost a zvláštní odborná způsobilost

- § 9-10 - odborná způsobilost
- § 11 – zvláštní odborná způsobilost

Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy

- § 12-13

Další úkoly zadavatele stavby, jejího zhotovitele, popřípadě fyzické osoby, která se podílí na zhotovení stavby, a koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi

- § 14-18

Společná, přechodná a závěrečná ustanovení

- 19-24

V následujících podkapitolách budou rozebrány především § 2 (požadavky na pracoviště a pracovní prostředí), § 4 (požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení)⁴³ a nakonec § 9-10 (odborná způsobilost). Tyto paragrafy jsou důležité zejména pro praktickou část této práce, ve které jsou často zmiňovány. Jejich dodržování se z pohledu jakékoliv organizace jeví jako klíčové pro zajištění BOZP.

⁴³ V rámci tohoto paragrafu jsou nejdůležitější ustanovení týkající se osobních ochranných pracovních prostředků.

2.3.1 Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

Zaměstnavatel musí zajistit, aby: „*pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána; pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska BOZP odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště; prostory určené pro práci, chodby, schodiště či jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané, pracoviště byla osvětlena, pokud možno denním světlem, měla stanovené mikroklimatické podmínky, zejména pokud jde o objem vzduchu, větrání, vlhkost, teplotu a zásobování vodou, prostory pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování zaměstnanců měly stanovené rozměry, provedení a vybavení; únikové cesty, východy a dopravní komunikace k nim včetně přístupových cest byly stále volné; v prostorách výše uvedených byla zajištěna pravidelná údržba, úklid a čištění; pracoviště byla vybavena v rozsahu dohodnutém s příslušným zařízením poskytujícím závodní preventivní péči prostředky pro poskytnutí první pomoci a vybavena prostředky pro přivolání zdravotnické záchranné služby.*“⁴⁴

Co se týče požadavků na výrobní a pracovní prostředky a zařízení, je zaměstnavatel povinen zajistit, aby: „*stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska BOZP vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců; vybaveny nebo upraveny tak, aby odpovídaly ergonomickým požadavkům a aby zaměstnanci nebyli vystaveni nepříznivým faktorům pracovních podmínek; pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.*“⁴⁵

V oblasti požadavků na organizaci práce a pracovní postupy je zaměstnavatel povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby: „*byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby zaměstnanci nevykonávali činnosti jednotvárné a jednostranně zatěžující organismus.*“⁴⁶

Na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, je zaměstnavatel povinen umístit bezpečnostní značky a značení a zavést signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se BOZP, a seznámit s nimi zaměstnance. Bezpečnostní značky, značení a signály mohou být obrazové, zvukové nebo světelné.

⁴⁴ PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011. Str. 218-219.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž.

2.3.2 Osobní ochranné pracovní prostředky

V případě, že není možné rizika eliminovat nebo minimalizovat prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky (dále jen OOPP). OOPP jsou ochranné prostředky, které musí zaměstnance chránit před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené zvláštním právním předpisem.⁴⁷

V prostředí, v němž oděv nebo obuv podléhá při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění nebo plní ochrannou funkci, poskytuje zaměstnavatel jako OOPP též pracovní oděv nebo obuv. Zaměstnavatel je povinen „*poskytovat zaměstnancům mycí, čistící a dezinfekční prostředky na základě rozsahu znečištění kůže a oděvu; na pracovištích s nevyhovujícím mikroklimatickými podmínkami, v rozsahu a za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem, též ochranné nápoje.*“⁴⁸ Zaměstnavatel je povinen udržovat OOPP v použitelném stavu a pravidelně kontrolovat jejich používání (vedení záznamů, dokumentace atd.).

OOPP, mycí, čistící a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje poskytne zaměstnavatel zaměstnanci bezplatně dle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Poskytování OOPP nesmí zaměstnavatel kompenzovat finančním plněním. Bližší podmínky poskytování OOPP, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů jsou stanoveny nařízením vlády.⁴⁹

2.3.3 Odborná způsobilost v BOZP

Zaměstnavatel je povinen: zajišťovat a provádět úkoly v hodnocení a prevenci rizik možného ohrožení života nebo zdraví zaměstnance při práci ve vztahu k předmětu činnosti zaměstnavatele. Zaměstnavatel může zajišťovat plnění úkolů v prevenci rizik, je-li k tomu způsobilý nebo odborně způsobilý v případech a za podmínek uvedených v zákoně sám, jinak je povinen zajistit tyto úkoly odborně způsobilým zaměstnancem.

⁴⁷ V souladu s ustanovením § 104 Zákoníku práce a Nařízením vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování OOPP, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků. Nařízení vychází ze směrnice 89/656/EHS. Kategorizace OOPP je stanovena nařízením vlády č. 21/2003 Sb. Podrobněji: JAŘABÁČ, K. *Krok za krokem v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci s poznatky z praxe*. Ostrava: Montanex, 2009. Str. 63-67.

⁴⁸ PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011. Str. 219-220.

⁴⁹ Viz Nařízení vlády č. 495/2001 Sb.

2.4 Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

V oblasti ochrany zdraví při práci zaujímá zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, zcela zásadní postavení. Předmětem jeho zájmů je celá řada problémů, od požadavků na pitnou vodu, hygienických požadavků na koupaliště a sauny, podmínek pro výchovu, vzdělávání a zotavení dětí a mladistvých, hygienických požadavků na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče přes hygienické požadavky na činnosti epidemiologicky závažné a ubytovací služby, ochranu před účinky hluku a vibrací, kategorizaci práce, zacházení s chemickými látkami až k podmínkám předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a samotného postavení orgánů a organizací ochrany veřejného zdraví. Součástí zákona jsou také pokuty za jeho porušování.⁵⁰

Velmi důležitou součástí zákona jsou jeho prováděcí právní předpisy, kterých je několik desítek a které postihují celou oblast ochrany veřejného zdraví.

Povinnosti v ochraně zdraví mají všichni. Státní správu v ochraně veřejného zdraví vykonávají příslušná ministerstva, krajské hygienické stanice a krajské úřady.

Aby se zajistila ochrana zaměstnanců, tak se jednotlivé práce zařazují do čtyř kategorií (kategorizace práce).⁵¹ Kritéria, faktory a limity pro zařazení prací do příslušných kategorií stanoví prováděcí právní předpis; hodnocení rizika a minimální ochranná opatření stanoví zvláštní právní předpis.⁵²

Předmětný zákon dále upravuje způsob nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky (dále jen NCHLP), tj. jejich výroba, dovoz, vývoz, prodej, používání, skladování, balení, označení a vnitropodniková doprava. Při nakládání s NCHLP je každý povinen chránit zdraví a životní prostředí a řídit se výstražnými symboly nebezpečnosti, větami označujícími specifickou rizikovost (tzv. R-věty a S věty)⁵³ a pokyny pro bezpečné nakládání. Tato rozsáhlá právní norma je důležitým pilířem problematiky BOZP.

⁵⁰ Kolektiv autorů ČMKOS a ASO. *Bezpečnost práce – nedílná součást života*. Str. 33-34.

⁵¹ Konkrétní podmínky pro zařazování prací do jednotlivých kategorií řeší Zákonná vyhláška č. 432/2003 Sb. Tato vyhláška současně definuje 13 rizikových faktorů. Rizikovým faktorem se rozumí fyzikální, chemické a biologické činitele, prach, fyzická zátěž, zátěž teplem a chladem, psychická a zraková zátěž a další faktory, které mohou mít nebo mají vliv na zdraví. Podrobněji: JAŘABÁČ, K.: *Krok za krokem v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci s poznatky z praxe*. Ostrava: Montanex, 2009. Str. 59-62.

⁵² PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011. Str. 213-216.

⁵³ Nově také „H věty“ a „P věty“. Viz zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích.

3. ČSN – Česká technická norma

V následující kapitole bude uveden přehled nejdůležitějších norem a standardů, které souvisí s problematikou BOZP.⁵⁴ Podrobněji budou rozebrány dvě výkladové normy, které mají význam pro další vývoj této práce, a to ČSN OHSAS 18001 a ČSN OHSAS 18002.

- **ČSN EN ISO 9001**

Tato mezinárodní norma podporuje používání procesního přístupu při vytváření, implementaci a zvyšování efektivnosti systému managementu kvality s cílem zvýšit spokojenost zákazníka prostřednictvím plnění jeho požadavků.

- **ČSN EN ISO 14001**

Tato mezinárodní norma specifikuje požadavky na systém environmentálního managementu, které mají organizaci umožnit přípravu a zavedení politiky a cílů, které berou v úvahu požadavky právních předpisů a informace o významných environmentálních aspektech. Je zamýšlena tak, aby mohla být uplatněna v organizacích všech typů a velikostí a aby zohlednila různé geografické, kulturní a sociální podmínky.

- **ČSN OHSAS 18001**

Tato norma pro posouzení bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci (OHSAS) a souvisící OHSAS 18002, Směrnice pro zavádění OHSAS 18001, byla zpracována v reakci na naléhavé požadavky zákazníků požadujících uznávanou normu pro SM BOZP, na jejímž základě by bylo možno posuzovat a certifikovat jejich systémy managementu.

- **ČSN OHSAS 18002**

Tato norma pro posuzování bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci (OHSAS) specifikuje požadavky na SM BOZP tak, aby organizace mohly řídit svá rizika v oblasti BOZP a zlepšovat svou výkonnost v této oblasti. Norma neuvádí specifická kritéria výkonnosti v oblasti BOZP, ani neposkytuje podrobné specifikace pro navrhování systému managementu pro tuto oblast.

- **ČSN EN ISO 19011**

Tato mezinárodní norma poskytuje návod pro řízení programů auditů, provádění interních nebo externích auditů systému managementu jakosti a/nebo systému environmentálního managementu, a rovněž pro odbornou způsobilost a hodnocení auditorů.

⁵⁴ Zdrojem informací o uvedených normách Ing. Martin Drastich, Ph.D, MBA.

Praktické zkušenosti se zaváděním a využíváním ukazují, že normy řady ISO lze využít jako nástroj k zefektivnění provozní činnosti společnosti, zejména přesným vymezením procesů a jednoznačným definováním pravomocí a zodpovědností.

V podmínkách tržního hospodářství musí všechny společnosti usilovat o efektivnost svých činností a o získání konkurenční výhody. K tomu přistupují další nepříznivé faktory jako trvalý růst nákladů, který se projevuje v růstu cen, dlouhodobý a trvalý pokles odběrů. Přírozenou reakcí na tyto nepříznivé faktory musí být snaha organizace maximálně racionalizovat a zefektivňovat vlastní činnost.

Existuje celá řada nástrojů ke zvyšování efektivnosti a většinou jsou organizacemi hojně využívány. Jedním z účinných nástrojů, které přispívají k zefektivnění činnosti, je také systém norem ISO. Původním cílem norem ISO je zabezpečit kvalitní produkci na základě systému norem a směrnic, které popisují a řídí jednotlivé činnosti. Důležitým prvkem systému ISO je certifikace provádění nezávislou certifikační autoritou, která má zaručit, že nastavený systém je funkční a je v organizaci dodržován. Je třeba připomenout, že mottem systému ISO je trvalé zlepšování (continuous improvement).⁵⁵

V souvislosti se zabezpečováním oblasti BOZP bylo vytvořeno několik doporučení pro zavádění SM BOZP. Do roku 2000 existovaly pouze přístupy k SM BOZP na národní úrovni, mezinárodní norma pro oblast BOZP však stále chyběla. Mezinárodní organizace pro normalizaci (International Organization for Standardization, zkratka ISO) proto iniciovala v roce 1997 vznik normy ISO 18000. Ta měla integrovat různé přístupy k řízení BOZP v organizaci. Norma se měla shodovat se základními principy a zaměřením norem, platných v oblasti environmentu (EMS) a kvality (QMS), a měla být v pořadí třetí normou, která by dotvořila integrovaný systém řízení (ISŘ).⁵⁶

⁵⁵ JAVORKOVÁ, M. et KYNCL, M. *Přínos implementace norem ISO k zefektivnění provozní činnosti* [online]. SmVaK Ostrava a.s. [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <<http://www.smv.cz/res/data/024/002775.pdf>>.

⁵⁶ VEBER, J. et PINCOVÁ, E. *Management bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Professional Publishing, 2008, Str. 14.

3.1 ČSN OHSAS 18001

„When our people are happy and healthy, they'll take better care of our business.“
Occupational Health & Safety Advisory Services (dále jen OHSAS) je anglickým ekvivalentem českého termínu *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci* (BOZP). Dle oficiálních internetových stránek, které se zabývají problematikou OHSAS, „rozumíme pod tímto pojmem skutečnost, že vytváření zdraví podporujícího a bezpečného prostředí pomáhá lidem a organizaci vzkvétat.“⁵⁷

V České republice dlouho chyběl ucelený přehled terminologie, která sjednocuje používání jednotných termínů a definic v oblasti hodnocení rizik.⁵⁸ Až v roce 2007 byla vydána technická norma ČSN OHSAS 18001 *Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – Požadavky*, a v červenci 2009 byla vydána ČSN OHSAS 18002 *Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – Směrnice pro implementaci OHSAS 18001:2007*.⁵⁹ Stejně tak nebyl v ČR žádný normativní nástroj, který by jednotně ukazoval přístup k možnému použití metod a analýz, včetně jejich srovnání. Až v říjnu 2010 vyšla ČSN ISO 31000 *Management rizik – Principy a směrnice* a v lednu 2011 byla vydána ČSN EN 31010 *Management rizik – Techniky posuzování rizik*. Cílem této podkapitoly je poukázat na jejich obsah a možnost používání v praxi.

Norma ČSN OHSAS 18001 specifikuje požadavky na SM BOZP. Hlavním cílem této normy je podpořit a propagovat správnou praxi v oblasti BOZP. Implementace této normy umožní organizaci systematické přípravy a zavedení politiky a cílů, které budou brát v úvahu nejen požadavky právních předpisů, ale i rizika v oblasti BOZP. Tato norma je koncipována tak, aby umožňovala integraci se systémem řízení kvality (ČSN EN ISO 9001:2008) a ochrany životního prostředí (ČSN EN ISO 14001:2004), a aby mohla být uplatněna v organizacích všech typů a velikostí a v různých geografických, kulturních a sociálních podmínkách.

⁵⁷ Occupational Health & Safety Advisory Services [online]. OHSAS, Home, 2011 [cit. 2012-10-09]. Dostupné z: <<http://www.ohsas.org/>>.

⁵⁸ Pro SM BOZP je nejčastěji využívána mezinárodně uznávaná specifikace OHSAS 18001. Ryze česká alternativa je „Bezpečný podnik“. Přístup toho programu k problematice je komplexnější a své požadavky směřuje i do oblasti životního prostředí a požární bezpečnosti. Certifikát tohoto programu obdrželo k 29. 5. 2012 celkem 68 firem. Platnost osvědčení je 3 roky. *Přehled právních subjektů vlastních platné osvědčení „Bezpečný podnik“*. Zdroj: www.suip.cz

⁵⁹ Pro praktické účely postačí zakoupit jen ČSN OHSAS 18002, protože plně obsahuje „jedničku“.

OHSAS 18001 se od struktury norem řady ČSN ISO 9001:2008 a řady ČSN EN ISO 14001:2004 odlišuje zejména v oblastech, které se týkají aplikace postupů omezování rizika. Zpravidla se jedná o třístupňový proces zahrnující:

- identifikaci nebezpečí
- hodnocení rizika
- omezení rizika

Příslušné právní předpisy vztahující se k této oblasti⁶⁰ a tato norma zdůrazňují požadavek, aby organizace navrhly a zavedly taková opatření, která všude, kde je to možné, odstraní, omezí nebo zaměstnance od nebezpečí izolují. V případě, že to možné není, musí být pracovní činnost plánována a řízena pomocí organizačních opatření tak, aby její výkon byl bezpečný a neohrožoval zdraví. Jinými slovy řečeno, organizace musí identifikovat nebezpečí, hodnotit rizika a omezit jejich výskyt.

3.1.1 Význam normy

Specifikace OHSAS 18001:2007 se zabývá systémem řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (OHSAS - Occupational Health and Safety Management Systems). Požadavky na BOZP nás provázejí v každodenním pracovním procesu, tato norma si klade za cíl zavést v organizaci procesy pro řízení a kontinuální snižování rizik souvisejících s BOZP. OHSAS 18001 posuzuje SM BOZP z různých pohledů. Rozsah použití závisí na takových faktorech, jako jsou politika organizace pro ochranu zdraví a bezpečnost práce, povaha jejich činností a podmínky, za kterých funguje.

Důvody implementace OHSAS 18001:⁶¹

- prokázání závazku k zajišťování a zlepšování systému BOZP přijatý na všech úrovních a všemi funkcemi v organizaci, zejména vrcholovým vedením
- prokázání systematického omezování rizik, resp. nebezpečí⁶², které ohrožují bezpečnost a zdraví všech osob ovlivňovaných činnostmi, výrobky nebo službami organizace
- omezení výskytu nemocí z povolání a pracovních úrazů
- minimalizace nákladů spojených s nehodami na pracovišti

⁶⁰ O příslušných a souvisejících právních předpisech vztahujících se k oblasti BOZP bylo pojednáno v kapitole 2.

⁶¹ SUSS, s.r.o. [online]. *OHSAS 18001* [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <<http://www.suss.cz>>.

⁶² Riziko definujeme jako hrozbu, potenciální problém. Nebezpečí představuje zdroj rizika.

- prokázání závazku k plnění zákonných požadavků a požadavků předpisů týkajících se BOZP
- vybudovaný samoregulační systém pružně reagující na změny požadavků legislativních předpisů, bezpečnostních požadavků i změn uvnitř organizace (např. nových technologií, organizačních změn apod.)

3.1.2 Shrnutí

K čemu tedy mezinárodní norma OHSAS 18001 (SMS) slouží? Jejím účelem je především prokázání schopnosti minimalizovat rizika v oblasti BOZP. Pro organizace tak plní funkci určitého dokladu. Organizace z různých oborů se stále častěji snaží prokázat svým akcionářům, zaměstnancům, zákazníkům a dalším zainteresovaným stranám, že jsou schopny plnit specifikované závazky v oblasti BOZP tím, že systematicky řídí bezpečnostní aspekty, rizika a prevenci. K tomu přistupuje stále přísnější legislativa, rozvoj hospodářské politiky, sílící tlak na udržitelný rozvoj, rostoucí zájem o veřejné blaho, to vše jsou zřejmé důvody podporující zvýšený zájem organizací o problematiku BOZP. SM BOZP, který je vybudovaný, udržovaný a řízený podle požadavků mezinárodní normy OHSAS 18001, je nejvhodnější cestou, jak minimalizovat rizika v této oblasti.

OHSAS 18001 je v současné době mezinárodně nejuznávanější standard stanovující požadavky pro oblast BOZP s cílem minimalizovat rizika při současném zvyšování výkonu organizace. OHSAS 18001 je určen pro praktickou aplikaci v jakékoliv organizaci bez ohledu na její velikost, umístění či charakter. Certifikace podle OHSAS 18001 deklaruje, že organizace zná možná rizika, systematicky je minimalizuje včetně předpovědi možných nebezpečí plynoucích z mimořádných událostí.

Jedním z častých dotazů, které se v souvislosti se zaváděním SM BOZP objevují, proč by organizace měla certifikovat právě podle OHSAS 18001. Známkou podnikatelské úspěšnosti dnes není jen kvalita produktů a služeb, ale především zvládnutá problematika odpovědností v oblasti BOZP: „*Let them know you are excellent*“.⁶³ Se vstupem ČR do EU v roce 2004 se konkurenční trh ještě rozrostl a potřeba získání certifikátu SM BOZP se bude nadále zvyšovat.

⁶³ Bureau Veritas Certification Mark [online]. Home. *About Us. Businesses. Certification* [cit. 2012-12-04]. Dostupné z: <http://www.bureauveritas.com/wps/wcm/connect/bv_com/group/home/about-us/our-business/certification/certification+mark+v2>.

3.2 ČSN OHSAS 18002

V červenci 2009 vyšla nová výkladová norma pro oblast BOZP „ČSN OHSAS 18002:2009 *Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci - Směrnice pro implementaci OHSAS 18001:2007*“.

Tato norma je určena jako podpora porozumění při implementaci požadavků na SM BOZP stanovené normou ČSN OHSAS 18001:2007, cituje specifické požadavky OHSAS 18001 a doprovází je specifickými návody pro jejich praktickou aplikaci.

Vysvětleny jsou základní principy OHSAS 18001 a popsán záměr, typické vstupy, procesy a typické výstupy pro každý požadavek OHSAS 18001. Je třeba poznamenat, že tato norma nestanoví žádné další rozšiřující požadavky k těm, které specifikuje OHSAS 18001, ani neurčuje žádný povinný postup implementace OHSAS 18001.

Lze říci, že v praxi je vhodnější pracovat se specifikací 18002. Především osoby odborně způsobilé k prevenci rizik, které disponují znalostmi s vytvářením systémů řízení k zajištění BOZP v organizacích, jistě výkladovou normu 18002 spíše ocení.

Kroky k zavedení OHSAS:⁶⁴

- zpracování revize/analýzy rizik
- stanovení příslušných odpovědností a pravomocí
- stanovení politiky a cílů BOZP, cílových hodnot a realizačního programu
- revize/doplnění platné dokumentace (např. vypracování registru platné legislativy BOZP)
- zavedení dokumentace do praxe
- zpracování/revize havarijních plánů
- proškolení pracovníků v oblasti BOZP (požadavky organizace, systému, legislativy, speciální znalosti, interní audity, apod.)
- tříměsíční fungování zavedeného SM BOZP (realizace interních auditů, případně korekce dokumentace i příručky BOZP)
- certifikační proces, zpravidla předaudit a nejpozději do tří měsíců vlastní certifikační audit a vystavení certifikátu (následně v ročních intervalech dohledy nad fungováním certifikovaných SM BOZP)

⁶⁴ VEBER et PINCOVÁ, 2008. Str. 15-16.

3.2.1 Certifikace OHSAS 18001

Požadavkem vedení společnosti je snaha minimalizovat možné poškození zdraví všech zaměstnanců. Důraz je kladen především na prevenci a předvídatelnost nebezpečných situací na pracovištích. Moderní metody SM BOZP jsou založeny na identifikaci nebezpečí, vyhodnocení míry rizik, která z nich vyplývají, a jejich následnému řízení. Celosvětově uznávaným průkazem zavedeného systému BOZP je norma OHSAS 18001, která je plně kompatibilní s ISO 9001 a ISO 14001.

Po certifikačním auditu je vydán samostatný certifikát, potvrzující shodu se všemi požadavky OHSAS 18001. Certifikát je platný po dobu tří let.

Audit je možné organizovat samostatně, nebo jako integrovaný s výše uvedenými standardy ISO 9001 a 14001.

Na tomto místě je užitečné zmínit se o významu, cíli a průběhu auditů. Audit nesmí být zaměňován s kontrolou nebo prověrkou. Výstupem prověrky jsou závady, tzn. ojedinělé případy nedostatků. Výstupem auditů jsou naopak neshody, tzn. systematické nedostatky. Hlavním cílem auditu je zlepšování systému řízení, nikoliv vyhledávání jednotlivých závad. Audit jako takový má ověřit, zda je systém zaveden (je zpracována potřebná řídicí, ale i záznamová dokumentace) a zda jeho jednotlivé prvky odpovídajícím způsobem fungují (efektivně se projevují v praxi).

V případě provádění funkce interního auditora je důležitou normou ČSN EN ISO 19011:2002 - Směrnice pro auditování systému jakosti a/nebo systému environmentálního managementu, která se v souladu s článkem 1 této normy vztahuje rovněž na auditu SM BOZP. Dalším zásadním dokumentem v případě interního auditování je interní směrnice popisující organizaci, plánování, přípravu, výkon a ukončení interního auditu SM BOZP v konkrétní organizaci. Nelze opomenout ani politiku BOZP, kterou se organizace řídí.

Na závěr lze konstatovat, že cílem implementace normy OHSAS 18001 by neměla být bezúčelná snaha získat certifikát. Mnohem důležitější je samotný proces, který k získání žádaného certifikátu vede. To vše v duchu staré, známé a stále platné zásady: „*Nedávejte hladovému rybu, naučte ho ryby chytat.*“⁶⁵

⁶⁵ Čínské přísloví.

4. Analýza úrazovosti

V této kapitole bude zkoumán vývoj pracovní úrazovosti v roce 2011, dále pak zdroje pracovních úrazů a příčiny pracovních úrazů. Přehled zdrojů pracovních úrazů za rok 2011 současně vymezuje oblasti se zvýšenou mírou pracovního rizika. V závěru kapitoly bude uveden graf s vývojem úrazovosti od roku 2002.

Analýza pracovní úrazovosti

V případě vzniku pracovního úrazu je nutné vyšetřit jeho příčiny, vést příslušnou dokumentaci a hlášení o úrazech, v knize úrazů se vede přehled o všech pracovních úrazech. Dále je třeba přijmout nápravné opatření, aby se pracovní úraz nemohl opakovat. Prostředkem náhrady škody vzniklé při plnění pracovních úkolů je zákonné pojištění zaměstnavatele. Plný název tohoto pojištění je „*zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání*“. Účelem pojištění je zajistit zaměstnanci náhradu škody vzniklou při plnění pracovních úkolů. Správou tohoto pojištění je zákonem pověřena pojišťovna Kooperativa, a.s., případně Česká pojišťovna, a.s. Povinnost platit pojistné vzniká zaměstnavateli, zaměstnává-li alespoň jednoho zaměstnance.

Vývoj pracovní úrazovosti

Pracovních úrazů obecně sice ubývá, těch smrtelných je však víc, ukázala nová studie Výzkumného ústavu bezpečnosti práce (dále jen VÚBP). Přes 70 tisíc – to je statistika pracovních úrazů za rok 2011. Z toho 47 tisíc vedlo k pracovní neschopnosti, a to častěji u mužů než u žen. Poměr byl 71 ku 29. Zatímco celkově počet pracovních úrazů rok od roku klesá, těch smrtelných přibývalo – bylo jich 125, což je o celé čtyři případy více než v roce 2010. Vyplynulo to ze studie VÚBP.⁶⁶

Zdroje pracovních úrazů v roce 2011

Nejčastějším zdrojem pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny byla v roce 2011 skupina „Materiály, břemena, výrobky, strojní součásti“ (36 %). U závažných pracovních úrazů to byla skupina „Budovy, konstrukce, povrchy nad úrovní země“ (24 %) a u smrtelných pracovních úrazů skupina „Pozemní vozidla“ (28 %).⁶⁷

⁶⁶ HOVORKOVÁ, K. *V práci se zraní každý stý zaměstnanec*. MF Dnes, 2012, roč. XXIII, č. 268, 8B.

⁶⁷ MRKVIČKA, P. *Pracovní úrazovost v České republice v roce 2011* [online]. BOZPinfo, 16. července 2012 [cit. 2013-01-31]. Zdroj: VÚBP, ČSÚ, SÚIP. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/knihovna-bozpinfo/citarna/clanky/statistika_pu/prac_urazovost120711.html>.

Příčiny pracovních úrazů

Nejčastější příčinou pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny bylo v roce 2011 „Špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko“ (83 %). U smrtelných pracovních úrazů to byla stejná příčina (31 %).⁶⁸

Porušené předpisy u smrtelných pracovních úrazů

Z celkového počtu 125 smrtelných pracovních úrazů byl nejčastěji porušován:

- zákon č. 262/2006 Sb. (zákoník práce)
- zákon č. 361/2000 Sb. (zákon o silničním provozu)
- zákon č. 309/2006 Sb. (zákon, kterým se upravují další požadavky v BOZP)
- nařízení vlády č. 362/2005 Sb. (o bližších požadavcích na BOZP na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky)
- nařízení vlády č. 378/2001 Sb. (kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci)

Porušení zákona č. 262/2006 Sb. (zákoník práce) ze strany zaměstnance

Nejčastěji se jedná o § 106 odst. 4 – „zaměstnanec je povinen“

- písm. c) „dodržovat právní a ostatní předpisy...“
- písm. d) „dodržovat při práci stanovené pracovní postupy...“
- písm. e) „nepožívat alkoholické nápoje...“
- písm. f) „oznamovat závady na pracovišti...“
- „dbát o svou vlastní bezpečnost...“

Porušení zákona č. 262/2006 Sb. (zákoník práce) ze strany zaměstnavatele

- § 101 „zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost...“
- § 102 „zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné pracovní prostředí...“
- § 103 „zaměstnavatel je povinen nepřipustit...“
- § 104 Osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP)...
- § 105 Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech...

Porušení zákona č. 262/2006 Sb. (zákoník práce) ze strany jiné osoby/firmy

- Nejčastěji se jedná o § 101, § 102, § 103 a § 106.

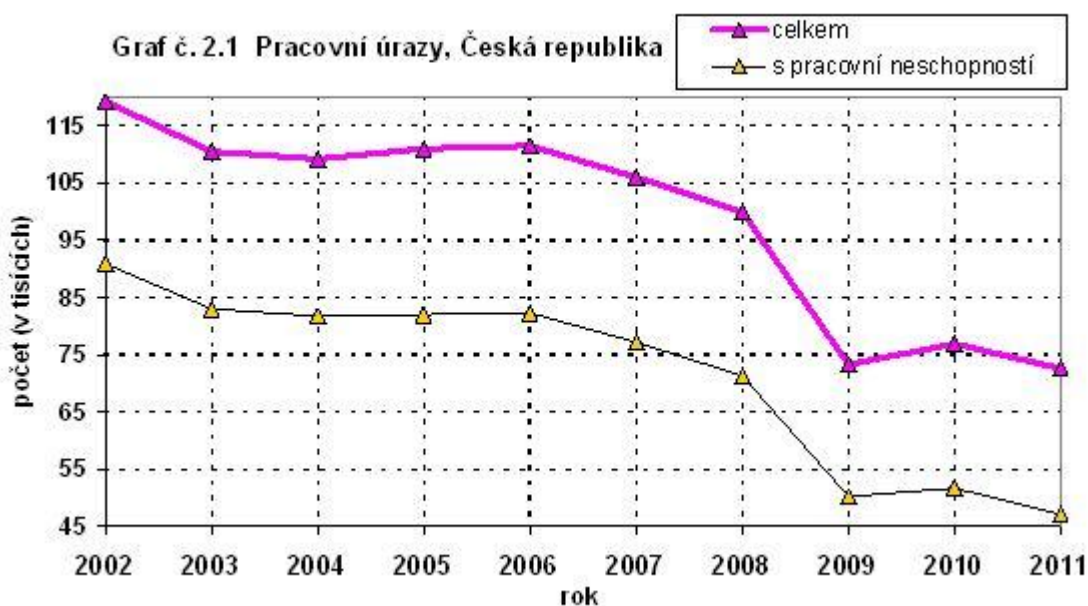
⁶⁸ MRKVIČKA, P. *Pracovní úrazovost v České republice v roce 2011.*

Zpráva o pracovní úrazovosti v ČR bývá dokončena v květnu nebo červnu. Pracovní úrazovost smrtelná je zpracovávána až po došetření všech případů orgány státního odborného dozoru (SOD), což bývá v létě. Výsledná zpráva pak bývá zpracována v září až říjnu a poté je také publikována na BOZPinfo.

Vývoj ukazatelů pracovní úrazovosti v ČR

Vývoj počtu pracovních úrazů, ke kterým došlo v České republice v roce 2011, je dokumentován vývojem počtu nově hlášených případů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz (obrázek 1). Od roku 2001 se v rámci statistického zjišťování pracovní neschopnosti rovněž sleduje počet pracovních úrazů, u kterých nevznikla pracovní neschopnost. To umožňuje stanovit celkový počet pracovních úrazů, tj. počet pracovních úrazů s pracovní neschopností i bez pracovní neschopnosti.⁶⁹

Obrázek 1: Pracovní úrazy, Česká republika

Zdroj: BOZPinfo

Touto kapitolou končí teoretická část diplomové práce. V následující části (praktické) bude nejdříve provedeno představení organizace, která byla vybrána pro analýzu zavádění SM BOZP dle normy OHSAS. V této organizaci bude provedeno úvodní přezkoumání výchozího stavu SM BOZP, dále budou analyzovány všechny etapy implementačního procesu. V rámci tohoto procesu bude pozornost věnována identifikaci nebezpečí, hodnocení a řízení rizik a také analýze úrazovosti. Všechny tyto kroky budou provedeny s cílem odpovědět na základní výzkumnou otázku, zda je organizace schopna zavést a udržet SM BOZP dle normy OHSAS? Tedy dát pravdivostní hodnotu hypotéze: *Organizace je (není) schopna splnit požadavky na SM BOZP dle normy OHSAS.*

⁶⁹ MRKVIČKA, P. *Pracovní úrazovost v České republice v roce 2011.*

5. Implementace SM BOZP dle normy OHSAS

5.1 Představení zkoumané organizace

Na tomto místě je třeba představit organizaci, která byla vybrána k posouzení průběhu implementace SM BOZP dle normy OHSAS.

Obrázek 2: Logo společnosti

K tomuto posouzení byla vybrána firma Hanácké železářny a pérovny, a.s. (dále jen HŽP, a.s.)⁷⁰, člen skupiny Moravia Steel. Důvodem výběru byla znalost prostředí organizace a také kontakty na zástupce vrcholového vedení. Možnost zpracování diplomové práce byla diskutována přímo s generálním ředitelem Ing. Petrem Vaňkem. Generální ředitel (dále jen GŘ) byl ochoten ke spolupráci a odkázal nás na specialistu BOZP a PO, pana Josefa Všetičku. Další kroky výzkumu postupovaly právě pod vedením pana Všetičky. Telefonicky či e-mailem byly sjednány osobní schůzky, během nichž byl na základě normy OHSAS posuzován průběh implementačního procesu. Jednání probíhala v přátelské atmosféře. Pan Všetička se ukázal jako odborník v oblasti BOZP, znalý procesů a dění v organizaci. Díky dlouholeté praxi byl schopen posoudit připravenost organizace, zodpovědět všechny doplňující otázky a k tomu přidat řadu zajímavých postřehů o chodu organizace.

*„Firma byla založena v roce 1900 se sídlem v Prostějově. Od roku 1950 se **Hanácké železářny a pérovny, a.s.** specializují na vývoj, výrobu a prodej šroubových, listových a parabolických pružin z oceli především pro železniční a automobilový průmysl.“⁷¹*

Vizí společnosti je být štíhlý a flexibilní dodavatel listových, parabolických a šroubových pružin. Kromě toho se snaží dodávat nejméně třem významným evropským výrobcům nákladních automobilů, budovat a především udržovat pozici největšího evropského dodavatele v železničním sektoru šroubových pružin a dodávat drážní parabolické pružiny. Mimoto se snaží posilovat pozici v sektoru průmyslových pružin. Společnost se snaží dosáhnout všech výše uvedených cílů díky zaměstnancům, kteří chápou práci v HŽP, a.s. jako výzvu a zároveň šanci.

V souladu s vizí je misí (posláním) společnosti - *„vyrobit dobré pružiny, na kterých spočívá bezpečí cestujících a tíha nákladů.“⁷²*

⁷⁰ Hanácké železářny a pérovny, a.s., Dolní 100, 797 11 Prostějov. IČO: 26955342.

⁷¹ HŽP: *O nás, Úvod* [online]. HŽP, a.s. [cit. 2012-10-15]. Dostupné z: <<http://hzap.cz/pages/cze.php>>.

„Strategií společnosti je být efektivní a dynamickou firmou se zaměřením na zákazníka, kvalitu a servis s cílem oslovit a vstoupit na nové trhy a zajistit růst firmy.“⁷³ Strategické cíle společnosti můžeme shrnout v následujících bodech:

- „Zvýšení obratu
- Diverzifikace – nové trhy, produkty, zákazníci
- Prevence rizik
- Štíhlost a flexibilita
- Atraktivní zaměstnavatel“⁷⁴

V souvislosti s tématem této práce se nejdůležitějším strategickým cílem jeví „prevence rizik“, která je v oblasti BOZP skutečně velmi důležitá. Prevenci rizik ovšem nelze provádět bez kvalitně provedené analýzy rizik, o které bude pojednáno v dalších částech práce.

Identifikace nebezpečí, vyhodnocení míry rizik, která z nich vyplývají a jejich následné řízení jsou základem moderních, systematických metod managementu BOZP. Celosvětově uznávaným průkazem zavedeného systému BOZP je norma OHSAS 18001, která je plně kompatibilní s normami ISO 9001 a ISO 14001.

Proč se vlastně organizace rozhodla pro zavádění systému ISO? Společnost HŽP, a.s. byla v situaci, kdy hledala nástroje, které by jí pomohly zvýšit efektivitu prováděných činností. Následovalo rozhodnutí o zavedení environmentálního managementu (EMS) dle ISO 14001. Dalším krokem bylo rozšíření zaváděného systému environmentálního managementu o systém managementu jakosti (QMS) dle ISO 9001. V současné době (04/2012 – 06/2013) pak dochází k zavádění SM BOZP dle specifikace OHSAS 18001.

⁷² Tamtéž.

⁷³ HŽP: *O nás, Strategie* [online]. HŽP, a.s. [cit. 2012-10-15]. Dostupné z: <<http://hzap.cz/pages/cze/onbspnas/strategie.php>>.

Pro další informace o vizi, misi, cílech; hodnotách a strategii organizace viz Příloha P2 a Příloha P3.

⁷⁴ Tamtéž.

5.2 Zavádění SM BOZP dle normy OHSAS

Jak bylo uvedeno výše, základem tohoto systému je vyhodnocení, snižování a řízení rizik, souvisejících s veškerými činnostmi organizace a soulad s právními předpisy v oblasti BOZP. Díky aplikaci požadavků normy OHSAS ve vybrané organizaci mohou být navíc efektivně řízeny zjištěné nedostatky.

V následující kapitole bude stručně (ale výstižně) nastíněn postup zavádění požadavků normy. Bude zdůrazněno, co by měla organizace, která potřebuje aktualizovat svůj SM BOZP (a případně získat certifikát dle příslušné normy) udělat. V podstatě jde o projekt revize SM BOZP dle normy OHSAS. Hlavní etapy při aplikaci požadavků normy OHSAS 18001 v systému managementu organizace lze shrnout v následujících 5 krocích:⁷⁵

1. Příprava plánu (harmonogramu) projektu

- Časový horizont (dead-line)
- Dílčí etapy
- Stanovení odpovědnosti, pravomocí, povinností v projektu
- Vyčíslení a uvolnění potřebných zdrojů

2. Jednotlivé dílčí etapy revize

- Aktualizace registru právních (a jiných) požadavků
- Zajištění odpovídajících požadavků (opatření) z toho vyplývajících
- Revize metodiky identifikace nebezpečí dle požadavků normy
- Aktualizace registru rizik dle nové metodiky
- Revize dokumentace SM BOZP a doplnění nových dokumentů dle požadavků normy
- Revize podkladů pro školení
- Školení zaměstnanců ohledně požadavků normy a revidované dokumentace
- Informace zainteresovaným stranám (dodavatelé, zákazníci, nájemníci apod.)

3. Auditování, kontrola

- Školení interních auditorů dle nových požadavků
- Aktualizace programu interních auditů
- Realizace interních auditů

⁷⁵ Verlag Dashöfer. *Postup implementace požadavků ČSN OHSAS 18001:2008* [online]. QMProfi.cz, 5. 8. 2008 [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.qmprofi.cz/33/postup-implementace-pozadavku-csn-ohsas-18001-2008-uniqueidgOkE4NvrWuOKaQDKuox_Zz0GnCKOQ5Wu5irCTkeDyvM/?reltype=2>.

4. Přezkoumání systému vedením

- Zpráva dle nových požadavků
- Nové cíle, programy, opatření
- Výběr certifikační společnosti a podání přihlášky k certifikačnímu auditu

5. Externí audit certifikačním orgánem a získání certifikátu

5.2.1 Systémový přístup k řízení

Při implementaci SM BOZP dle normy OHSAS je využíván systémový přístup k řízení, který se opírá především o tzv. Demingův cyklus.⁷⁶ Demingův cyklus (PDCA cyklus)⁷⁷ je metoda, která slouží k postupnému zlepšování například kvality výrobků, služeb, procesů, aplikací či dat probíhající formou opakovaného provádění čtyř základních činností:

- plan (plánuj) – naplánování zamýšleného zlepšení (záměr),
- do (dělej) – realizace plánu,
- check (kontroluj) – ověření výsledku realizace oproti původnímu záměru,
- act (jednej) – úpravy záměru i vlastního provedení na základě ověření a plošná implementace zlepšení do praxe.

Demingův cyklus pro BOZP

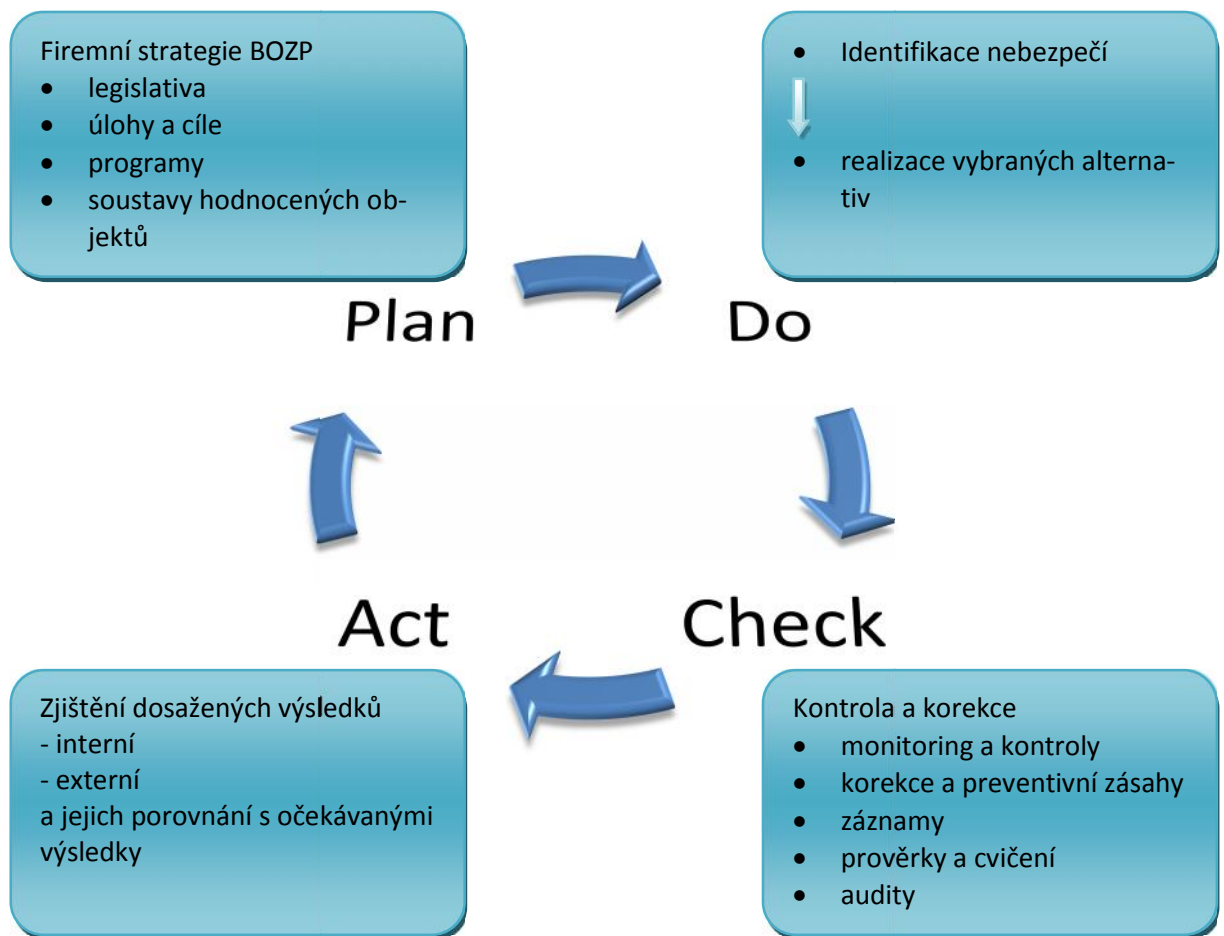
Dle Demingových slov: „Bohu věříme, všichni ostatní musíme předkládat fakta.“⁷⁸ Je zřejmé, že systém ochrany člověka nemůže být provozován jako jednorázový systém, ale musí se jednat o systém působící ve vzestupné spirále, snažící se o neustálé zlepšování (continuous improvement). To znamená, že celý okruh činností se musí opakovat v určitých intervalech a tento poměrně složitý systém musí mít svá pravidla a musí být určitým způsobem řízený v souladu s platnou legislativou, jako i v souladu s danou firmní strategií.

⁷⁶ Demingův cyklus je jednou z metod průběžného zlepšování. Dalšími metodami jsou: Kaizen, Lean (Lean Management), Six Sigma, DMAIC a další.

⁷⁷ William Edwards Deming se narodil v USA v roce 1900. Získal magisterský titul v oboru matematiky na University of Colorado a doktorát z matematiky a matematické fyziky na Yale University. Nechal se inspirovat myšlenkami Waltera A. Shewharta z oblasti statistických metod aplikovaných při kontrole výroby a v řízení a rozvinul toto téma do oblasti řízení kvality. Blíže: The William Edwards Deming Institute.

⁷⁸ Autorem citátu William Edwards Deming.

Schéma 1: Implementační proces s využitím Demingova cyklu

Zdroj: Vlastní úprava

Demingův cyklus tvoří určitý rámec, podle kterého by organizace měla postupovat při zavádění SM BOZP. Každá organizace ovšem musí vycházet také ze specifických podmínek vlastní organizační struktury. Musí vytvořit takový systém, který nejlépe odpovídá jejím vlastním požadavkům. Přitom může využít služeb externích subjektů.

Úlohu poradního orgánu pro implementaci vykonává pro HŽP, a.s. společnost EHSQ Consulting, s.r.o. (dále jen EHSQ).⁷⁹ Tato společnost, která se soustřeďuje na poskytování služeb v oblasti bezpečnosti práce a požární ochrany, bude organizaci nápomocna při implementaci a následné certifikaci dle normy OHSAS. Společnost EHSQ byla vybrána na základě dřívějších zkušeností se zaváděním norem řady ISO.⁸⁰

⁷⁹ EHSQ Consulting, s.r.o. Adresa: Melantrichova 615/44, 796 01 Prostějov. Kontakt: Ing. Vladislav Belant. Email: belant@ehsq.cz; WWW: <http://ehsq.cz>

⁸⁰ Společnost EHSQ plní pouze úlohu poradního orgánu. Certifikační orgán byl vybrán na základě výběrového řízení. Nestala se jím společnost Bureau Veritas, která certifikovala předchozí systémy managementu, ale společnost TÜV SÜD Czech. Důvodem výběru byla především cena nabízené certifikace.

5.3 Etapy zavádění SM BOZP v HŽP, a.s.

Následující kroky odpoví na otázku, jak jsou (mohly by být) nastaveny etapy zavádění SM BOZP ve vybrané organizaci.

1. Vstupní posouzení stavu

Posouzení a dokumentování výchozího stavu a zpracování doporučení k realizaci konkrétních opatření směrem k dosažení plnění požadavků OHSAS 18001 i příslušné legislativy.

2. Úvodní seminář

Školení SM BOZP dle OHSAS 18001. Seznámení s příslušnými předpisy zákoníku práce.

3. Poradenství v procesu vytváření OHSAS 18001

Konzultační spolupráce v oblasti postupů omezování rizika, revize stávajících a zpracování nových dokumentů systému. Úlohu poradního orgánu vykonává společnost EHSQ.

4. Kurz interních auditorů BOZP dle OHSAS 18001

Příprava na provádění interních auditů SM BOZP dle OHSAS 18001.

5. Poradenství v procesu implementace OHSAS 18001

Průběžné prověřování stavu zavádění systému v praxi, konzultace při odstraňování nedostatků a optimalizace, podnikových procesů týkajících se prevence bezpečnosti práce.

6. Vstupní audit pro certifikační řízení

Prověření celkového stavu SM BOZP dle OHSAS a posouzení plnění požadavků pro certifikaci v plánovaném termínu (06/2013).

7. Příprava na certifikační audit

Pomoc při odstraňování zjištěných odchylek a vyladování SM BOZP dle OHSAS 18001.

Na tomto místě je třeba konstatovat, že firma HŽP, a.s. nemá pevně stanovené etapy ani harmonogram implementace SM BOZP dle normy OHSAS. Spíše se snaží plnit jednotlivé úkoly podle aktuálních časových možností. Výše uvedené etapy zavádění jsou navrženy autorem a vyjadřují možnosti implementace v ideálním případě. Praktické zavádění ovšem může vykazovat odchylky, neboť firma musí zabezpečovat především svoji provozní a výrobní činnost. Je otázkou, zda by se podařilo jednotlivé etapy dodržovat při pevně stanoveném harmonogramu? Paradoxně by to spíše vyvolalo chaos a obavy z nedodržení stanovených termínů.

5.3.1 Vstupní posouzení stavu

Tato podkapitola bude vycházet z výsledků manažerských workshopů BOZP, který pro HŽP, a.s. zorganizovala společnost Pro Centre s.r.o.⁸¹ Workshopy proběhly v termínech 2. - 3. dubna a 23. – 24. dubna 2012. Obsah a náplň obou workshopů byla identická, pouze se lišila ve skladbě účastníků. Prvního workshopu se zúčastnilo především vrcholové vedení organizace, včetně autora této práce.

Zatímco první den workshopu byl věnován představení vybraných pasáží ze *Zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce*, které souvisí s problematikou BOZP; druhý den byla na programu norma OHSAS 18001.

Je třeba zdůraznit, že společnost HŽP, a.s. má zkušenosti se zaváděním a následnou certifikací systémů managementu. Konkrétně se jedná o implementaci systémů managementu environmentu (EMS) a kvality (QMS).⁸² Získané zkušenosti může díky provázanosti systémů managementu využít také při implementaci SM BOZP.

Samotný průběh workshopu ukázal, že pro zaměstnance jsou získané zkušenosti jedním z důležitých prostředků pro zdárný průběh současné implementace BOZP dle normy OHSAS. Není účelné vymýšlet novoty, ale naopak rozšířit stávající mechanismy z oblasti kvality na systémový přístup k BOZP. Organizace může využít nejen zkušenosti, ale také dokumentaci, která byla již dříve vyhotovena. Vzhledem k tomu, že v organizaci byla již dříve vyhotovena analýza rizik, může tento dokument využít při současném zavádění systému managementu.

V jakém stavu připravenosti v souvislosti s certifikací SM BOZP dle normy OHSAS se organizace nachází? Tato otázka byla zaměstnancům během workshopu položena. Optimistické vize zaměstnanců přisoudily organizaci v průměru 60% připravenost na pomyslném barometru připravenosti. Za nejdůležitější úkoly při zavádění považuje většina zaměstnanců zpracování dokumentace, zapojení pracovních týmů a jejich leaderů, především pak náležitá komunikace (vertikální, horizontální).

Na workshopech zazněly z úst zaměstnanců zajímavé náměty na zlepšení, které by v průběhu implementace mohly být využity. Bylo navrženo zřízení komise BOZP.

⁸¹ Pro Centre s.r.o. Sídlo: Československé armády 124, 53973 Skuteč.

Organizační garant: Ing. Jana Bíšková (telefon: +420606628873, e-mail: jana.biskova@procentre.eu).
Lektor: Ing. Jana Bíšková, Robert Křepinský, Ing. Vladimír Belant.

⁸² Prvotní certifikát EMS organizace získala 22. června 2005, prvotní certifikát QMS 20. prosince 2006. Náhled certifikátu QMS viz Příloha P4.

Tuto komisi by tvořili zástupci zaměstnanců a vedoucí oddělení. Její náplní by bylo vyšetřování bezpečnostních incidentů a stanovování cílů BOZP. Zřízení takové komise by jistě mohlo být organizací zváženo. Otázkou je, zda by nepřineslo zbytečnou duplikaci již existujících funkcí a odpovědností. Námět, který lze považovat za velice přínosný, se týká hodnocení výkonu organizace. Zaměstnanci bylo navrženo, aby dodržování cílů BOZP bylo určeno jako jedno z kritérií pro hodnocení výkonu. Pro organizaci, která se soustřeďuje především na výkon v oblasti výroby a kvality, má tento ukazatel podle mého soudu spíše informativní charakter.

Na závěr tohoto úvodního přezkoumání je třeba říci, že organizace v budoucnu - po úspěšné certifikaci systému managementu dle normy OHSAS - může uvažovat o vytvoření integrovaného systému řízení (ISŘ). Management organizace se k této možnosti staví spíše skepticky. Nespornou výhodou vidí v úspoře nákladů, ovšem převážující nevýhodu spatřuje v administrativním a pracovním zatížení všech zodpovědných osob.⁸³

Přáním firmy je, aby získání certifikátu SM BOZP dle normy OHSAS vedlo především k omezení výskytu nemocí z povolání, pracovních úrazů a minimalizování nákladů spojených s nehodami na pracovišti. Proto v následujících kapitolách bude proveden bezpečnostní audit pro oblast BOZP, následně analýza rizik a analýza úrazovosti. Cílem je získat informace o aktuálním stavu sledovaných oblastí, zjistit případné nedostatky a tyto nedostatky náležitým způsobem řídit.

Vezme-li v úvahu navržené kroky pro zavádění SM BOZP v HŽP, a.s., splnily workshopy úlohu vstupního posouzení stavu a také úvodního semináře. Následující kapitola odpovídá bodu č. 3 *Poradenství v procesu vytváření OHSAS 18001*. Jedná se především o praktickou aplikaci požadavků normy v podmínkách vybrané organizace. Nejdůležitějším výstupem této praktické činnosti je vytvoření „*Příručky OHSAS*“, na jejíž tvorbě se podílel také autor této práce (komunikace, dokumentace, řízení externích dokumentů).

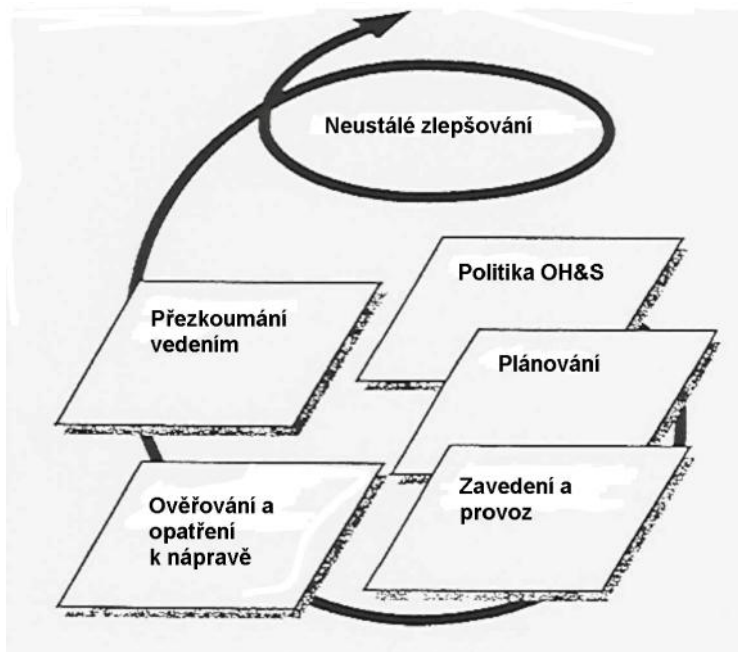
⁸³ Zdrojem tohoto přesvědčení diskuze s představiteli managementu organizace.

6. Aplikace požadavků ČSN OHSAS 18001:2008

Následující kapitola bude vycházet z požadavků normy OHSAS⁸⁴, které budou aplikovány ve vybrané organizaci (*požadavek normy* → aplikace v organizaci). Cílem bude odpovědět především na otázky: *Jaká opatření byla provedena? Do jaké míry se musí v jednotlivých oblastech pokročit?*

Organizace v rámci zavádění SM BOZP dle normy OHSAS vypracovala směrnici⁸⁵, jejímž účelem je určit základní činnosti a stanovit odpovědnosti pro práci v oblasti BOZP a současně popisuje SM BOZP dle normy ČSN OHSAS 18001:2008. Zásady obsažené v této směrnici se vztahují na všechna pracoviště a všechny zaměstnance HŽP, a.s.

Kapitola 4 ČSN OHSAS 18001:2008 (Části systému managementu OHSAS)

Obrázek 3: Elementy úspěšného SM BOZP⁸⁶

Kapitola 4.1 ČSN OHSAS 18001:2008 (Všeobecné požadavky)

„Organizace musí dokumentovat, implementovat a neustále zlepšovat SM BOZP a dokumentovat jeho rozsah, a to dle požadavků uvedených v kapitole 4.“⁸⁷

⁸⁴ Obsah normy OHSAS: 1. Předmět normy, 2. Normativní odkazy, 3. Termíny a definice, 4. Části systému managementu OHSAS (specifikace požadavků na SM BOZP). Číslování požadavků tedy respektuje číslování dané normy.

⁸⁵ Zdrojem interní dokumentace organizace. Příručka BOZP.

⁸⁶ Slovenské centrum strategických studií. Řada pro posuzování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci OHSAS 18001:1999 [online]. SCCS.sk [cit. 2012-11-23]. Dostupné z: <http://www.scss.sk/dvd_lpp_0384_09_2010/METODICK%C1%20PODPORA%20Z%20INTERNETU/OHSA S%2018001/OHSAS%2018001.htm>.

Společnost HŽP, a.s. vypracovala za tímto účelem příručku BOZP, která stanovuje SM BOZP společnosti, současně definuje politiku BOZP, cíle a programy.

Kapitola 4.2 ČSN OHSAS 18001:2008 (Politika BOZP)

„Vrcholové vedení musí stanovit a schválit politiku BOZP s definovaným rozsahem dle OHSAS.“⁸⁸

MOTTO: „Vždy bezpečně“ a „Stavíme na lidech“ – toto jsou jedny ze základních hodnot společnosti HŽP, a.s. (viz Příloha P2).

Politika BOZP ve společnosti HŽP, a.s.⁸⁹

Tato politika společnosti deklaruje cíle, závazky a úsilí společnosti v oblasti BOZP.

Dosažení vysoké úrovně v oblasti BOZP a trvalého zlepšování v této oblasti vyžaduje bez výjimky od každého zaměstnance společnosti systematický a disciplinovaný přístup ke všem činnostem, které jsou společností zajišťovány.

Cílem společnosti HŽP, a.s. v oblasti BOZP je snaha o trvalé snižování rizik ohrožujících bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců i třetích osob, které se zdržují na pracovišti společnosti, při všech činnostech.

Společnost HŽP, a.s. se tímto zavazuje dosáhnout nejlepších výsledků podle následujících zásad:

- Předcházet vzniku úrazů nebo poškození zdraví v souvislosti se všemi jejími aktivitami, protože věří, že všem zraněním a nehodám lze předcházet.
- Neustále zlepšovat pracovní prostředí s cílem minimalizace rizik.
- Dodržovat všechny příslušné legislativní a související předpisy v oblasti BOZP, a to při veškerých aktivitách organizace.
- Předcházet vzniku havarijních situací ve společnosti.
- Vyhledávat a hodnotit nebezpečí spojená se všemi činnostmi a systematicky snižovat identifikovaná rizika s ohledem na BOZP.
- Vytvářet a upevňovat povědomí o nutnosti bezpečnosti práce u všech pracovníků.
- Bezpečné chování je podmínkou pro trvání pracovního poměru.

⁸⁷ ČSN OHSAS 18001:2008.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Vydáno v Prostějově dne: 16. 7. 2012. Schválil: Ing. Petr Vaněk (předseda představenstva a GŘ).

Tato politika je platná pro všechny činnosti společnosti HŽP, a.s. Je nedílnou součástí SM BOZP. Napomáhá objasnění, zavedení a trvalému udržování způsobů řízení BOZP na všech stupních řízení. K naplnění této politiky si společnost vytyčuje cíle; jejich plnění je sledováno a vyhodnocováno vedením.

Vedení společnosti HŽP, a.s. se zavazuje zajistit dodržování této politiky BOZP, kterou si stanovilo, a zavazuje se ji přenášet na své dodavatele, subdodavatele a další osoby řízené prostřednictvím smluvních vztahů. Politika BOZP je vyvěšena ve společnosti a je k dispozici zaměstnancům společnosti.

Kapitola 4.3 ČSN OHSAS 18001:2008 (Plánování BOZP)

4.3.1 Plánování postupu identifikace nebezpečí, hodnocení a řízení rizik

„Organizace musí vytvořit, implementovat a udržovat postupy a metodiku pro průběžnou identifikaci nebezpečí, posuzování rizika a určení způsobu řízení.“⁹⁰

Identifikace nebezpečí a posuzování rizika ve společnosti HŽP, a.s.⁹¹

Společnost aktivně a průběžně provádí identifikaci nebezpečí, posuzování rizik a stanovuje nezbytné způsoby řízení. Při těchto činnostech bere v úvahu:

- běžné a mimořádné události,
- činnosti všech osob, které mají přístup na pracoviště,
- lidské chování, způsobilost a další faktory,
- identifikovaná nebezpečí vznikající mimo pracoviště, které mohou nepříznivě ovlivnit zdraví a bezpečnost osob řízených organizací na daném pracovišti,
- nebezpečí v okolí pracoviště způsobená činnostmi spojenými s aktivitami řízenými organizací,
- infrastrukturu, vybavení a materiály na pracovišti poskytované organizací nebo jinými subjekty,
- změny nebo navrhované změny v organizaci, jejich aktivitách nebo materiálech,
- úpravy SM BOZP, včetně dočasných změn, a jejich vlivy na provoz, procesy a činnosti,
- jakékoli požadavky právních předpisů souvisejících s posuzováním rizika a implementaci nezbytného řízení,

⁹⁰ ČSN OHSAS 18001:2008.

⁹¹ Záznam z kontrolní obchůzky BOZP a PO ve spojení s identifikací nebezpečí v HŽP, a.s. viz Příloha P5.

- návrh pracovišť, procesů, zařízení, strojů/vybavení, provozních postupů a organizace práce, včetně jejich přizpůsobení lidským schopnostem,
- plánované změny ve společnosti

Pro hodnocení rizik spojených s faktory ochrany zdraví a hygieny práce jsou prováděna měření identifikovaných faktorů akreditovanými subjekty a výsledky jsou posuzovány dle platných legislativních požadavků.

Za tímto účelem je pro každý rok stanoven časový plán hodnocení rizik ve společnosti (viz Příloha P6). Plán hodnocení rizik stanovuje Specialista BOZP a PO, který jej předkládá ke schválení vedení společnosti.

Snižování rizik by mělo splňovat následující hierarchii:

Samozřejmostí je povinnost dokumentovat a udržovat výsledky hodnocení rizik (viz Příloha P7).⁹²

4.3.2 Požadavky právních předpisů a další požadavky

„Organizace musí vytvářet a implementovat postupy k identifikaci a zajištění přístupu k požadavkům právních předpisů a dalším požadavkům na BOZP. Organizace musí tyto přístupy průběžně aktualizovat. S informacemi o požadavcích právních předpisů a dalších požadavcích týkajících se BOZP musí seznamovat své zaměstnance a další zainteresované strany.“⁹³

Požadavky právních předpisů a další požadavky ve společnosti HŽP, a.s.

Identifikace příslušných právních předpisů a jiných požadavků, které se vztahují k oblasti BOZP, je zajištěna registrem právních a jiných požadavků. Za aktuálnost registru odpovídá Specialista BOZP a PO, který zajišťuje jeho aktualizaci a hodnocení souladu 1x ročně. O hodnocení souladu je ukládán záznam HŽP *Hodnocení souladu*. Specialista BOZP a PO v případě potřeby zajišťuje aktivity související se změnami takových předpisů a sděluje osobám řízeným společností vyplývající požadavky.

⁹² V příloze je uvedena riziková analýza pro vybrané pracoviště HŽP, a.s.

⁹³ ČSN OHSAS 18001:2008.

4.3.3 Cíle

„Organizace musí vytvořit, implementovat a udržovat cíle pro příslušné funkce a úrovně.“

Společnost HŽP, a.s. pro každý rok stanovuje cíle BOZP, které jsou dokumentovány a aktualizovány představitelem vedení pro BOZP. K jednotlivým cílům jsou představitelem vedení zpracovány programy, které schvaluje generální ředitel. Programy pro dosažení cílů BOZP musí obsahovat odpovědnosti, pravomoci a časový rámec pro jednotlivé činnosti. Nezbytné je také stanovit potřebné zdroje k realizaci programů.

Cíle a programy BOZP jsou dále rozpracovány do dílčích úkolů a zavedeny do individuálních cílů THP zaměstnanců. Jejich plnění je pravidelně kontrolováno a hodnoceno.

Cíle BOZP na roky 2012 – 2013:⁹⁴

1. Implementace OHSAS do konce 06/2013.
2. Snížení výskytu registrovaných pracovních úrazů v roce 2012 oproti roku 2011 o 2 v absolutním počtu.
3. Zavedení monitoringu evidovaných PÚ a nehod od 1. 7. 2012.

4.3.4 Program (-y) managementu

„Pro dosažení cílů musí organizace vytvořit a implementovat programy (se současným definováním odpovědnosti, pravomocí, časového rámce a zdrojů) včetně pravidelného přezkoumání.“⁹⁵

Programy pro dosažení cílů BOZP na roky 2012 – 2013:⁹⁶

Tab. 6.1 Implementace OHSAS do konce 06/2013

E.č.	Dílčí	Potřebné zdroje	Odpovědný	Termín
1.1	Školení vedoucích pracovníků – ZP a OHSAS 18001	80 000,-	ŘLZ	30. 6. 2012
1.2	Stanovení komise pro OHSAS	VZ	BT	31. 8. 2012
1.3	Stanovení odpovědných osob za provoz vyhrazených a technických zařízení	Vedení spol.	VŘ, TŘ	31. 10. 2012
1.4	Hodnocení rizik ve společnosti – stanovit metodiku a provést systémově hodnocení pro celou společnost.	100 hodin	BT	28. 2. 2013
1.5	Implementace požadavků OHSAS	Stálý tým/EHSQ	BT	31. 3. 2013

⁹⁴ Vydáno v Prostějově dne: 16. 7. 2012. Schválil: Ing. Petr Vaněk (předseda představenstva a GŘ).

⁹⁵ ČSN OHSAS 18001:2008.

⁹⁶ Vydáno v Prostějově dne: 16. 7. 2012. Schválil: Ing. Petr Vaněk (předseda představenstva a GŘ).

		119 000,-		
1.6	Interní prověrka	EHSQ	BT	30. 4. 2013
1.7	Stanovení nápravných a preventivních opatření (NO a PO)	Stálý tým	BT	30. 4. 2013
1.8	Certifikace společnosti	300 000,-	BT	30. 6. 2013

Zdroj: HŽP, a.s.

Tab. 6.2 Snížení výskytu registrovaných pracovních úrazů

E.č.	Dílčí	Potřebné zdroje	Odpovědný	Termín
2.1	Zavedení monitoringu všech pracovních úrazů.	EHSQ	BT	30. 9. 2012
2.2	Důsledné stanovení příčin registrovaných pracovních úrazů.	Přezkoumání nehody-nový soubor	EHSQ/BT	30. 9. 2012
2.3	Stanovení opatření k nápravě a preventivních opatření, včetně odpovědnosti a termínů plnění.	Přezkoumání nehody-nový soubor	EHSQ/BT	30. 9. 2012
2.4	Pravidelná revize plnění stanovených opatření a prezentace dosahovaných výsledků vedení.	Přezkoumání nehody-nový soubor	BT	31. 10. 2012

Zdroj: HŽP, a.s.

Tab. 6.3 Zavedení monitoringu evidovaných PÚ a nehod

E.č.	Dílčí	Potřebné zdroje	Odpovědný	Termín
3.1	Vytvoření vhodného prostředí pro monitorování počtu úrazů.	Přezkoumání nehody-nový soubor	EHSQ/BT	30. 9. 2012
3.1	Zavedení monitoringu evidovaných pracovních úrazů.	Přezkoumání nehody-nový soubor	EHSQ/BT	30. 9. 2012
3.2	Důsledné stanovení příčin evidovaných pracovních úrazů.	Přezkoumání nehody-nový soubor	EHSQ/BT	30. 9. 2012
3.3	Stanovení opatření k nápravě a preventivních opatření, včetně odpovědnosti a termínů plnění.	Přezkoumání nehody-nový soubor	EHSQ/BT	30. 9. 2012
3.4	Pravidelná revize plnění stanovených opatření a prezentace dosahovaných výsledků vedení.	Přezkoumání nehody-nový soubor	BT	31. 10. 2012

Zdroj: HŽP, a.s.

Kapitola 4.4 ČSN OHSAS 18001:2008 (Zavedení a provoz)

4.4.1 Struktura a odpovědnost

„Vrcholové vedení musí přijmout hlavní odpovědnost a osobní angažovanost za SM BOZP. Vrcholové vedení musí prokázat svou angažovanost prostřednictvím zajištění zdrojů, stanovování úloh, delegování pravomocí, přidělování odpovědností a pravomocí. Dále je třeba, aby vrcholové vedení jmenovalo člena vrcholového vedení se zvláštní odpovědností za BOZP. Všechny osoby působící v organizaci musí být informovány, kdo je tímto jmenovaným představitelem.“⁹⁷

Struktura a odpovědnost ve společnosti HŽP, a.s.⁹⁸

Vrcholové vedení společnosti prokazuje osobní angažovanost a aktivitu v SM BOZP prostřednictvím:

- zajišťování zdrojů pro udržování a zlepšování SM BOZP
- stanovování a přidělování odpovědností a pravomocí pro efektivní SM BOZP:
 - o stanovuje organizační schéma (viz Příloha P1)
 - o stanovuje popisy pracovních míst
 - o jmenuje odpovědné osoby se zvláštní odpovědností za vyhrazená zařízení a další technická zařízení⁹⁹
 - o zajišťuje další odpovědnosti a pravomoci prostřednictvím řízené dokumentace v rámci popisu SM BOZP (směrnice, pracovní řády, provozní řády, pracovní postupy, pracovní instrukce, apod.)

Společnost jmenuje člena vrcholového vedení se zvláštní zodpovědností za BOZP. Tento jmenovaný člen vrcholového vedení zajišťuje:

- implementaci systému managementu v souladu s normou ČSN OHSAS 18001:2008
- předkládá zprávy o výkonnosti systému managementu vedení 1x ročně

Vedení informuje všechny osoby řízené společností, kdo je jmenovaným představitelem pro BOZP.

Jak je vidět z programů pro dosažení cílů BOZP na roky 2012 – 13 (viz tabulky 6.1, 6.2, 6.3), společnost HŽP, a.s. vystupuje v aktivní roli v rámci angažovanosti za SM BOZP.¹⁰⁰ Zřetelně definuje dílčí úlohy, stanovuje potřebné zdroje, odpovědnosti

⁹⁷ ČSN OHSAS 18001:2008.

⁹⁸ Blíže k organizační struktuře, managementu a odpovědnosti v HŽP, a.s. viz Příloha P1 a Příloha P8.

⁹⁹ V průběhu implementace se vyskytl problém se stanovením odpovědnosti v této oblasti.

¹⁰⁰ Osobní angažovanost v Tab. 6.1 především pod evidenčními čísly 1.1, 1.2, 1.3.

a termíny realizace. Odpovědnost za realizaci cílů a příslušných programů je rozprostřena mezi pracovníky oddělení lidských zdrojů (řízení lidských zdrojů – ŘLZ)¹⁰¹, představitele vrcholového vedení (výrobní ředitel – VR, technický ředitel – TR), zástupce společnosti EHSQ (Ing. Vladislav Belant – BT).

Rovněž je sestaven stálý tým, který je zodpovědný za implementaci SM BOZP dle normy OHSAS. Tento tým tvoří: šéf komise, vedoucí projektu a stálí členové (vedoucí oddělení lidských zdrojů, výrobní ředitel, ředitel jakosti). Hlavním představitelem se zvláštní odpovědností za BOZP, který byl jmenován vrcholovým vedením, je specialista BOZP a PO (Josef Všeticka).

4.4.2 Výcvik, povědomí a odborná způsobilost

„Organizace musí zajistit, aby osoby vykonávající úkony, které mohou ovlivnit BOZP, byly způsobilé. Organizace musí dále určit potřeby výcviku a hodnotit efektivnost výcviku včetně odpovídajících záznamů. Výcvik je třeba zajistit s ohledem na havarijní připravenost.“¹⁰²

Odborná způsobilost a výcvik ve společnosti HŽP, a.s.

Každý zaměstnanec je povinen zúčastnit se školení a výcviku, zajišťovaného zaměstnavatelem v zájmu BOZP a podrobit se zkouškám k ověření znalostí.

Prováděné druhy školení:

a) Vstupní (obecné) školení

provádí: specialista BOZP a PO – podle stanovené a schválené *Osnovy školení*
v deníku BOZP a PO

termín: při nástupu do zaměstnání

obsah:

- základní informace o společnosti
- všeobecně platné předpisy BOZP
- interní směrnice
- dopravní řád (osoby)
- úrazovost
- všeobecně platné předpisy PO

¹⁰¹ Oddělení lidských zdrojů pod sebou v rámci organizační struktury soustřeďuje oblast BOZP.

¹⁰² ČSN OHSAS 18001:2008.

- první pomoc
- riziková pracoviště
- havarijní připravenost a reakce (lékárničky, hasební prostředky, evakuační cesty)

evidence: Deník BOZP a PO - *Prezenční listina*, ukládá specialista BOZP a PO

Bez absolvování tohoto školení nesmí zaměstnanec vykonávat žádnou činnost!

b) Vstupní instruktáž na pracovišti

provádí: odpovědný vedoucí – podle stanovené *Osnovy školení*

termín:

- při nástupu pracovníka na pracoviště
- při převedení na jinou práci (jiné pracoviště)
- při návratu z mateřské dovolené
- po pracovní neschopnosti delší než 6 měsíců
- při zavedení nové technologie
- při zřízení nového pracoviště

obsah:

- konkrétní předpisy (ČSN; pokyny; vyhlášky; interní předpisy; návody k obsluze, vztahující se k vykonávané profesi)
- konkrétní podmínky BOZP na daném pracovišti, obsluha elektr. zařízení pracovníky bez elektr. kvalifikace (vyhl. ČÚBP č. 50/1978 Sb. § 3)
- vybavení a používání OOPP
- havarijní připravenost a reakce (lékárničky, hasební prostředky, evakuační cesty)

evidence: Deník BOZP a PO - *Prezenční listina*, ukládá odpovědný vedoucí

Bez absolvování tohoto školení nesmí zaměstnanec vykonávat žádnou činnost!

c) Periodická instruktáž na pracovišti:

provádí: odpovědný vedoucí – podle stanovené *Osnovy školení*

termín: 1x za 3 roky THP, 1x za rok dělnické profese, pokud není předpisem pro konkrétní profesi stanoveno častěji nebo nedojde ke změně pracovního zařazení; druhu práce; legislativy; technologie nebo výrobních a pracovních prostředků; pracovních postupů; pracovních podmínek; v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na BOZP.

obsah: jako při vstupní instruktáži na pracovišti

evidence: Deník BOZP a PO - *Prezenční listina*, ukládá odpovědný vedoucí

V případě, že některý zaměstnanec ztratí odbornou způsobilost danou tímto školením (propadne-li lhůta platnosti školení), nesmí vykonávat danou činnost!

d) Školení plynoucí z platné legislativy - specializovaná (profesní) školení

provádí: oprávněný odborný zaměstnanec nebo firma

zajišťuje: ŘLZ na základě požadavků přímých nadřízených jednotlivých profesí

termín: dle požadavku příslušného předpisu

obsah: jedná se o odborná školení pro některé profese (např. jeřábník, topič, svářeč, revizní specialista, řidič apod.), náplň školení je dána příslušnými předpisy

evidence: vydání „Osvědčení“, ukládá ŘLZ

V případě, že některý zaměstnanec ztratí odbornou způsobilost danou tímto školením (propadne-li lhůta platnosti školení), nesmí vykonávat danou činnost!

e) Pourazové školení

provádí: odpovědný vedoucí zaměstnance

termín: při nástupu postiženého pracovníka do práce po ukončení dočasné pracovní neschopnosti

obsah: příčiny pracovního úrazu a přijatá opatření

evidence: Deník BOZP a PO - *Prezenční listina*, ukládá specialista BOZP a PO

f) Školení cizích osob, které se s vědomím společnosti zdržují a pohybují na jejich pracovištích – např. dodavatelské firmy atd.

provádí: specialista BOZP a PO; při nepřítomnosti příslušný zaměstnanec HŽP, který firmu/osobu najímá, zadává práci v HŽP apod.

termín: před zahájením činnosti

zajišťuje:

- pracovníci pověřeni uzavíráním smluv a dohod s externími dodavateli (technický úsek, správce budov a pracovníci ostatních úseků, kteří mají sjednanou externí fir-

mu/osobu pro práce v HŽP např. opravy, údržba montáže, stavební práce, rekonstrukce, revize, dopravci atd.),

- exkurze, nábor zaměstnanců, agenturní pracovníci – ŘLZ nebo pověřený průvodce.

obsah:

seznámení s riziky: všeobecné zásady BOZP se zřetelem na podmínky v areálu společnosti (pohyb osob, oprávnění vstupu, seznámení s riziky) všeobecné zásady PO se zřetelem na podmínky v areálu společnosti (místa se zvýšeným nebezpečím požáru, hlášení požáru, požárně nebezpečné práce atd.), vymezení a určení pracoviště z hlediska BOZP a PO, oprávněnost osob a jejich povinnosti (manipulace s břemeny, doprava, elektrická zařízení), vzájemné, písemné seznámení s riziky mezi pracovníky dodavatele a odběratele a jejich povinnosti (firemní legislativa BOZP a PO).

pracoviště: seznámení s riziky vyplývajícími z konkrétního pracoviště a následnými opatřeními ve smyslu zákoníku práce, nebezpečná místa z hlediska BOZP a PO, požární poplachové směrnice, požární řád pracoviště, činnost při úrazu a požáru, pohyb osob a techniky na pracovištích odběratele (v areálu společnosti).¹⁰³

Dále dle povahy prací.

evidence: Zápis o provedeném proškolení z BOZP externího pracovníka (dodavatelských firem/návštěv), zápis o provedení školení (prezence), ukládá specialista BOZP a PO.

Bez absolvování tohoto školení nesmí cizí zaměstnanec vykonávat žádnou činnost!

Každý zaměstnanec, který provádí školení, musí vést evidenci školení a v případě potřeby prokazatelně doložit všechna školení a ověřování znalostí v prezenčních listinách. Zápisy musí být zcela konkrétní a musí z nich být jednoznačně patrné, ze kterých předpisů byl pracovník proškolen. U provedeného školení musí být u zápisu podepsán školitel i školený. Za vedení dokladů o školení odpovídá přímý nadřízený.

Hodnocení efektivity výcviku: efektivita výcviku je hodnocena u vybraných typů školení. Záznamy a výstupy spojené s hodnocením efektivity výcviku jsou zajišťovány vedoucím oddělení lidských zdrojů (ŘLZ).

¹⁰³ Organizace má zpracované *Všeobecné zásady bezpečného chování v areálu firmy a na pracovištích a seznámení s riziky dle ZP § 101 odst. 2 a 3 pro exkurze a návštěvníky společnosti*. Tyto zásady obdrží každý návštěvník při vstupu do areálu. Podpisem potvrzuje, že se s těmito pokyny seznámil.

4.4.3 Konzultace (projednávání) a komunikace

„Organizace musí vytvořit, implementovat a udržovat postupy pro komunikaci:

- *Interní*
- *Smluvními partnery a návštěvníky*
- *Dokumentování a odezvu na významné podněty*

Organizace musí vytvořit, uplatňovat a udržovat postupy pro účast svých pracovníků při:

- *Identifikaci nebezpečí a hodnocení rizik*
- *Vyšetřování incidentů*
- *Konzultaci změn s ohledem na BOZP*
- *Zastupování zaměstnanců v záležitostech BOZP*

*Zaměstnanci musí být informováni, kdo je jejich zástupce pro BOZP. Pokud to bude nutné, musí organizace zajistit, aby příslušné záležitosti byly konzultovány s externími zainteresovanými stranami.*¹⁰⁴

Konzultace (projednávání) a komunikace ve společnosti HŽP, a.s.

Vrcholové vedení vytvořilo v organizaci komunikační cesty, které zajišťují fungování komunikace týkající se efektivnosti SM BOZP. K tomuto účelu zaměstnanci využívají:

- porady vedení
- porady úseků
- porady pracovních týmů
- projektové porady
- operativní porady
- nástěnky
- průzkumy mezi zaměstnanci, např. zjišťování spokojenosti zaměstnanců, hodnocení zaměstnanců, roční pohovory
- elektronická média, tj. firemní intranet KOMPAS.

System externí komunikace zahrnuje:

- komunikaci s orgány státní správy ve věci udělení rozhodnutí (povolení, schválení)
- podávání hlášení orgánům státní správy
- komunikaci s orgány státní správy při revizích a kontrolách

¹⁰⁴ ČSN OHSAS 18001:2008.

- řešení externích stížností
- komunikace s jinými externími subjekty (obec, nevládní organizace)
- příjem, předání externích podnětů
- komunikaci se zainteresovanými stranami (zákazníci, dodavatelé, společenské organizace, apod.)

Zastupování a jednání za společnost je popsáno v Příkazu *PR-97 Podpisový řád*. S externími zainteresovanými stranami mohou dále komunikovat určení vedoucí a odborní pracovníci. Rozsah jejich kompetencí je uveden v popisech pracovních pozic nebo jsou pověřeni GR společnosti.

Specialista BOZP a PO je odpovědný za přijímání, dokumentování a odezvu na zásadní podněty od externích zainteresovaných stran ve vztahu ke svým rizikům BOZP a SM BOZP. Výsledky kontrol správních orgánů v oblasti BOZP jsou Specialistou BOZP a PO předávány k řešení jednotlivým vedoucím pracovníkům dotčených úseků. Nápravná opatření s určením jak nedostatky řešit, v jakých termínech a s označením odpovědného pracovníka za splnění úkolu vydává Specialista BOZP a PO, který o opatřeních a jejich průběhu vede záznamy.

Vedení společnosti se rozhodlo, že nebude externě komunikovat o svých významných rizicích BOZP.

Spoluúčast a konzultace

Společnost zajišťuje spoluúčast pracovníků v SM BOZP zejména prostřednictvím následujících nástrojů:

- pravidelné schůzky a školení zaměstnanců
- vhodné zapojení zaměstnanců při identifikaci nebezpečí a hodnocení rizik
- vhodné zapojení zaměstnanců při vyšetřování incidentů (úrazy, nehody)
- zapojení vedoucích zaměstnanců při tvorbě politik a cílů
- při plánovaných změnách
- zastupování v záležitostech BOZP, je zajištěno prostřednictvím odborové organizace VZO-KOVO; zaměstnanci jsou informováni o tom, kdo je členem BOZP dílenského výboru č. 3
- komunikace otázek BOZP s návštěvníky a smluvními dodavateli vstupujícími do areálu společnosti (Všeobecné zásady bezpečného chování v areálu firmy a na pracovištích, Pracovní povolení, atd.)

V průběhu procesu zavádění SM BOZP dle normy OHSAS se ukazuje, že nelze podceňovat lidské zdroje a lidskou stránku celého procesu. Ukázalo se, že je nutné, aby všichni lidé dotčení zaváděním systému, systém přijali, řídili se podle něj a nepovažovali implementaci systému za nutné zlo, ale naopak za nástroj, který povede ke zlepšení chodu organizace. Důležitou roli zde představuje komunikace vrcholového vedení směrem k zaměstnancům a odpovídající zpětná vazba (komunikace vertikální – shora dolů).

Zaměstnancům je třeba důsledně vysvětlit všechny etapy zavádění systému; změny, z toho vyplývající a dále přínosy následné certifikace dle normy OHSAS. Zaměstnanec nesmí nabývat dojmu, že zavedením systému OHSAS nedošlo k žádné změně a naopak přibylo zbytečných papírů (komunikace horizontální – napříč organizací).

Jak už bylo několikrát řečeno, filozofií systémů managementu je: snaha popsat činnosti tak, jak jsou nastaveny a neustále tyto činnosti zlepšovat (nelze zlepšovat něco bez znalosti systému a fungování jeho prvků). Proto je tak důležité provést revizi a případnou eliminaci neplatné interní i externí dokumentace.

4.4.4 Dokumentace

„Dokumentace systému BOZP musí zahrnovat:

- *Politiku a cíle BOZP*
- *Popis rozsahu SM BOZP*
- *Popis hlavních prvků a související dokumenty BOZP včetně vznikajících záznamů*
- *Dokumentace a záznamy související s managementem rizik v oblasti BOZP*¹⁰⁵

Dokumentace ve společnosti HŽP, a.s.

Dokumentace systému BOZP společnosti zahrnuje v první úrovni politiku, cíle a příručku BOZP. Dokumentace systému BOZP druhé úrovně zahrnuje navazující směrnice nebo prováděcí předpisy, příkazy. Poslední úrovní dokumentace systému BOZP jsou provozní řády, formuláře a záznamy BOZP. Dokumentace některých společných procesů systémů managementu kvality, životního prostředí a BOZP je integrována.

Celkově lze konstatovat, že v průběhu implementace bylo postupováno korektně. Objevily se oblasti, které nejsou v řídicí dokumentaci vůbec popsány, nebo jsou

¹⁰⁵ ČSN OHSAS 18001:2008.

popsány částečně? Pokud ano, bylo tomu tak z toho důvodu, že se jedná o činnosti, které se ve skutečnosti provádějí, ale nikde není popsáno kdy, jak a kým, což nepředstavuje problém do doby, dokud vše funguje bez problémů, ale např. při dlouhodobé nemoci či odchodu zaměstnance, který činnost vykonával, se zjistí, že vlastně nikdo neví, jak se daná činnost má provádět. Z toho lze odvodit pravidlo, že pokud není přesně známo, jak daný proces funguje, nelze ani jeho jednotlivé činnosti zefektivnit či stanovit nějaká preventivní opatření pro eliminaci možných chyb.

Neznamená to, že všechny činnosti v organizaci musí být popsány v řídicí dokumentaci, ale rozhodně je to nezbytné u činností, které mají být unifikované a provádějí se několika zaměstnanci a na více pracovištích. Z hlediska filozofie ISO není totiž žádoucí, aby podstatné informace a zkušenosti zůstaly pouze v „hlavách zaměstnanců“, protože zde existuje potenciální riziko pro organizaci: v případě absence zaměstnance z jakýchkoliv důvodů (nemoc, odchod do důchodu, výpověď, atd.) nebude organizace schopna zaměstnancovu činnost vykonávat.

Je nutné si uvědomit, že množství řídicích dokumentů a z nich vyplývajících záznamů (včetně toho, zda budou vedeny v papírové či elektronické podobě) si určuje sama organizace. Neurčuje to ani žádný poradce, ani auditor. Je pouze na zaměstnancích pověřených vedením společnosti, aby rozhodli, co je pro společnost přínosné a co nikoliv. Musí být kladen důraz na ty záznamy, jejichž vedení je nezbytné, se kterými se dále pracuje atd. Záznamy, které se vedou, ale nepracuje se s nimi, jsou v naprosté většině případů zbytečné.

4.4.5 Řízení dokumentů a údajů

Organizace musí vytvořit, implementovat a udržovat postupy pro:

- *Přezkoumání a schvalování dokumentů*
- *Zajištění identifikace změn*
- *Zajištění dostupnosti*
- *Čitelnost a identifikovatelnost*
- *Identifikovatelnost a řízení dokumentů externího původu*
- *Zamezení neúmyslného použití zastaralých dokumentů*¹⁰⁶

¹⁰⁶ ČSN OHSAS 18001:2008.

Řízení dokumentů ve společnosti HŽP, a.s.

Řízená dokumentace systému managementu společnosti je vydávána ve shodě se směrnici *BO-Sm-01 Řízení dokumentů a záznamů*.

Řízení interních dokumentů

Před zavedením SM BOZP dle normy OHSAS bylo rozhodnuto, že řídicí dokumenty budou aktualizovány vždy formou nového vydání. Tento způsob umožňuje, že dokument bude mít stále stejné označení a současně s číslem vydání bude dostatečným pro jeho jednoznačnou identifikaci a uživatel bude mít v každém okamžiku k dispozici aktuálně platné znění dokumentu. Velkým přínosem bylo dřívější zavedení elektronické verze řídicích dokumentů, které jsou dostupné všem uživatelům prostřednictvím intranetu společnosti.¹⁰⁷

Díky dřívějšímu zavedení QMS a EMS se zjednodušila a zpřehlednila práce s řídicí dokumentací. V každém okamžiku je k dispozici aktuálně platná řídicí dokumentace včetně příloh a formulářů na intranetu společnosti, neplatná řídicí dokumentace je k dispozici v elektronickém archivu. O vydání nového či aktualizovaného vydání jsou zaměstnanci informováni e-mailovou zprávou. Dříve uplatňované připomínkové řízení listinné podoby dokumentu bylo nahrazeno efektivnějším el. připomínkovým řízením.

Řízení externích dokumentů – norem¹⁰⁸

Jednotné řízení norem ve společnosti před zavedením QMS a EMS neexistovalo. V rámci jejich implementace bylo nutno zavést jednotný systém a řád v rámci celé společnosti, který zajistil, že zaměstnanci mají k dispozici potřebné platné normy a navíc je eliminována možnost nevědomého používání již neplatných norem. Společnost vlastní normy jak v listinné, tak i v elektronické podobě (formát pdf) bez možnosti tisku. V souladu se zákonem o ochraně autorských práv je všem zaměstnancům zakázáno pořizovat nelegální kopie norem. K evidenci veškerých norem ve společnosti slouží dvě softwarové aplikace (Databáze ČSN a Knihovna norem), které tvoří tzv. Registr norem.

Závěr: Byl zaveden systém, který eliminuje možnost nevědomého používání již neplatných norem a umožňuje zaměstnancům snadný přístup k normám zakoupeným v elektronické podobě.

¹⁰⁷ Zavedeno při implementaci QMS a EMS.

¹⁰⁸ Řízení externích dokumentů není v organizaci příliš rozpracováno, a proto následující pasáže představují spíše autorem navrhované řešení.

Řízení externích dokumentů – právních předpisů a právních požadavků

Ve společnosti existuje oddělení, které zajišťuje pro společnost komplexní právní služby. Jako zdroj informací bylo již dříve využíváno ASPI a listinné výtisky Sbírkky zákonů. Nově po zavedení QMS a EMS byl mezi zdroje zařazen i Úřední věstník Evropské unie.

Byl zaveden registr právních předpisů, v němž jsou uváděny pro společnost relevantní právní předpisy. Právní předpisy jsou pro přehlednost rozděleny do oblastí, přičemž pro každou oblast jsou pověřeni odborní garanti, kteří jsou zodpovědní za rozpracování příslušného předpisu do jednotlivých právních požadavků, jež jsou souhrnně uváděny v Registru právních požadavků. V rámci Registru právních požadavků je uvedeno, jak je plnění jednotlivých povinností zabezpečeno – např. popis práce zaměstnance, plnění povinností je zpracováno v řídicí dokumentaci apod.

Závěr: Byl zaveden systém, který představuje pro společnost efektivní nástroj k prokázání plnění požadavků vyplývajících z právních předpisů.

Řízení externích dokumentů – jiných požadavků

Pro přístup zaměstnanců společnosti k jiným externím dokumentům, např. rozhodnutím, povolením apod. slouží Registr jiných požadavků. Tento registr je uložen na serveru společnosti a je veden v souboru Microsoft Excel, přičemž každá oblast má samostatný list v tomto souboru. Každý list, resp. oblast toho Registru má svého odborného garanta, který má právo ukládat informace o příslušném dokumentu na základě svého přístupového hesla. Prostřednictvím Registru jiných požadavků je umožněno všem zaměstnancům pomocí hypertextových odkazů zobrazování všech rozhodnutí, povolení atd.

Závěr: Zavedený systém řízení jiných požadavků eliminuje možnost nevědomého používání již neplatného rozhodnutí, povolení apod. a umožňuje zaměstnancům snadný přístup ke všem jiným požadavkům v elektronické podobě.

Řízení externích dokumentů – bezpečnostních listů

Po důkladné analýze všech bezpečnostních listů ve společnosti bylo zadáno zpracování softwarové aplikace, které umožňuje jejich snadné vyhledávání a vytištění.

Závěr: Byl zaveden systém, který zefektivnil a zjednodušil snadné vyhledávání a vytištění.

4.4.6 Řízení provozu

„Dokumentace systému BOZP musí s ohledem na identifikovaná nebezpečí zahrnovat:

- Provozní nástroje řízení
- Nástroje k nakupovanému zboží
- Nástroje vztahující se ke smluvním partnerům/návštěvníkům
- Dokumentace a provozní kritéria zajišťující shodu s politikou a dosažení cílů¹⁰⁹

Řízení provozu ve společnosti HŽP, a.s.

Společnost určila a plánuje operace a činnosti, které souvisejí s určenými riziky v souladu s politikou BOZP, cíli a cílovými hodnotami tak, aby byly prováděny za přesně stanovených podmínek.

Při procesu nakupování společnost zajišťuje, aby výrobek nebo služba od smluvních dodavatelů (partnerů) nezvyšovala rizika BOZP na pracovištích. Za tento proces odpovídá *odpovědný pracovník, který služby nebo výrobky objednává*.

Společnost kontroluje již stávající smlouvy a také přezkoumává navrhované smlouvy před podepsáním, aby zajistila, že uzavírané smluvní vztahy nebyly v rozporu se stanovenými cíli, politikou BOZP a platnými právními předpisy v oblasti BOZP. Za tuto činnost odpovídá *odpovědný pracovník, který uzavírá smluvní vztah*.

Při vývoji nového výrobku a při změně stávajících procesů, výrobků, zařízení, technologií, objektů a surovin jsou zvažovány všechny fáze a vlivy na BOZP prostřednictvím stanovení kritérií BOZP. V těchto případech musí být prováděno hodnocení rizik spojených s těmito změnami před spuštěním a zavedením změn a také po zavedení těchto změn do praxe. Hodnocení rizik jsou evidována v plánu hodnocení rizik společnosti. Za tuto činnost odpovídá *manažer daného projektu*.

Společnost zajišťuje prostřednictvím „provozních předpisů“ a „technologických předpisů“ výrobní procesy, manipulaci a skladování materiálu tak, aby průběh všech etap jednotlivých procesů neměl významný vliv na ochranu zdraví a bezpečnost zaměstnanců. Za tuto činnost odpovídá *výrobní ředitel (VŘ)*.

Pravidelná údržba, manipulace, skladování materiálu, preventivní prohlídky a revize vlastních zařízení, je zajištěna za účelem bezpečné provozuschopnosti. Pravidelná údržba, inspekce a revize musí být zajištěna prostřednictvím odborně způsobi-

¹⁰⁹ ČSN OHSAS 18001:2008.

lých osob. Ve společnosti je vypracován roční plán prohlídek a revizí obsahující termíny a rozsah prohlídek. Zjištěné nedostatky jsou ihned odstraňovány, dále pokud se zjistí, že technický stav dané části zařízení je takový, že by mohl v budoucnu ovlivnit BOZP, společnost přijme kroky vedoucí k nápravě. Za tuto činnost odpovídá *výrobní ředitel (VŘ)*.

Společnost zajišťuje, aby nesprávnou manipulací, nevhodným skladováním, balením, zabezpečením a dopravou nedošlo k ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců, a proto stanovuje řady pro manipulaci, skladování (zahrnující požadavky na sklady), balení a ukládání (respektující požadavky zákazníka a právních předpisů), pro ochranu proti poškození, pro dodávání a transport. Pro tyto účely je vydána směrnice *Místní provozní řád skladu*. Za tuto činnost odpovídá *obchodní ředitel (OŘ)*.

Technický úsek zajišťuje řízení investic ve společnosti, bezpečné užívání budov a nemovitého majetku a vývoj výrobků. Za tuto činnost odpovídá *technický ředitel (TŘ)*.

Oddělení lidských zdrojů zajišťuje odbornou a zdravotní způsobilost zaměstnanců a monitoruje dodržování zákonných požadavků ohledně pracovního fondu a přesčasové práce. Za tuto činnost odpovídá *vedoucí oddělení lidských zdrojů (ŘLZ)*.

Další specifické oblasti:

a) Činnosti v oblasti požární prevence

Pro zabezpečení plnění povinností vyplývajících ze zákona o požární ochraně¹¹⁰, z předpisů vydaných na jeho základě nebo z jiných předpisů upravujících povinnosti na úseku požární ochrany jsou vydány směrnice:

Sm-30 – Stanovení organizace PO

Sm-19 – Zásady pro používání svářečských zařízení

Sm-25 – Provádění školení o PO

PŘ-76 – Zákaz kouření

PP-40 – Kontrola a čištění odsávání a požárních klapek

b) Ochrana před výbuchy

Vzhledem k legislativním změnám v oblasti bezpečnosti provozovaných zařízení v prostorech s nebezpečím vzniku výbuchu je nutné respektovat požadavky na bezpečnost a ochranu zaměstnanců kladené na provozovatele a zaměstnavatele, kteří tato zařízení provozují z hlediska *zákona č. 262/2006 Sb. Zákoník práce, v platném znění a Nařízení*

¹¹⁰ Zákon č. 133/1985 Sb. v platném znění, o požární ochraně a související předpisy.

vlády č. 406/2004 Sb. v platném znění, o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu.

Toto nařízení vlády je v souladu s právem Evropských společenství a stanoví minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců vystavených riziku výbušného prostředí. Na základě výše uvedených legislativních požadavků byla vypracována *Dokumentace na ochranu před výbuchy*. Byla identifikována následující místa a pracoviště s nebezpečím výbuchu: *lakovna WAF, lakovna SOP, provoz plynových pecí včetně rozvodů zemního plynu, provoz pálení čel včetně rozvodů acetylenu, plynové kotelny, příruční sklad HK Denios*.

c) Nakládání s NCHLP

Základní zásady v nakládání s NCHLP jsou stanoveny v zákoně o chemických látkách a chemických směsích.¹¹¹

Při nakládání s chemickými látkami a směsmi se pracovníci společnosti řídí směrnicí 25-Sm-06-41 - *Nakládání s chemickými látkami a přípravky*.

d) Kovoobrábění

Základní pravidla bezpečné práce na kovoobráběcích strojích, bezpečné práce při použití ručního nářadí a mechanického ručního nářadí zaměstnanci, ale i pracovníky jiných firem či studentů vykonávajících praxi jsou zaměstnancům sdělovány v průběhu procesu zaškolení na pracovním místě a seznámení s návody na obsluhu strojů a zařízení.

e) Práce ve výškách

Základní postupy a zásady při práci ve výškách jsou dokumentovány ve směrnici - *Předpis pro práci ve výškách a nad volnou hloubkou* ve shodě se zákonem 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky.

f) Provoz MDV

Provoz, řízení, kontroly a manipulace s motorovými dopravními vozíky se řídí směrnicí *Sm-15 - Motorové vozíky*.

g) Manipulace s tlakovými lahvemi

Pro správnou ruční manipulaci s tlakovými lahvemi byl vydán předpis *Požární řád pro sklad technických plynů*.

¹¹¹ Podrobněji kapitola 2 a zmiňovaný zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích.

h) Tvářecí stroje

Důležité zásady, pravidla, principy a povinnosti při práci s tvářecími stroji jsou zaměstnancům sdělovány v průběhu procesu zaškolení na pracovním místě a seznámení s návody na obsluhu strojů a zařízení.

i) Poskytování OOPP

Důležité informace a zásady v oblasti poskytování a používání OOPP jsou popsány ve směrnici *Sm-18 - Poskytování ochranných a desinfekčních prostředků*.

4.4.7 Havarijní připravenost a reakce

„Organizace musí vytvořit, implementovat a udržovat postupy pro:

- *Identifikaci možnosti vzniku havarijní situace*
- *Reakce na havarijní situace*
- *Pravidelné přezkušování havarijní situace včetně zainteresovaných stran*
- *Pravidelně přezkoumávat a revidovat postupy havarijní připravenosti*¹¹²

Havarijní připravenost a reakce ve společnosti HŽP, a.s.

Ve společnosti je havarijní připravenost a reakce řešena ve třech úrovních:

- identifikací havárií a situací havarijních ohrožení
- zajištěním prostředků pro zvládnutí havárií
- výcvikem v oblasti havarijních situací, dokumentováním a vyhodnocováním již vzniklých havárií

Největší potenciální hrozbou havarijních situací v oblasti BOZP je možnost vzniku požáru nebo výbuchu s následným požárem. V systému připravenosti na tuto havarijní situaci jsou zpracovány požárně poplachové směrnice¹¹³, evakuační plány a požární řády pracovišť se zvýšeným požárním nebezpečím. Je také zpracována dokumentace ochrany zdraví a majetku při práci s nebezpečím výbuchu: *25-Sm-04 - Havarijní připravenost*, *Sm-30 - Organizace zabezpečení PO, DOPV*.

Specialista BOZP a PO společnosti odpovídá za to, že minimálně 1x za rok bude provedeno přezkoumání aktuálnosti výše uvedené dokumentace.

¹¹² ČSN OHSAS 18001:2008.

¹¹³ V společnosti HŽP, a.s. jsou zpracovány *Požární poplachové směrnice*, které vymezují povinnosti pracovníků v případě vzniku požáru a sledují provedení rychlého a účinného zákroku v případě požáru, živelné pohromy a jiného stavu nouze. Samozřejmostí jsou důležitá telefonní čísla.

a) Prostředky pro zvládnání havárií

Specialista BOZP a PO zodpovídá za zajištění dostatečného množství prostředků pro zvládnání havarijních situací.

Dále zodpovídá za řádný stav a udržování havarijních prostředků ve výrobních prostorech (tj. pravidelné kontroly a revize prostředků pro zdolávání požáru).

b) Výcvik zaměstnanců pro zvládnání havárií

Všichni zaměstnanci provádějící činnosti, při kterých mohou vzniknout havárie nebo situace havarijních ohrožení, musí být proškoleni ze zvládnání havárií dle opatření uvedených v provozních řádech a havarijních plánech a ze správného použití příslušných havarijních prostředků – přenosné hasicí přístroje, požární hydranty apod.

c) Zvládnání havarijních situací

Zaměstnanci, kteří zjistí havárii, učiní nezbytná opatření dle ustanovení v havarijních plánech a ihned informují Specialistu BOZP a PO. Neprodleně po zvládnutí havárie vypracuje tento *Záznam o havárii* a stanoví nápravná a preventivní opatření.

Za dodržování zásad s ohledem na předcházení havarijních stavů odpovídá vedoucí pracovník každé oblasti, který provádí kontrolu způsobu provádění prací v souladu se stanovenými postupy a zásadami směrnic a řádů a dostupnosti havarijních prostředků.

Kapitola 4.5 ČSN OHSAS 18001:2008 (Kontrola a nápravná opatření)

4.5.1 Monitorování a měření

„Organizace musí vytvořit, implementovat a udržovat postupy pro pravidelné monitorování a měření výkonnosti:

- *Monitorování míry dosahování cílů*
- *Monitorování efektivity způsobu řízení*
- *Monitorování shody s programy BOZP*
- *Monitorování reaktivních opatření s ohledem na nehody a skoronehody*

V případě používání zařízení pro monitorování je nutné stanovit postup pro kalibraci a údržbu takového zařízení.¹¹⁴

¹¹⁴ ČSN OHSAS 18001:2008.

Monitorování a měření ve společnosti HŽP, a.s.

Výkonnost organizace je měřena prostřednictvím stanovených cílů BOZP a k nim zpracovaných programů. Tyto jsou pravidelně monitorovány, hodnoceny a jsou přijímána preventivní nebo nápravná opatření, pokud cílů není dosahováno.

Společnost preventivně stanovuje následující nástroje kontroly pro pravidelné a trvalé zvyšování výkonnosti v oblasti BOZP:

a) Kontrola denní

provádí: odpovědný vedoucí

termín: na začátku každé směny při přidělení práce

rámcový obsah:

- úroveň BOZP pracoviště
- kvalifikace a zdravotní způsobilost pracovníka
- vybavení a používání OOPP
- upozornění na případné riziko práce
- úroveň požárního zabezpečení
- funkčnost ochranných, zabezpečovacích a výstražných zařízení
- ovlivnění životního prostředí

evidence: bez evidence; v případě zjištěných závad provést zápis do *Deníku BOZP a PO*, zajistit jejich odstranění

b) Kontrola měsíční vedoucím zaměstnancem

provádí: vedoucí pracoviště

termín: při ukončení každého pracovního týdne

rámcový obsah:

- podle rámcového obsahu denní kontroly a dále
- kontrola pořádku na pracovišti, uložení odpadů
- viditelnost značení dopravních cest, chodníků a prostorů pro manipulaci s materiálem
- nepoškozenost a kompletnost výstražných tabulek
- přístup ke strojům, uzávěrům technických rozvodů a rozvaděčů elektroinstalace
- výskyt chemických a fyzikálních škodlivin
- nepoškozenost a kompletnost požárních vodovodů a hasicích přístrojů
- funkčnost ochranných, zabezpečovacích a výstražných zařízení

evidence: Deník BOZP a PO, ukládá odpovědný vedoucí

c) Kontrola měsíční specialistou BOZP a PO

provádí: specialista BOZP a PO za účasti odpovědného vedoucího, zástupce vedení společnosti a zástupce VZO OS KOVO Železárny Prostějov

termín: 1x za měsíc podle samostatného plánu kontrol, zpracovaného vždy na kalendářní rok

obsah:

- prohlídka provozů z hlediska dodržování a zajišťování BOZP a PO
- kontrola realizace školení zaměstnanců na pracovišti

evidence: zápis o měsíční kontrole, ukládá specialista BOZP a PO

distribuce zápisu: elektronicky = GŘ, FŘ, VŘ, TŘ, OŘ, ŘJ, ŘLZ, VP, VÚ, TL, RP, INV, SM¹¹⁵

zápis podepisují: GŘ, specialista BOZP a PO, zástupce VZO OS KOVO Železárny Pro.

d) Kontrola po události

provádí: specialista BOZP a PO

termín: po vzniku události

obsah:

- splnění opatření k zamezení opakování vzniku události
- ověření, zda byla opatření včas a ve stanovené míře splněna
- ověření, zda byly splněny formální úkony registrace

evidence: zápis v příloze záznamu o úrazu, kde byla opatření stanovena (pokud byla stanovena), specialista BOZP a PO

e) Kontrola speciální

provádí: pověřená - odborně způsobilá osoba

termín: dle harmonogramu daného příslušným předpisem

obsah: zpracovává odborný zaměstnanec pro jednotlivá vyhrazená technická zařízení dle příslušného předpisu

evidence: zpráva o provedení speciální kontroly, ukládá vedoucí údržby

f) Kontrola následná

provádí: specialista BOZP a PO

¹¹⁵ GŘ – generální ředitel, FŘ – finanční ředitel, VŘ – výrobní ředitel, TŘ – technický ředitel, OŘ – obchodní ředitel, ŘJ – ředitel jakosti, ŘLZ – vedoucí oddělení lidských zdrojů, VP – vedoucí příslušného provozu, VÚ – vedoucí údržby, TL – teamleader, RP – režijní pracovník, INV – investice, SM – správce majetku.

termín: po kontrole státního odborného dozoru
obsah: je dán konkrétní kontrolou k odstranění zjištěných závad
evidence: zápis o odstranění závad, ukládá specialista BOZP a PO

g) Veřejná prověrka bezpečnosti práce

V souladu s ustanovením Zákoníku práce ustavuje každoročně GŘ prověřkovou komisi, která provede za účasti VZO OS KOVO Železárny Prostějov veřejnou prověrku BOZP.

Zpráva musí obsahovat:

- obsah kontroly, zjištěné nedostatky
- opatření k nápravě tj. harmonogram odstranění zjištěných nedostatků s určením termínu a konkrétních odpovědností (pouze jedna osoba)

Závěrečná zpráva musí být projednána ve vedení společnosti a ve VZO OS KOVO Železárny Prostějov. Závěrečnou zprávu ukládá specialista BOZP a PO; VZO OS KOVO Železárny Prostějov.

h) Kontrola alkoholu nebo jiných návykových látek

Postup je stanoven v samostatné organizační směrnici HŽP, a.s. pod označením *Sm-28 - Kontrola na alkohol a návykové látky*.

i) Kalibrace měřidel

V případě, že společnost využívá měřidla, která svými výsledky mohou ovlivnit bezpečnost nebo ochranu zdraví při práci (např. detektory CO v kotelnách, zařízení pro zjišťování obsahu alkoholu v dechu apod.), taková měřidla potom musí být pravidelně kalibrována ve shodě se směrnicí *H1-PP-01 - Metrologický řád*.

provádí: metrolog společnosti

termín: periody kalibrací dle zákona případně Metrologického řádu

evidence: kalibrační list

4.5.2 Nehody, události, neshody, nápravná a preventivní opatření

„Organizace musí vytvořit, implementovat a udržovat postupy pro zaznamenávání, vyšetřování a analyzování incidentů.“¹¹⁶

Nehody, události, neshody, nápravná a preventivní opatření ve společnosti HŽP, a.s.

Společnost se zavazuje k prošetření veškerých incidentů (incident = úraz nebo nehoda bez újmy na zdraví) v oblasti BOZP. Veškeré úrazy jsou evidovány v knize úrazů a v databázi *Přezkoumání nehod*. Dále je postupováno dle platné legislativy.

Vyšetřování incidentu, které je evidováno v databázi *Přezkoumání nehod*, společnost provádí s následujícím účelem:

- stanovení nedostatků a jiných faktorů, které mohou způsobit vznik incidentu v oblasti BOZP
- identifikace potřeby nápravného nebo preventivního opatření
- neustálé zlepšování
- komunikace výsledků vyšetřování

V případě identifikovaných nehod v průběhu vyšetřování incidentů nebo externích auditů jsou tyto nehody evidovány v databázi *Přezkoumání nehod*, kde jsou tyto nehody vyšetřeny s cílem objasnění příčin a stanovení opatření k zamezení opakování takovýchto skutečností. V databázi jsou tato opatření monitorována a po jejich implementaci je přezkoumána jejich efektivnost, za což zodpovídá Specialista BOZP a PO.

V případě potřeby je po provedení opatření (změna nebezpečí či rizika) nutné provést mimořádné hodnocení rizik. Všechna přijatá opatření musí svým rozsahem odpovídat rizikům v oblasti BOZP. Případné změny vyplývající z opatření musí být promítnuty dle potřeby do dokumentace SM BOZP.

4.5.3 Záznamy a řízení záznamů

„Organizace musí vytvořit a udržovat záznamy nezbytné k prokázání shody s požadavky BOZP. Organizace musí dále vytvořit, implementovat a udržovat postupy pro identifikaci, skladování, ochranu, obnovování, uchování a skartaci záznamů.“¹¹⁷

¹¹⁶ ČSN OHSAS 18001:2008.

¹¹⁷ Tamtéž.

Záznamy a řízení záznamů ve společnosti HŽP, a.s.

Společnost uchovává záznamy nezbytné pro prokázání shody s požadavky normy ČSN OHSAS 18001:2008. Společnost definuje požadavky ohledně identifikace, skladování, ochrany, obnovování, uchovávání a skartaci záznamů ve směrnici *BO-Sm-01 Řízení dokumentů a záznamů*.

4.5.4 Audity

„Organizace musí zajistit, aby v plánovaných intervalech byly prováděny interní audity SM BOZP. Vedení organizace musí být seznámeno s výsledky interních auditů. Organizace musí dále vytvořit, implementovat a udržovat program interních auditů na základě výsledků hodnocení rizik a výsledků předchozích auditů.“¹¹⁸

Audity ve společnosti HŽP, a.s.

Společnost zajišťuje provádění interních auditů SM BOZP prostřednictvím třetích osob s kvalifikací interních auditorů s ověřenou a doloženou způsobilostí, aby byla zajištěna objektivita a nestrannost procesu auditu.

Pro provádění auditů je zpracováván program interních auditů (viz Příloha P9) na základě posouzení rizik ve společnosti a dle výsledků předchozích auditů.

Cíle interních auditů:

- SM BOZP odpovídá plánovaným činnostem
- SM BOZP je správně implementován a udržován
- SM BOZP je efektivní při plnění cílů a politiky BOZP

Výsledky interních auditů jsou pravidelně předkládány vedení společnosti, za což odpovídá Specialista BOZP a PO (viz Příloha P9).

Kapitola 4.6 ČSN OHSAS 18001:2008 (Přezkoumání vedením)

„Vrcholové vedení musí v pravidelných intervalech přezkoumávat SM BOZP. Toto musí zahrnovat posuzování příležitostí ke zlepšování a potřeb změn SM BOZP včetně politiky a cílů.“¹¹⁹

¹¹⁸ ČSN OHSAS 18001:2008.

¹¹⁹ Tamtéž.

Přezkoumání vedením ve společnosti HŽP, a.s.

Vrcholové vedení přezkoumává minimálně 1x ročně SM BOZP tak, aby byla zajištěna jeho trvalá vhodnost, přiměřenost a efektivnost. Přezkoumání zahrnuje posuzování příležitostí ke zlepšování a potřeby změn SM BOZP včetně politiky a cílů BOZP.

Vstupy pro přezkoumání SM BOZP musí zahrnovat:

- výsledky interních auditů a vyhodnocení souladu právních a jiných požadavků
- výsledky spoluúčasti a konzultace
- informace o významné komunikaci s externími zainteresovanými stranami
- výkonnost v oblasti BOZP
- rozsah splnění cílů BOZP
- stav vyšetřování incidentů
- stav nápravných a preventivních opatření
- následné činnosti z předcházejících přezkoumání systému managementu
- změny týkající se BOZP včetně vývoje právních a jiných předpisů
- doporučení ke zlepšování

Výstupy z přezkoumání SM BOZP musí odpovídat závazku k neustálému zlepšování a musí zahrnovat všechna rozhodnutí související se změnami:

- ve výkonnosti BOZP
- v politice a cílech BOZP
- ve zdrojích
- a dalších prvků SM BOZP

Výstupy z přezkoumání SM BOZP musí být sdělovány v rámci komunikace a konzultace.

Za přezkoumání systému managementu odpovídá Specialista BOZP a PO.

V následující podkapitole bude autorem této práce provedeno určité přezkoumání SM BOZP, a to především v souvislosti se stanovenými cíli a programy. Bude přezkoumáno jejich dosavadní plnění, případně budou vyslovena určitá doporučení. Vzhledem k tomu, že organizace má zkušenosti se zaváděním systémů managementu, může využít své dosavadní zkušenosti. Problémy, které se objevují, jsou spíše parciální. Celkově lze vyslovit optimistickou předpověď směrem k zavádění a následné certifikaci SM BOZP dle normy OHSAS.

6.1 Závěry a doporučení

V souvislosti s cílem *Implementace OHSAS do konce 06/2003* lze konstatovat následující zjištění:

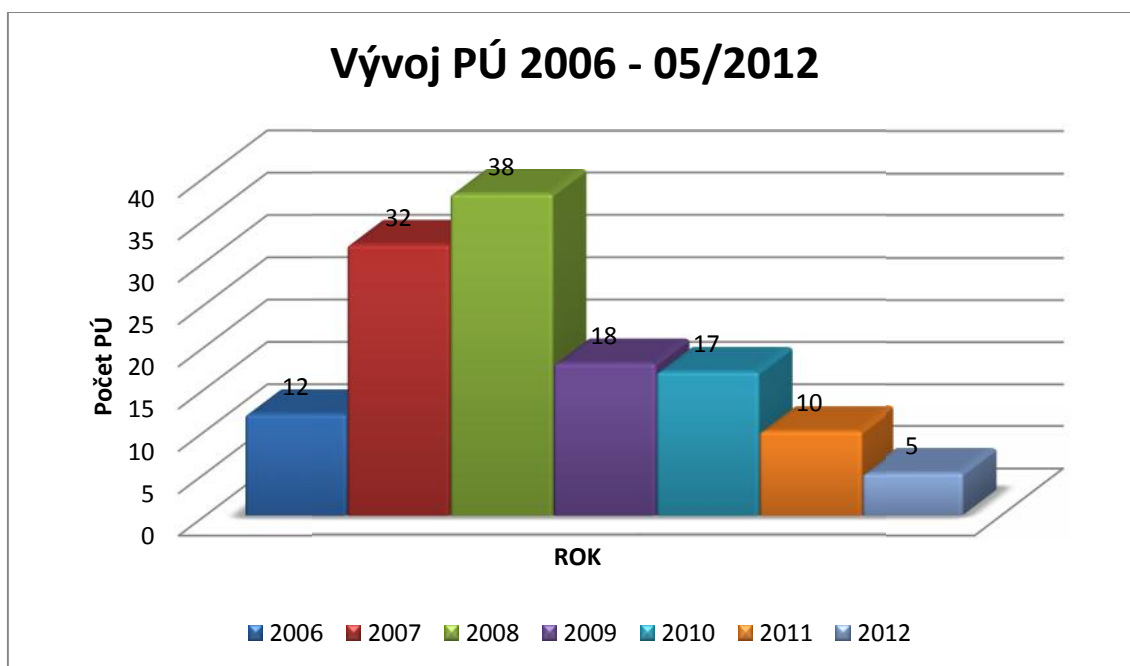
1. Školení vedoucích pracovníků proběhlo již v dubnu 2012 v rámci manažerských workshopů BOZP, které pro HŽP, a.s. zorganizovala společnost PRO centre, s.r.o. (viz podkapitola 5.3.1)
2. Komise pro OHSAS byla sestavena. Tým tvoří: šéf komise, vedoucí projektu a stálí členové (vedoucí oddělení lidských zdrojů, výrobní ředitel, ředitel jakosti).
3. Stanovení odpovědných osob za provoz vyhrazených technických zařízení. Zde bohužel zatím nedošlo ke stanovení odpovědných osob. Problém spočívá v tom, že tuto odpovědnost nechce nikdo přijmout, nebo žádá neadekvátní finanční ohodnocení. Stanovení odpovědných osob je tak stále ve fázi řešení.
4. Hodnocení rizik ve společnosti. Metodika hodnocení byla stanovena. Rovněž byl sestaven plán hodnocení rizik ve společnosti (viz Příloha P6). Hodnocení rizik ovšem neprobíhá podle požadovaných termínů, ale spíše podle aktuálních časových možností.
5. Implementace požadavků OHSAS probíhá až na určité výjimky dle plánu, a to s cílem certifikace v červnu 2013.
6. Interní prověrka (interní audit) je naplánovaná na 9. dubna 2013. Plán interního auditu je sestaven (viz Příloha P9).
7. Stanovení NO a PO bude vycházet až z výsledků zmíněného interního auditu.
8. Certifikace společnosti 06/2013. Na základě výběrového řízení byla vybrána certifikační společnost (TÜV SÜD). Této společnosti byla podána přihláška k certifikaci.

Celkově lze konstatovat, že společnost HŽP, a.s. nemá pevně stanovený harmonogram zavádění SM BOZP dle normy OHSAS. Lze se domnívat, že direktivní stanovení požadovaných termínů a případných sankcí za nesplnění by vyvolalo spíše chaos a obavy z nesplnění. Společnost přistupuje k plnění jednotlivých cílů, programů, úkolů spíše podle aktuálních časových možností. Jak vidíme např. z plánu hodnocení rizik ve společnosti – požadované termíny jsou spíše orientační a nejsou přesně dodržovány. Je tu určitá příležitost k zamyšlení a případnému zlepšení. Společnost ovšem musí zabezpečovat především svojí provozní a výrobní činnosti. Implementace SM BOZP dle normy OHSAS je „něčím navíc“, i když zároveň něčím, co může v budoucnu přinést společnosti užitek.

V souvislosti s cílem *Snížení výskytu registrovaných pracovních úrazů v roce 2012 oproti roku 2011 o 2 v absolutním počtu* lze konstatovat následující zjištění:

1. Vývoj pracovní úrazovosti je průběžně sledován již od roku 2006 (viz graf 6.1). Z grafu je rovněž patrné, že skutečně došlo k plánovanému snížení výskytu registrovaných PÚ v roce 2012 oproti roku 2011, a to o 5 v absolutním počtu.

Graf 6.1 Vývoj úrazovosti

Zdroj: Josef Všetička

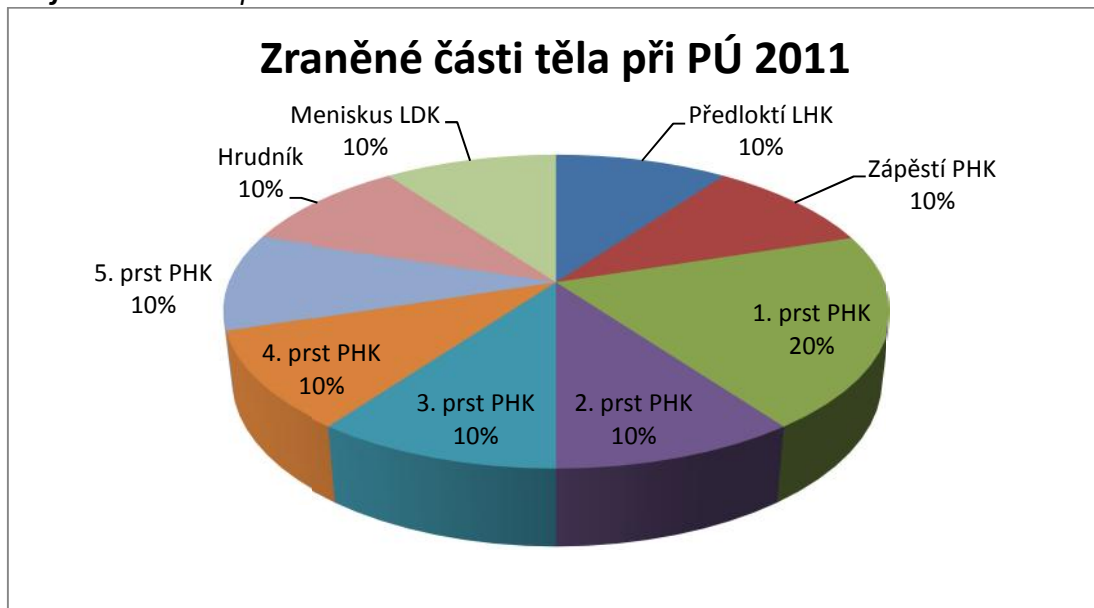
2. Při každém PÚ dochází k jeho důkladnému rozboru (místo úrazu, činnosti při vzniku úrazu, stručný popis úrazového děje, zdroj úrazu, atd.) Samozřejmostí je důsledné stanovení příčin registrovaných PÚ a následné opatření proti opakování podobných úrazů. Výsledky rozborů registrovaných PÚ jsou následně prezentovány vedení společnosti (viz Příloha P10).

V souvislosti s cílem *Zavedení monitoringu evidovaných PÚ a nehod od 1. 7. 2012*. lze konstatovat následující zjištění:

1. Tento cíl se v podstatě překrývá s předchozím cílem. Monitoring evidovaných PÚ je zaveden a funguje. Pro monitorování počtu úrazů je vytvořeno vhodné prostředí. Úrazy jsou evidovány a registrovány, a to jak v tištěné, tak také v elektronické podobě (firemní intranet KOMPAS).

Z následujících grafů lze vyčíst, jaké úrazy postihovaly společnost HŽP, a.s. v roce 2011, a také jaká činnost předcházela jejich vzniku.

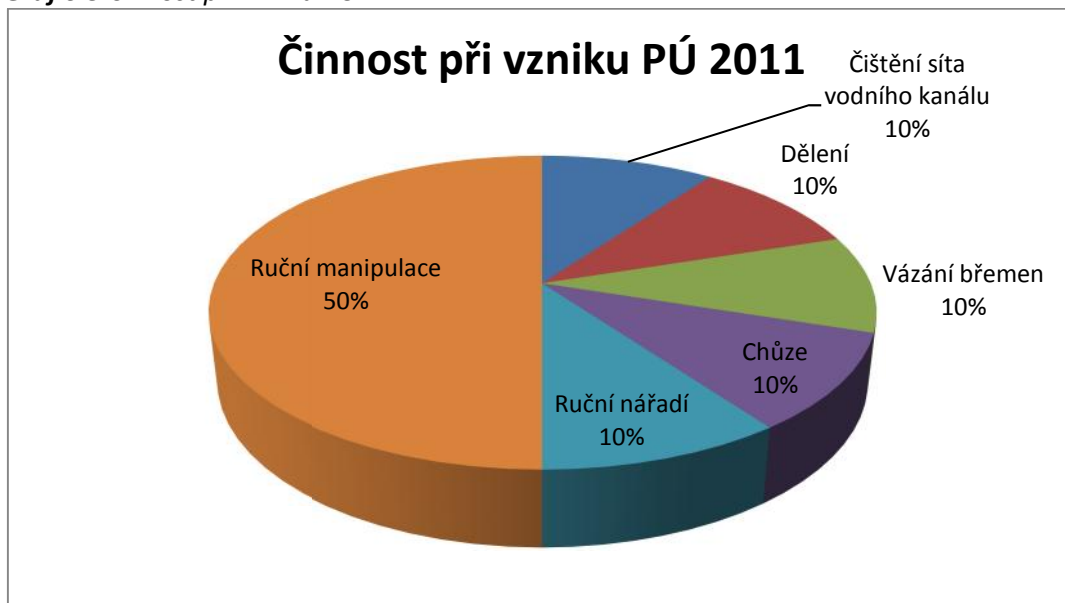
Graf 6.2 Poranění při PÚ 2011

Zdroj: Josef Všetíčka

Z grafu je patrné, že nejčastěji poraněnou částí těla je první prst pravé horní končetiny, proto je třeba domýšlet důsledky svého jednání, dodržovat BOZP předpisy a při práci používat OOPP.

Graf 6.3 Činnost při vzniku PÚ

Zdroj: Josef Všetíčka

Nejčastější činností při vzniku PÚ je ruční manipulace, která je tak 50% příčinou vzniku PÚ ve společnosti HŽP, a.s. Nejúčinnějším nástrojem, jak ji odstranit, je prevence.

7. Certifikace ČSN OHSAS 18001:2008

Také certifikační proces je založen na metodě PDCA.¹²⁰ Průběh a nejdůležitější kroky toho procesu vyjadřuje následující schéma:

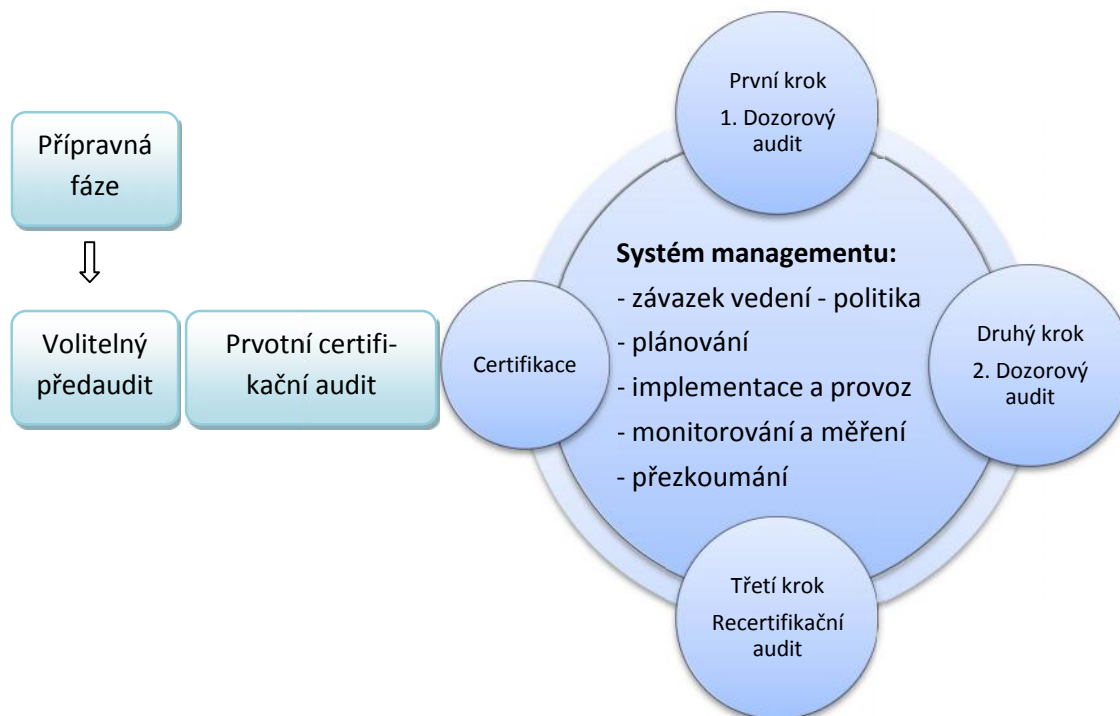

Schéma 2: Certifikační proces

Po splnění všech podmínek certifikačního procesu je organizaci udělen certifikát potvrzující zavedení a shodu SM BOZP.¹²¹ Tento certifikát je vydáván certifikačním orgánem. Úlohu certifikačního orgánu vykonává pro HŽP, a.s. společnost TÜV SÜD Czech s.r.o.¹²² Tato společnost byla vybrána na základě výběrového řízení, ve kterém rozhodovala především nejnižší cena certifikace. Právě kvůli vysoké ceně certifikace nebyla vybrána společnost Bureau Veritas Certification Czech Republic, s. r. o., která certifikovala předchozí QMS a EMS.

Na základě úspěšné implementace dle normy OHSAS může následně organizace umístit na svoje internetové stránky následující sdělení: „Společnost XYZ, a.s. úspěšně dovršila proces implementace norem systému managementu BOZP, který byl dne 00. 00. 0000 završen auditem a získáním certifikátu ČSN OHSAS 18001:2008.“

¹²⁰ Viz kapitola 5.

¹²¹ Náhled certifikátu QMS viz Příloha P4.

¹²² TÜV SÜD je světově uznávanou společností, působící ve všech odvětvích průmyslu a služeb. Svým klientům poskytuje služby v oblastech: nezávislé ověřování, testování, inspekce, certifikace, homologace a vzdělávání. Adresa: Novodvorská 994/138, 142 21, Praha 4.

Přáním firmy je, aby získání certifikátu vedlo především k omezení výskytu nemocí z povolání, pracovních úrazů a minimalizování nákladů spojených s nehodami na pracovišti. Zda získání certifikátu povede k možnosti získávat objemnější zakázky prostřednictvím výběrových řízení nebo k možnosti ucházet se o státní zakázky; dále pak ke zvýšení firemního image, zvýšení podnikatelské důvěryhodnosti pro investory, bankovní ústavy, pojišťovny a veřejnou správu, ukáže teprve podrobnější analýza provedená s určitým časovým odstupem.

Spousta lidí se domnívá, že certifikace znamená pouze vznik řady samoúčelných interních dokumentů, avšak není automaticky zárukou vyšší úrovně BOZP v organizaci. Je certifikace OHSAS vskutku přínosná pro systém managementu organizace, nebo naopak vede k zajištění tučných zisků organizacím, které audity provádějí?

Certifikace je velmi účinný nástroj ke zvýšení úrovně managementu organizace v oblastech kvality, environmentu, BOZP, případně v dalších součástech řízení (např. bezpečnost IS/IT). Cílem je neustále zlepšování systému řízení. Vzhledem k tomu, že BOZP musí být ze zákona nedílnou součástí řízení organizace, je zcela pochopitelné, že zvýšení úrovně řízení organizace (např. získáním certifikátu dle normy OHSAS 18001) implikuje současně vyšší úroveň zajištění BOZP v organizaci. Toto pravidlo z pochopitelných důvodů platí i opačně – dojde-li ke snížení úrovně řízení organizace, sníží se zákonitě i úroveň zajištění BOZP.

Primárním cílem certifikace není zvýšení úrovně zajištění BOZP v organizaci. K tomu dochází sekundárně jako důsledek dobře vytvořeného a do praxe zavedeného SM BOZP. Vytvoření funkčního a efektivního systému předpokládá především jeho podrobný popis, popis jeho prvků a jejich vzájemné relace. Z toho důvodu je nutné vytvořit celou řadu interních řídicích dokumentů. Aby tyto dokumenty nebyly samoúčelné, je zcela nezbytné uvést jejich obsah do praxe. To je pravděpodobně nejtěžší část celého procesu zavádění systému. Celá organizace musí popsany systém přijmout za svůj, řídit se jím a uskutečňovat jej v běžné denní praxi (od generálního ředitele, přes vrcholový management, k řadovým zaměstnancům).¹²³

Cílem zavedení systému nesmí být získání certifikátu, ani přímé zvýšení úrovně zajištění BOZP na jednotlivých pracovištích (např. snížení počtu pracovních úrazů), ale zvýšení úrovně řízení BOZP v organizaci. Tímto způsobem musí daný úkol chápat vrcho-

¹²³ Včetně zaměstnanců jiných zaměstnavatelů, kteří pracují na pracovištích certifikované firmy.

lový management, ale i odborně způsobilá osoba k prevenci rizik. Pokud je jako cíl chápáno získání certifikátu, aby se jí organizace mohla prezentovat před konkurencí, je samoučelný celý proces zavedení systému managementu. Z certifikátu se stane pouhá ozdoba na zdi generálního ředitele a paradoxně dojde ke snížení úrovně BOZP v organizaci.

7.1 Přínosy certifikace dle ČSN OHSAS 18001:2008

V čem může být zavedení SM BOZP dle normy OHSAS prospěšné? Zavedení systému OHSAS zaručuje, že SM BOZP byl porovnán se standardem nejlepších praktik a shledán vyhovujícím. Tím, že byl certifikát vydán třetí stranou – akreditačním (certifikačním) orgánem, dává zaměstnancům a dalším zainteresovaným stranám na vědomí, že organizace aktivně pečuje o bezpečnost a zdraví svých pracovníků. Přínosy certifikace jsou pro účely této práce rozděleny na **přínosy obecné** a **přínosy konkrétní**, které vyjadřují, co vlastně zkoumaná organizace (HŽP, a.s.) od zavedení normy OHSAS 18001 očekává.

1) Přínosy obecné¹²⁴

- Zvýšení konkurenceschopnosti organizace
 - snadnější získávání nových zakázek
 - posílení pozice ve výběrových řízeních
- Zefektivnění činností v organizaci s ohledem na BOZP
 - maximální zjednodušení a zefektivnění dokumentace organizace
 - jistota plnění legislativních požadavků týkajících se BOZP
- Spokojenost organizace a spokojení zaměstnanci
 - omezení výskytu nemocí z povolání a pracovních úrazů
 - minimalizace nákladů spojených s nehodami na pracovišti
 - vybudování korektních zaměstnaneckých vztahů s posílením vědomí BOZP
- BOZP na prvním místě
 - zvýšení bezpečnostních standardů v prostředí organizace
 - efektivní předcházení možným problémům, neshodám a nákladům při odstraňování škod souvisejících s porušením pravidel BOZP
 - zavedení procesů kontinuálního zlepšování v oblasti BOZP

¹²⁴ Advis Consulting [online]. OHSAS 18001 [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.adviscon.cz/ohsas_18001.php>.

2) Přínosy konkrétní¹²⁵

- Průkaznost plnění legislativy v oblasti BOZP
- Systematická minimalizace rizik, které ohrožují bezpečnost a zdraví všech osob
- Cílené snižování ztrát způsobených nehodami, úrazy, nemocemi z povolání a souvisejících ztrátových časů
- Snižování nákladů spojených s nehodami na pracovišti
- Zvýšení povědomí o bezpečnosti, resp. nebezpečnosti provozů
- Prestižní ukazatel na trhu a možná konkurenční výhoda u některých typů zakázek

Proč vlastně organizace HŽP, a.s. systém zavádí? Odpovědí na tuto otázku je podle vedení skutečnost, že „základním principem zavedení systému je identifikace všech možných rizik a jejich efektivní řízení tak, aby bylo minimalizováno možné poškození zdraví zaměstnanců a také prevence a předvídatelnost situací nebezpečných pro osoby pohybující se na pracovištích při všech činnostech spojených s fungováním organizace.“¹²⁶

Integrované systémy řízení (ISŘ)

V praxi se uplatňují integrované systémy řízení. Pokud má organizace již zaveden jeden (případně dva) systémy managementu, může k němu integrovat další systémy. Např. v případě zavedeného QMS, může organizace integrovat EMS, SM BOZP nebo ISMS.¹²⁷

Nespornou výhodou ISŘ je úspora nákladů. Nevýhodou pak může být značné administrativní zatížení osob pověřených implementací.

Nejvhodnějším a často nejúčinnějším opatřením při řešení problémů v oblasti BOZP pro předcházení mimořádných událostí (pracovní úraz, nehoda, incident) je prevence. Z toho důvodu se často uplatňuje integrace SM BOZP do celkového systému řízení uplatňovaného v dané společnosti.

Jak bylo řečeno v úvodním přezkoumání SM BOZP v kapitole 5, management organizace se k této možnosti staví spíše skepticky.

¹²⁵ *Zavádíme OHSAS*. Příspěvek na internetové stránky společnosti HŽP, a.s. vložil Ing. Jan Chudoba dne 9. 7. 2012. Poslední změna: 8. 7. 2012 v 20:11 [cit. 2012-10-05]. Dostupné z: <<http://hzap.cz/pages/posts/zavadime-ohsas-80.php>>.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Podrobněji ke vztahům mezi normami ČSN EN ISO 9001:2009, ČSN EN ISO 14001:2005 a ČSN OHSAS 18001:2008: Drastich, M. *Systém managementu bezpečnosti informací*. Str. 90-91 (Tabulka č. 5).

Závěr

Tato diplomová práce s názvem *Zavádění systému managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci dle normy OHSAS* si kladla za cíl analyzovat průběh implementace SM BOZP ve vybraném podniku. Smyslem analýzy bylo odpovědět na základní výzkumnou otázku, zda je organizace schopna zavést a udržet SM BOZP dle normy OHSAS? Tedy dát pravdivostní hodnotu hypotéze: *Organizace je (není) schopna splnit požadavky na SM BOZP dle normy OHSAS*. Na základě zjištěných poznatků je možné konstatovat, že hypotéza byla potvrzena. Organizace je schopna splnit požadavky na SM BOZP dle normy OHSAS, a to hlavně díky zodpovědnému přístupu managementu a všech zaměstnanců organizace. Podporou tvrzení jsou také výsledky interního auditu.

V teoretické části byla představena problematika BOZP a její fungování v podmínkách ČR. Rovněž byly představeny nejdůležitější legislativní předpisy, standardy a normy související s touto problematikou. Zvláštní pozornost byla věnována normě ČSN OHSAS 18001:2008. Na poli BOZP platí více než v jiných oblastech, že praxe je důležitější než teorie - není důležitý popis jednotlivých prvků, ale především způsob, jakým jsou potřebné znalosti uvedeny do praxe jednotlivých systémů řízení. Z toho důvodu je průběh implementačního procesu posuzován na příkladu vybraného podniku. V souvislosti se zaváděním SM BOZP dle normy OHSAS lze vyslovit dvě klíčové otázky. Proč se organizace pro zavádění rozhodla? Co od zavedení a získání certifikátu očekává? Na tyto a další otázky odpovídá praktická část této diplomové práce.

V praktické části byla nejprve představena organizace vybraná k analýze průběhu implementačního procesu dle normy OHSAS. K tomuto posouzení byla vybrána společnost HŽP, a.s. Proč vlastně tato organizace systém zavádí? Odpovědí na tuto otázku je především snaha vedení společnosti identifikovat všechna možná rizika a následně zajistit jejich efektivní řízení tak, aby bylo minimalizováno možné poškození zdraví zaměstnanců a také prevence a předvídatelnost situací nebezpečných pro osoby pohybující se na pracovištích při všech činnostech spojených s fungováním organizace.

Mnoho úrazů je způsobeno chybou člověka, který nedodržuje stanovená bezpečnostní opatření. Mnoho úrazů se však stalo i tam, kde tyto zásady byly respektovány a dodržovány. Hlavní myšlenkou řízení rizik je nejen snižování počtu nežádoucích událostí, ale i vytváření takových podmínek, které, když už k nežádoucí události dojde, efektivně sníží její negativní následky.

Co se samotného průběhu implementačního procesu týče, je třeba vyslovit následující závěry a doporučení. Je třeba využít předchozích zkušeností a nevymýšlet samoučelné novoty. Nebát se využít služeb specializovaných organizací, které mohou pomoci se zaváděním systému řízení. Na zavádění SM BOZP dle normy OHSAS se musí podílet celá organizace. Je třeba vysvětlit všem zaměstnancům, co tento proces implementace obnáší – jeho důležitost, očekávané přínosy, provedené změny, včetně toho, jak se tento proces dotkne jich samotných.

Celkově lze konstatovat, že zaměstnavatelé by své zaměstnance měli více hlídat. Pomohlo by rovněž zpřísnění podmínek při vyplácení pojistek firmám s ohledem na školení zaměstnanců v oblasti BOZP. Bezpečnostní experti navíc často podnikům radí, aby nošení OOPP propojily s osobním ohodnocením pracovníků: pokud nebudou dbát na své zdraví, nedostanou odměny.

Celkově lze vyslovit optimistickou vizi směrem k zavádění SM BOZP dle normy OHSAS ve společnosti HŽP, a.s. Toto přesvědčení vychází hlavně z praktické zkušenosti autora, který měl možnost důkladně se seznámit se systémem řízení dané organizace a také s přístupem k plnění všech požadavků normy OHSAS směřujících k získání požadovaného certifikátu. Obrovskou výhodou společnosti jsou především zkušenosti se zaváděním předchozích systému řízení (EMS, QMS). Tyto zkušenosti společnost nejen může, ale musí využít.

Získání certifikátu v žádném případě neznamená konečné vítězství. Pokud se organizace chce prosadit v dnešním neúprosném konkurenčním prostředí, musí svůj systém řízení neustále zlepšovat. Získání certifikátu tudíž představuje závazek k tomu, že organizace systém nejen udrží, ale bude ho trvale zlepšovat.

V úvodu bylo vysloveno přání autora, aby tato práce sloužila v organizaci jako určitý vhled do problematiky OHSAS. Autorovým osobním přínosem je především návrh etap zavádění SM BOZP, oblast komunikace, dokumentace a také návrh řízení externích dokumentů (norem, právních předpisů a požadavků, jiných požadavků, bezpečnostních listů). Jejich detailnější rozpracování by organizaci jistě pomohlo k dokonalejšímu SM BOZP. Přeju organizaci úspěšnou certifikaci a získání požadovaného certifikátu, který se snad nestane pouze plakátem na stěně generálního ředitele, ale především stálou připomínkou toho, že je třeba se neustále zlepšovat.

Shrnutí

Cílem této diplomové práce je analyzovat průběh zavádění systému managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci dle normy OHSAS ve vybraném podniku. Diplomová práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část je zaměřena především na seznámení se s problematikou BOZP, dále na legislativu, standardy a normy související s touto problematikou. Pozornost je věnována normě ČSN OHSAS 18001:2008. Praktická část analyzuje samotný průběh implementačního procesu ve vybraném podniku. Smyslem je ukázat na tomto procesu, jaké kroky musí organizace podniknout k získání požadovaného certifikátu.

Klíčová slova:

BOZP, SM BOZP, OHSAS, HŽP, a.s., implementace, identifikace nebezpečí, řízení a hodnocení rizik, analýza rizik, pracovní úraz, analýza úrazovosti, specialista BOZP a PO, audit, certifikace, neustálé zlepšování.

Summary

The aim of this Master's thesis is to analyze the process of the implementation of occupational health and safety management system in selected company. The Master's thesis is divided into two parts, namely the theoretical and practical. The theoretical part focuses on familiarization with OHSAS, as well as on legislation, standards and guidelines related to this issue. Attention is paid to the standard OHSAS 18001:2008. The practical part analyzes the actual process of the implementation in the selected company. The purpose is to show the process, what steps an organization must take to obtain the required certificate.

Keywords:

OHSAS, HSMS, OHSAS, HŽP, a.s., implementation, risk identification, risk management and assessment, risk analysis, work accident, accident analysis, Safety work and fire protection specialist, audit, certification, continuous improvement.

Bibliografie

Prameny

- Advis Consulting [online]. *OHSAS 18001* [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.adviscon.cz/ohsas_18001.php>.
- Bureau Veritas Certification Mark [online]. Home. *About Us. Businesses. Certification* [cit. 2012-12-04]. Dostupné z: <http://www.bureauveritas.com/wps/wcm/connect/bv_com/group/home/about-us/our-business/certification/certification+mark+v2>.
- HOVORKOVÁ, K. *V práci se zraní každý stý zaměstnanec*. Mladá Fronta Dnes, 2012, roč. XXIII, č. 268, 8B.
- MRKVIČKA, P. *Pracovní úrazovost v České republice v roce 2011* [online]. BOZPinfo, 16. července 2012 [cit. 2013-01-31]. Zdroj: VÚBP, ČSÚ, SÚIP. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/knihovna-bozp/citarna/clanky/statistika_pu/prac_urazovost120711.html>.
- JAVORKOVÁ, M., KYNCL, M. *Přínos implementace norem ISO k zefektivnění provozní činnosti* [online]. SmVaK Ostrava a.s. [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <<http://www.smv.cz/res/data/024/002775.pdf>>.
- Kolektiv autorů VÚBP. *Encyklopedie BOZP* [online]. VÚBP [cit. 2009-11-12]. Dostupné z: <<http://web.vubppraha.cz/wiki/index.php?title=Ergonomie&oldid=12350>>.
- Slovenské centrum strategických studií. *Řada pro posuzování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci OHSAS 18001:1999* [online]. SCCS.sk [cit. 2012-11-23]. Dostupné z: <http://www.scss.sk/dvd_lpp_0384_09_2010/METODICK%C1%20PODPORA%20Z%20INTEGRNETU/OHSAS%2018001/OHSAS%2018001.htm>.
- SUSS, s.r.o. [online]. *OHSAS 18001* [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <<http://www.suss.cz>>.
- Verlag Dashöfer. *Postup implementace požadavků ČSN OHSAS 18001:2008* [online]. QMProfi.cz, 5. 8. 2008 [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.qmprofi.cz/33/postup-implementace-pozadavku-csn-ohsas-18001-2008-uniqueidgOkE4NvrWuOKaQDKuox_Zz0GnCKOQ5Wu5irCTkeDyvM/?reltype=2>.
- VÚBP. *Správná praxe pro malé a střední podniky. Úvod do bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2009. CD ROM.

Literatura

- ČSN OHSAS 18001:2008 *Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – Požadavky*. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2008.
- DANDOVÁ, E. a kol. *Bezpečnost práce - nedílná součást života: učební manuál/zpracoval kolektiv autorů ČMKOS a ASO*. Praha: ČMKOS, 2008, 172 s. ISBN 978-80-90391-79-6.
- DRASTICH, M. *Systém managementu bezpečnosti informací*. Praha: Grada, 2011, 126 s. ISBN 978-80-247-4251-9.
- JARABÁČ, K. *Krok za krokem v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci s poznatky z praxe*. Ostrava: Montanex, 2009, 86 s. ISBN 978-80-7225-303-6.
- LUKÁŠ, L. a kol. *Bezpečnostní technologie, systémy a management I*. Zlín: VerBuM, 2011, 316 s. ISBN 978-80-87500-05-7.
- PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. Praha: České vysoké učení technické, 2011, 301 s. ISBN 978-80-01-04843-6.
- SMETANA, M. *Havarijní plánování: varování, evakuace, poplachové plány, povodňové plány*. Brno: Computer Press, 2010, 166 s. ISBN 978-80-251-2989-0.
- ŠENK, Z. *1309 testových otázek BOZP : jedinečný zdroj informací pro OZO BOZP*. Olomouc: ANAG, 2011, 415 s. ISBN 978-80-7263-647-1.
- ŠENK, Z. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: prakticky a přehledně podle normy ČSN OHSAS 18001:2008*. Olomouc: ANAG, 2009, 279 s. ISBN 978-80-7263-551-1.
- VEBER, J. a kol. *Management kvality, environmentu a bezpečnosti práce: legislativa, systémy, metody, praxe*. Praha: Management Press, 2010, 359 s. ISBN 978-80-7261-210-9.
- VEBER, J. et PINCOVÁ, E. *Management bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Professional Publishing, 2008, 149 s. ISBN 978-80-86946-46-7.

Interní materiály

- Hanácké železářny a pérovny, a.s. Specialista BOZP a PO: *Dokumentace k zavádění SM BOZP dle normy OHSAS*.

Internetové zdroje

- <http://www.bozpinfo.cz/>
- <http://ehsq.cz/>
- <http://www.hzap.cz/>
- <http://www.ohsas.org/>
- <https://osha.europa.eu/>
- <http://www.suip.cz/>

Právní předpisy z oblasti BOZP:

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)
- nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na BOZP na staveništích
- nařízení vlády č. 101/2006 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí
- nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení
- nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování OOPP, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- nařízení vlády č. 178/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci

Seznam použitých zkratk

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČSN	Chráněné označení českých technických norem
EHSQ	EHSQ Consulting, s.r.o.
FŘ	Finanční ředitel
GŘ	Generální ředitel
ISO	International Organisation for Standardisation (Mezinárodní organizace pro normalizaci)
IR	Index rizika
N	Následek rizika
NCHLP	Nebezpečné chemické látky a přípravky
NO	Nápravné opatření
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OHSAS	Occupational Health and Safety Management System
OIP	Oblastní inspektorát práce
OOPP	Osobní ochranné pracovní prostředky
OŘ	Obchodní ředitel
PDCA	Demingův cyklus (Plan – Do – Check – Act)
PO	Preventivní opatření
PO	Požární ochrana
PÚ	Pracovní úraz
PV	Pravděpodobnost výskytu
ŘJ	Ředitel jakosti
ŘLZ	Řízení lidských zdrojů
SM BOZP	Systém managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
VŘ	Výrobní ředitel
VÚBP	Výzkumný ústav bezpečnosti práce

Seznam obrázků

Obrázek 1: Pracovní úrazy, Česká republika	38
Obrázek 2: Logo společnosti	39
Obrázek 3: Elementy úspěšného SM BOZP	47

Seznam grafů

Graf 6.1 Vývoj úrazovosti	76
Graf 6.2 Poranění při PÚ 2011	77
Graf 6.3 Činnost při vzniku PÚ	77

Seznam schémat

Schéma 1: Implementační proces s využitím Demingova cyklu	43
Schéma 2: Certifikační proces	78

Seznam tabulek

Tab. 6.1 Implementace OHSAS do konce 06/2013	51
Tab. 6.2 Snížení výskytu registrovaných pracovních úrazů	52
Tab. 6.3 Zavedení monitoringu evidovaných PÚ a nehod	52

Seznam příloh

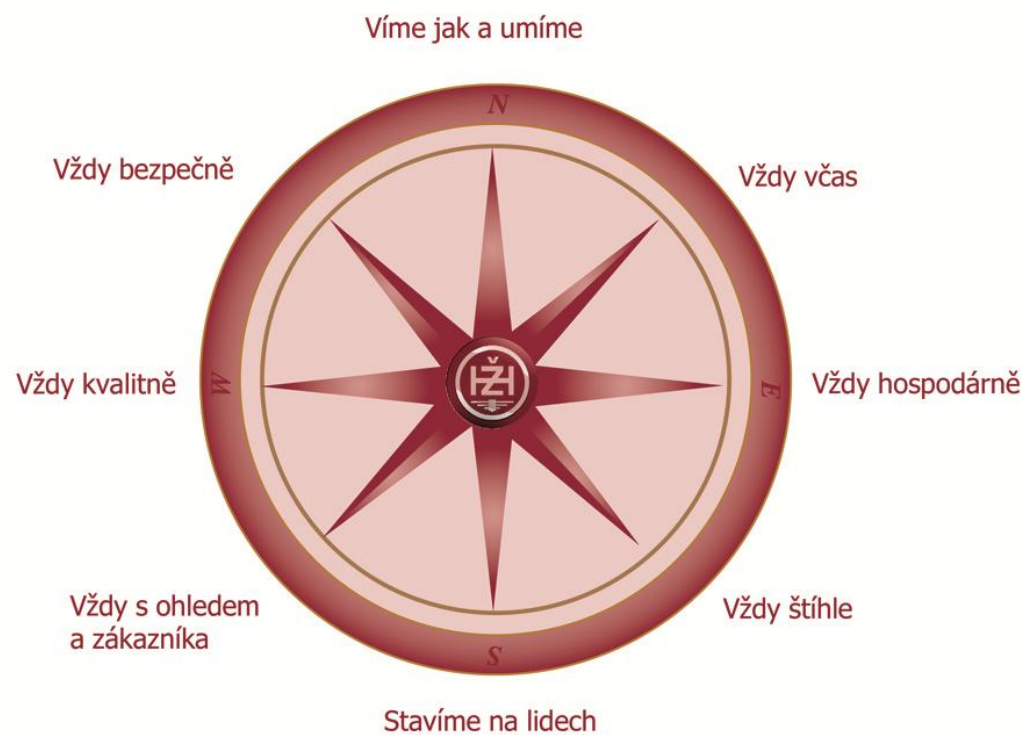
Příloha P1: HŽP, a.s. - management	91
Příloha P2: Hodnoty společnosti HŽP, a.s. – KOMPAS CHOVÁNÍ.....	92
Příloha P3: HŽP, a.s. – Vize, mise, strategie	93
Příloha P4: Certifikát ISO 9001	94
Příloha P5: Identifikace nebezpečí	95
Příloha P6: Plán hodnocení rizik společnosti HŽP, a.s.	98
Příloha P7: Vybraná riziková analýza.....	99
Příloha P8: Odpovědné osoby	101
Příloha P9: Záznam z interního auditu	102
Příloha P10: Rozbor pracovního úrazu (PÚ)	104

Příloha P1: HŽP, a.s. - management¹²⁸

Generální ředitel		
Ing. Petr Vaněk	generální ředitel	petr.vanek@hzap.cz
Personální oddělení		
Ing. Marika Pilíšková	ředitelka lidských zdrojů	marika.piliskova@hzap.cz
Obchodní oddělení		
Zdeněk Jareš	obchodní ředitel	zdenek.jares@hzap.cz
Prodej		
Martina Čechová	specialista prodeje	martina.cechova@hzap.cz
Ing. Blanka Sekaninová	specialista prodeje	blanka.sekaninova@hzap.cz
Pavel Bizdra	specialista prodeje	pavel.bizdra@hzap.cz
Nákup		
Petr Sychra	specialista nákupu - senior	petr.sychra@hzap.cz
Milan Sekanina	specialista nákupu	milan.sekanina@hzap.cz
Výrobní oddělení		
Ing. Daniel Sabel, MBA	výrobní ředitel	daniel.sabel@hzap.cz
Technické oddělení		
Ing. Tomáš Grulich	technický ředitel	tomas.grulich@hzap.cz
Petr Kováč	správce majetku	petr.kovac@hzap.cz
Oddělení jakosti		
Ing. Jan Chudoba	ředitel jakosti	jan.chudoba@hzap.cz
Finanční oddělení		
Ing. Radek Páleník	finanční ředitel	radek.palenik@hzap.cz

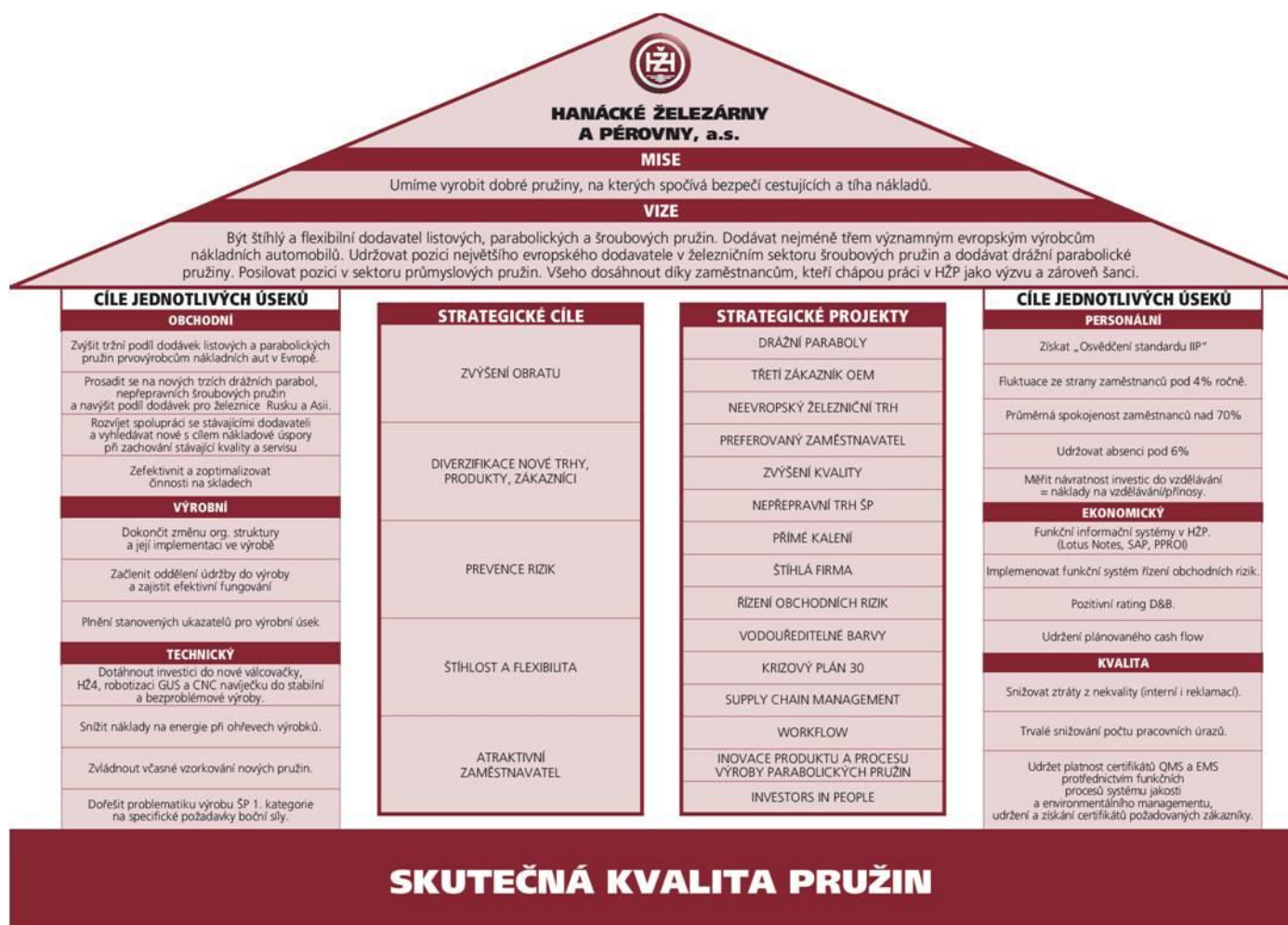
¹²⁸ HŽP: *O nás, Kontakty* [online]. HŽP, a.s. [cit. 2012-10-15]. Dostupné z: <<http://hzap.cz/pages/cze/kontakty.php>>.

Hodnoty společnosti HŽP, a. s. - KOMPAS CHOVÁNÍ

SKUTEČNÁ KVALITA PRUŽIN

¹²⁹ Interní dokumentace společnosti HŽP, a.s. Poskytnuto Ing. Janem Chudobou (ředitel jakosti).

¹³⁰ Interní dokumentace společnosti HŽP, a.s. Poskytnuto Ing. Janem Chudobou (ředitel jakosti).

¹³¹ Interní dokumentace společnosti HŽP, a.s. Poskytnuto Josefem Všetíčkou (specialista BOZP a PO).

Příloha P5: Identifikace nebezpečí¹³²

Zápis z kontrolní obchůzky BOZP a PO ve spojení s implementací normy OHSAS v HŽP, a.s.

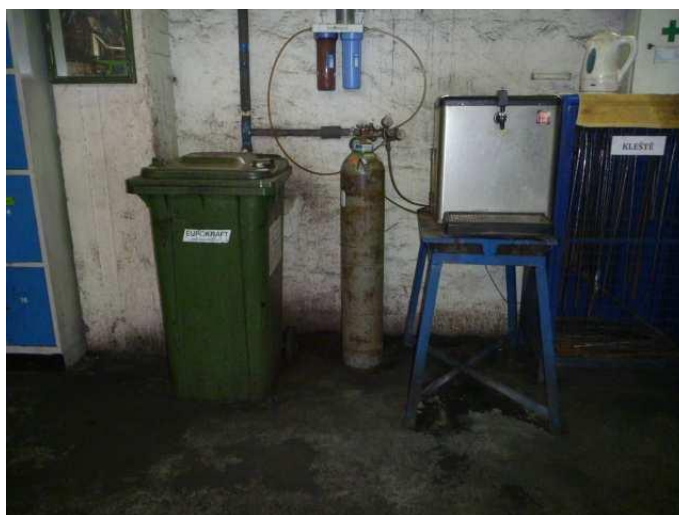
Kontrolní obchůzka vykonána dne: 5. 6. 2012

Obchůzku vykonal: J. Všetická, V. Belant

1. Prověřit dorazy jeřábu v první lodi vzhledem na umístění plynového zářiče. Nebezpečí kolize, úniku plynu a požáru nebo výbuchu.

2. Provést zajištění proti pádu tlakové láhve u výroby nápojů. Nebezpečí pádu a poškození tlakové nádoby s možností jejího nekontrolovatelného pohybu s možnými následky těžkého zranění či smrti pracovníků.

¹³² Interní dokumentace společnosti HŽP, a.s. Poskytnuto Josefem Všetickou (specialista BOZP a PO).

3. Prověřit, zda rozmístěné elektrické ruční spotřebiče a nářadí jsou zaevidovány, existuje harmonogram revizí dle jejich začlenění a poslední záznam kontroly/revize je dostupný. Doporučením je vizuální označení „Schválený elektrický spotřebič“. Odstranit neschválené prostředky používané pro zvyšování teploty na pracovišti (elektrické, teplovzdušné ventilátory), např. na dílně údržby. Hrozí úraz elektrickým proudem, požár společnosti.

4. Ve skladu je nutné implementovat mechanickou ochranu proti pádu břemene na zadní část regálu, kde se pohybuje obsluha při balení. Hrozí pád břemene na pracovníka s následkem těžkého zranění nebo smrti.

5. V kontejneru s barvami provést takové uložení, aby byl umožněn snadný přístup k jednotlivým položkám, nepřipustné je i blokování regálu. Hrozí nebezpečí pádu, případně poškození zad či končetin při ergonomicky nevhodné manipulaci.

6. Protipožární uzávěr u požárního kontejneru skladu barev není zcela funkční (zcela nedovírá) a neplní tak stanovenou funkci protipožárního zařízení. Nutno opravit uvolněné těsnění. Nebezpečí nekontrolovaného šíření požáru.

Příloha P6: Plán hodnocení rizik společnosti HŽP, a.s.¹³³

Označení Area Code	Popis oblasti Area Description	Odpovědný Responsible	Termín Due date
C241-1	Údržba	J.Všetička	1. 11.12
L411-1	Dělení 1	J.Všetička	1. 11.12
L411-2	Frézování úkosů	J.Všetička	15. 11.12
L412-1	Vrtání Heuser	J.Všetička	15. 11.12
L412-2	Válcování Heuser	J.Všetička	30. 11.12
L413-1	Válcování a vrtání P&L	J.Všetička	30. 11.12
L414-1	Stáčení WAT	J.Všetička	15. 12.12
L415-1	Stáčení MIX + stáčení těžká	J.Všetička	15. 12.12
L416-1	Válcování HDV	J.Všetička	15. 1.13
L421-1	HŽ6	J.Všetička	15. 1.13
L422-1	HŽ9 + vršky	J.Všetička	4. 9.12
L423-1	Kuličkování v upnutém stavu	J.Všetička	31. 1.13
L423-2	Kuličkování volně	J.Všetička	31. 1.13
L424-1	Obrábění ok + lisování ok	J.Všetička	15. 2.13
L424-2	Montáž IW	J.Všetička	15. 2.13
L424-3	Montáž parabol + TK	J.Všetička	28. 2.13
L425-1	Lakovna WAF vč. Navěšování	J.Všetička	28. 2.13
L426-1	Rovnění parabol + rovnání trapéz	J.Všetička	15. 3.13
L426-2	Montáž trapéz + opasky	J.Všetička	15. 3.13
L426-3	Soustružení pouzder + lisování + nátěry volně	J.Všetička	31. 3.13
L426-4	Frézování středů a konců sestav	J.Všetička	31. 3.13
L426-5	Svařování ipasků dr. Parabol	J.Všetička	15. 4.13
L427-1	HŽ4	J.Všetička	15. 4.13
S413-1	Dělení kruhová	J.Všetička	30. 4.13
S413-3	Rejna B	J.Všetička	30. 4.13
S413-4	Broušení + pájení Rejna B (brusky 100+101)	J.Všetička	15. 5.13
S413-6	Zkoušení Probat	J.Všetička	15. 5.13
S421-1	CNC navíjení	J.Všetička	31. 5.13
S421-2	Pálení na délku/čel - klasika	J.Všetička	31. 5.13
S421-3	Heuser + tepelné zpracování klasika vč. Navíjení (linka Heuser)	J.Všetička	15. 6.13
S422-2	Brusky OMD80	J.Všetička	15. 6.13
S422-3	OMD 100,3 a 100,4	J.Všetička	30. 6.13
S423-1	Otlaky a hrany + kuličkování těžká + Guttman RB	J.Všetička	30. 6.13
S431-1	Lakovna SOP stříkací	J.Všetička	15. 7.13
S431-2	Lakovna SOP máčecí + konzervace olejem	J.Všetička	15. 7.13
S432-3	Inkar - magnetoskopie	J.Všetička	31. 7.13

¹³³ Interní dokumentace společnosti HŽP, a.s. Poskytnuto Josefem Všetičkou (specialista BOZP a PO).

Příloha P7: Vybraná riziková analýza¹³⁴

Evidenční číslo hodnocení	001/12
Hodnocená práce/oblast	Linka HŽ9
Společnost	Hanácké železářny a pérovny, a.s.
Odpovědný manažer	Ladislav Kořínek (vedoucí provozu)
Počet pracovníků	4
Počet směn	3
Hodnotili	J. Všetická, V. Belant
Pozice hodnotitelů	Specialista BOZP a PO, externí pracovník pro BOZO a PO
Hodnocení provedeno	4. 9. 2012
Hodnocení ukončeno	4. 9. 2012

Fáze zahrnuté v práci/oblasti		
Fáze číslo	Popis činnosti	Zahrnutí pracovníci
1	Nakládání do pece	-
2	Manipulace z pece, lisování	-
3	Kalení	-
4	Popouštění	-
5	-	-

Použité chemické látky		
Označení chemické látky	Popis látky	Hodnocení nebezpečnosti
Kalící olej	Kalící lázeň	Není nebezpečnou látkou
-	Popouštěcí lázeň	Není nebezpečnou látkou
-	Hydraulické a převodové oleje	Není nebezpečnou látkou
-	Mazací tuky	Není nebezpečnou látkou

Index rizika (IR)	Opatření
1 Nevýznamné	Nejsou požadována žádná opatření ani žádné písemné záznamy.
2 Přijatelné	Žádné další řízení není požadováno.
3 Mírné	Měla by být vyvinuta snaha snížit riziko.
4 Vážné	Práce by neměla být započata nebo pokračována bez předchozího snížení rizika.
5 Nepřijatelné	Práce nesmí být započata nebo v ní pokračováno, pokud není snížena míra rizika.

¹³⁴ Interní dokumentace společnosti HŽP, a.s. Poskytnuto Josefem Všetickou (specialista BOZP a PO).

Riziková analýza – všeobecná nebezpečí v průběhu celé činnosti

Číslo	Zdroj rizika (hrozba)	Nebezpečí Činnost, podmínky nebo stav s potenciálem způsobit zranění nebo škodu	Současné řízení/stav Technická, organizační opatření nebo OOPP	N	PV	IR
1	Hluk	Překročení hygienického limitu – poškození sluchu	Kategorie 3 – ucpávky OOPP směrnice	3	1	2
2	Tepelná zátěž	Překročení hygienického limitu – nevolnost, pád	Kategorie 3 – ochranné nápoje OOPP směrnice	2	2	2
3	MDV	Střet s MDV	MPŘ pro MDV	3	2	3
4	Jeřáby a zdvihadla, snížené profily	Úraz hlavy, pád břemene nebo součástky	OOPP – ochranné přilby	4	1	2
5	Pohyb na pracovištích	Zakopnutí	Ukládání materiálů na paletách, pořádek na pracovišti	2	2	2
6	Pohyb na pracovištích	Uklouznutí, zvrtnutí kotníku	Nepravidelný úklid	2	3	3
7	Pohyb na pracovištích	Popálení o technologie (pece)	-	2	3	3

Číslo	Požadovaná opatření
1	Ucpávky do uší
2	Ochranné nápoje (ochlazující)
3	Seznámení obsluhy s rizikem na pracovišti
4	OOPP – ochranné přilby
5	Pořádek na pracovišti
6	Stanovit pravidelný režim úklidu a údržby pracovních ploch (mastnoty, nánosy, úkapy kapalin, atd.). Identifikovat kritická místa k opravě.
7	Instalovat výstražné tabulky na kritická místa pecí.

Příloha P8: Odpovědné osoby¹³⁵

Činnost	Odpovídá
Stanovení politiky BOZP	Vrcholové vedení
Plán hodnocení rizik	Specialista BOZP a PO
Registr právních a jiných požadavků	Specialista BOZP a PO
Hodnocení souladu s právními a jinými požadavky	Specialista BOZP a PO
Cíle BOZP	Představitel vedení BOZP
Programy pro dosažení cílů	Představitel vedení BOZP
Implementace systému managementu BOZP	Představitel vedení BOZP
Předkládání zpráv o výkonnosti BOZP	Představitel vedení BOZP
Efektivita výcviku	Vedoucí oddělení lidských zdrojů
Opatření k nápravě a preventivní opatření	Specialista BOZP a PO
Dokumentace PO	Specialista BOZP a PO
Dokumentace na ochranu před výbuchy	Specialista BOZP a PO
Prostředky PO	Specialista BOZP a PO
Měřidla ve vztahu k BOZP a PO	Metrolog společnosti
Hodnocení souladu	Specialista BOZP a PO
Monitorování a ověření preventivních a nápravných opatření	Specialista BOZP a PO
Program interních auditů	Představitel vedení BOZP
Provádění vstupního (obecného) školení	Specialista BOZP a PO
Provádění vstupní instruktáže na pracovišti	Odpovědný vedoucí
Provádění opakovací instruktáže	Odpovědný vedoucí
Zácvik	Odpovědný vedoucí
Provádění specializovaných školení	Oprávněný odborný pracovník
Externí zajišťování spec. školení	ŘLZ
Pouúrazové školení	Odpovědný vedoucí
Pouúrazové školení (těžký úraz)	Specialista BOZP a PO
Školení cizích osob, které se s vědomím společnosti zdržují a pohybují na jejích pracovištích-návštěvy, dodavatelské firmy apod.	Specialista BOZP a PO; ŘLZ
Evidenze školení na pracovišti	Odpovědný vedoucí
Vedení evidence v oblasti BOZP	Všichni prac. provádějící školení a kontrolu BOZP a PO
Měsíční kontrola BOZP na pracovišti	Odpovědný vedoucí
Měsíční kontrola BOZP	Člen vedení společnosti, odpovědný vedoucí, specialista BOZP a PO, zástupce odborů
Kontrola po události	Specialista BOZP a PO
Kontrola speciální	Pověřená odborně způsobilá osoba
Kontrola následná	Specialista BOZP a PO
Veřejná prověrka BOZP	Generální ředitel
Kontrola provádění školení na pracovišti	Specialista BOZP a PO při měsíční kontrole

¹³⁵ Interní dokumentace společnosti HŽP, a.s. Poskytnuto Josefem Všetickou (specialista BOZP a PO).

Záznam z interního auditu dle požadavků ČSN OHSAS 18001:2008

- **společnosti:** Hanácké železářny a pérovny, a.s. se sídlem: Dolní 3137/100, 796 01 Prostějov
- **cíl auditu:** prověřit míru shody dokumentovaných postupů systému managementu BOZP a jejich realizaci
- **předmět auditu:** odpovědné osoby stanovené dokumentovanými postupy BOZP
- **kritérium auditu:** všechny prvky ČSN OHSAS 18001:2008

4.1 Všeobecné požadavky – trvalé zlepšování

Odpovědný: J. Chudoba / J. Všetická Trvání: 0,25hod. Rozvrh: 8:00-8:15 (VB)

4.2 Politika BOZP

Odpovědný: J. Chudoba / J. Všetická Trvání: 0,25hod. Rozvrh: 8:15-8:30 (VB)

4.3.1 Identifikace nebezpečí, posuzování rizika a určení způsobu řízení

Odpovědný: J. Všetická Trvání: 1,0hod. Rozvrh: 8:30-9:30 (VB)

4.3.2 Požadavky právních předpisů a jiné požadavky

Odpovědný: J. Všetická Trvání: 0,5hod. Rozvrh: 9:30-10:00 (VB)

4.3.3 Cíle a programy

Odpovědný: J.Chudoba / J.Všetická / R.Fornusková Trvání: 0,5hod. Rozvrh: 10:00-10:30 (VB)

4.4.1 Zdroje, úlohy, odpovědnost, povinnost, pravomoc

Odpovědný: J. Chudoba / R. Fornusková Trvání: 0,5hod. Rozvrh: 10:30-11:00 (VB)

4.4.2 Odborná a zdravotní způsobilost, výcvik a povědomí

Odpovědný: R. Fornusková Trvání: 1,0 hod. Rozvrh: 11:00-12:00 (VB)

4.4.3.1 Komunikace

Odpovědný: J. Všetická Trvání: 0,25hod. Rozvrh: 13:00-13:15 (VB)

4.4.3.2 Spoluúčast, konzultace

Odpovědný: J. Všetická / R. Fornusková Trvání: 0,25hod. Rozvrh: 13:15-13:30 (VB)

4.4.4 Dokumentace

Odpovědný: J. Všetická Trvání: 0,5hod. Rozvrh: 13:30-14:00 (VB)

4.4.5 Řízení dokumentů

Odpovědný: J. Chudoba / J. Všetická Trvání: 0,5hod. Rozvrh: 14:00-14:30 (VB)

4.4.6 Řízení provozu

Odpovědný:

Vstupní sklad: M. Sekanina Trvání: 0,5hod. Rozvrh: 8:30-9:00 (KŠ)

Listová pérovna: A. Grmela Trvání: 1,0hod. Rozvrh: 9:00-10:00 (KŠ)

Šroubová pérovna: L. Kořínek Trvání: 1,0hod. Rozvrh: 10:00-11:00 (KŠ)

Údržba: R. Knoll Trvání: 1,0hod. Rozvrh: 11:00-12:00 (KŠ)

Správa budov a majetku: P. Kováč Trvání: 0,5hod. Rozvrh: 13:00-13:30 (KŠ)

Expedice: P. Bizdra Trvání: 0,5hod. Rozvrh: 13:30-14:00 (KŠ)

¹³⁶ Interní dokumentace společnosti HŽP, a.s. Poskytnuto Josefem Všetickou (specialista BOZP a PO).

4.4.7 Havarijní připravenost

Odpovědný: J. Všetická

Trvání: 1,0hod.

Rozvrh:14:00-15:00(KŠ)

4.5.1 Měření a monitorování výkonnosti

Odpovědný: J. Všetická / R. Fornusková

Trvání: 0,5hod.

Rozvrh: 14:30-15:00 (VB)

4.5.2 Hodnocení souladu

Odpovědný: J. Všetická

Trvání: 0,5hod.

Rozvrh: 15:00-15:30 (VB)

4.5.3 Vyšetřování incidentu, neshoda, nápravné a preventivní opatření

Odpovědný: J. Všetická

Trvání: 1,0hod.

Rozvrh: 15:00-16:00 (KŠ)

4.5.4 Řízení záznamů

Odpovědný: J. Všetická

Trvání: 0,5hod.

Rozvrh: 15:30-16:00 (VB)

4.5.5 Interní audit

Odpovědný: J. Chudoba / J. Všetická

Trvání: 0,25hod.

Rozvrh: 16:00-16:15 (VB)

4.6 Přezkoumání systému managementu

Odpovědný: J. Chudoba

Trvání: 0,5hod.

Rozvrh: 16:15-16:30 (VB)

Interní audit proveden dne: 9. 4. 2013**Zpracoval:**Mgr. Karel Šolc - pracovník pro BOZP, HP a PO
Ing. Vladislav Belant - pracovník pro BOZP, HP a PO**Datum:****Podpis:**

Příloha P10: Rozbor pracovního úrazu (PÚ)¹³⁷

Označení úrazu:	PÚ 2/2012
Datum úrazu:	20. 2. 2012
Místo úrazu:	L411 – dělení (zaměstnanec HŽP, a.s.)
Činnost při úrazu:	vyprošťování zaseknutého kusu pásoviny
Zdroj úrazu:	pásovina + dřevěný hranol
Stručný popis úrazu:	při vyprošťování zaseknutého kusu pásoviny (v délce 6 m) chtěl zaměstnanec zespodu podepřít pásovinu pomocí dřevěného hranolu, který se snažil vklínit mezi pásovinu a hranu rámu stolu. Při této činnosti se pásovina pohnula, spadla na horní stranu hranolu a spodní strana přirazila zaměstnanci prsty mezi hranol a hranu stolu
Poranění:	naražený třetí prst pravé ruky, následná pracovní neschopnost
Proč k úrazu došlo:	přiražení prstů mezi hranol a konstrukci dělicího dopravníku
Příčina úrazu:	použití nesprávného postupu; zaměstnanec držel hranol rukou mezi jeho spodní částí a konstrukcí stolu, proto při pohybu pásoviny došlo k přiražení ruky
Prevence:	při práci domýšlet důsledky svého jednání nevkládat končetiny nebo jiné části těla tam, kde hrozí nebezpečí přiražení, vtažení apod.

Místo úrazu – graficky:

¹³⁷ Interní dokumentace společnosti HŽP, a.s. Poskytnuto Josefem Všetickou (specialista BOZP a PO).